

Stan i prognoza rozwoju gospodarczego regionu kujawsko-pomorskiego

Program Aktywizacji Obszarów Wiejskich (PAOW)

Pod-komponent B 1: Program reorientacji / przekwalifikowań
i badania gospodarki oraz lokalnych rynków pracy.

Projekt: BADANIE GOSPODARKI I LOKALNYCH RYNKÓW PRACY

realizowany przez konsorcjum firm:

Polska Sieć Doradców Biznesu (PSDB S.A.),
Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową (IBnGR)
IPSOS – Demoskop

na zlecenie Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej (MPiPS)

Gdańsk-Warszawa, czerwiec 2003

Spis treści

Wprowadzenie.....	3
Streszczenie.....	4
Sytuacja gospodarcza kraju i województwa	4
Rynek pracy	5
Najważniejsze wnioski i rekomendacje dla województwa kujawsko-pomorskiego	7
CZĘŚĆ PIERWSZA: STAN I PROGNOZA SYTUACJI GOSPODARCZEJ W KRAJU.....	10
1.1 Ogólny stan koniunktury.....	10
1.2 Prognoza krótkookresowa.....	13
CZĘŚĆ DRUGA: STAN I PROGNOZA GOSPODARKI REGIONU.....	19
2.1. Ocena sytuacji w regionie.....	19
2.1.1. Charakterystyka gospodarki województwa	19
2.1.2. Stan koniunktury gospodarczej w regionie	21
2.1.2. Sytuacja na regionalnym rynku pracy	27
2.2. Prognoza rozwoju sytuacji gospodarczej w regionie.....	29
2.2.1. Prognoza ogólnogospodarcza regionu.....	29
2.2.2. Projekcja przyjęć i zwolnień pracowników.....	35
2.2.3. Projekcja bezrobocia.....	39
ZAŁĄCZNIKI.....	40
Załącznik (i): Rynek pracy w regionie kujawsko-pomorskim na tle kraju	40
Załącznik (ii): Załącznik statystyczny.....	49
1. Demografia	49
2. Struktura gospodarki.....	50
3. Skup produktów rolnych.....	52
4. Dane statystyczne dotyczące rynku pracy	53
Załącznik (iii): Struktura popytu na pracę.....	61
Załącznik (iv): Prognoza oraz ocena popytu na pracę	72
Załącznik (v): Metodologia wykorzystana w badaniach.....	76
Część I Podejście metodologiczne do prowadzonych badań.....	76
Część II Metodologia cytowanych badań koniunktury	82
Część III Metodologia grupowania powiatów	84
Załącznik (vi): Kwestionariusz wykorzystany w badaniu	87

Wprowadzenie

Niniejszy raport powstał w ramach kontraktu na świadczenie usług, zawartego pomiędzy Ministerstwem Pracy i Polityki Społecznej, a konsorcjum, którego liderem jest Polska Sieć Doradców Biznesu S.A. W skład konsorcjum wchodzi ponadto: Ipsos-Demoskop S.A. oraz fundacja Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową. Projekt realizowany przez to konsorcjum pn. Badania Gospodarki i Lokalnych Rynków Pracy stanowi podkomponent B-1 rządowego Programu Aktywizacji Obszarów Wiejskich, który jest współfinansowany z pożyczki Banku Światowego.

Celem niniejszego raportu jest dostarczenie krótko i średnio terminowych prognoz, obejmujących gospodarkę regionu i rynek pracy w regionie, bazujących na badaniach pracodawców. Raport ten stanowić ma również podstawę dla prowadzenia szkoleń na temat sposobów i metod oceny stanu i prognoz gospodarczych regionu. Odbiorcami raportu są władze regionalne, powiatowe i gminne oraz pracodawcy i pracownicy. Niniejsze opracowanie datowane na czerwiec 2003 roku stanowi kolejną, drugą edycję raportu regionalnego. Pierwsza powstała w grudniu 2002 roku. Zamierzeniem jest cykliczne opracowanie raportów w odstępach półrocznych.

Kształt niniejszego raportu odbiega nieco od raportu poprzedniego. Zgodnie z przekazanymi sugestiami od głównych odbiorców raportu, część dotycząca analizy struktury gospodarki regionu na tle kraju została przeniesiona do załącznika. Bardziej niż w poprzednim raporcie analizie poddano wyniki badań ankietowych. Ponadto, dane uzyskane w obecnej edycji raportu są konfrontowane z wynikami poprzedniego badania, zawartymi w raporcie z grudnia 2002 roku.

Raport składa się z dwóch rozdziałów, sześciu załączników i streszczenia, które otwiera całość opracowania. W rozdziale pierwszym zawarta jest ocena stanu i prognoza sytuacji gospodarczej w kraju. W rozdziale drugim dostarczono ocenę stanu i prognozę sytuacji gospodarczej oraz sytuacji na rynku pracy w regionie kujawsko-pomorskim, m.in. na podstawie przeprowadzonego badania ankietowego. W załącznikach przedstawiona jest między innymi ogólna charakterystyka gospodarki regionu, w tym rynku pracy, zestawienia danych statystycznych, informacje na temat struktury popytu na pracę, uwagi metodologiczne dotyczące prowadzonych badań ankietowych oraz wykorzystanych innych badań koniunktury.

Raport powstał w Instytucie Badań nad Gospodarką Rynkową, przy współpracy zespołu Ipsos-Demoskop, który przeprowadził badania ankietowe oraz dokonał szczegółowych zestawień statystycznych wyników badań ankietowych. Ponadto wykorzystano dane, materiały i publikacje pozyskane z Głównego Urzędu Statystycznego, Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Toruniu oraz inne ogólnodostępne dane gospodarcze. W zestawieniach tabelarycznych i wykresach każdorazowo wskazane są źródła danych. Dla określenia stanu i prognoz koniunktury korzystano również z danych publikowanych na stronach internetowych przez ośrodki badawcze i agendy rządowe. Również tutaj podane są adresy i ścieżki dostępu do tych źródeł informacji. Raport ten zamyka część badawczą projektu "Badania Gospodarki i Lokalnych Rynków".

Streszczenie

Sytuacja gospodarcza kraju i województwa

W ostatnim okresie wskaźnik koniunktury wykazywał trend wzrostowy, stąd można wnioskować, że tendencje wzrostowe w gospodarce są trwałe, a nie jedynie sugerują chwilową poprawę koniunktury. Wzrost gospodarczy powinien przyspieszać w latach 2003-2004, a głównym czynnikiem zwiększającym popyt krajowy powinny być inwestycje. Znaczący również będzie wzrost eksportu i importu, co wywoła wzrost presji konkurencyjnej na funkcjonujące przedsiębiorstwa. Nastąpi nieznaczna poprawa w wymianie z zagranicą. Spożycie indywidualne będzie rosło w tempie wolniejszym niż PKB. Wydaje się, że najniższy poziom aktywności gospodarka osiągnęła na przełomie 2001 i 2002 roku. Również IV kwartał 2002 roku był okresem spowolnienia.

Prognoza wynikowa (uwzględniająca prognozy różnych ośrodków badawczych) wskazuje, że **wzrost PKB wyniesie w kraju 3,0% i 4,5% odpowiednio w 2003 i w 2004 roku.** Przewiduje się m.in. wzrost inwestycji o 10% w roku 2004 oraz znaczny wzrost eksportu o 9,5 do 10,0 % w latach 2003-2004.

Mimo tych perspektyw kujawsko-pomorscy przedsiębiorcy oceniają ostatnie półrocze jako niekorzystne dla swoich firmy.

W opinii 68% z nich sytuacja gospodarcza w województwie pogorszyła się, natomiast tylko 1,9% z nich uważa, że uległa poprawie. Reszta nie odnotowała zmiany sytuacji gospodarczej. Najtrudniej przedstawia się sytuacja w firmach wielobranżowych, natomiast stosunkowo najlepiej wśród firm produkcyjnych. W opinii większości ankietowanych firm popyt na ich usługi i produkty spadł w stosunku do sytuacji sprzed roku. Największy spadek odnotowały firmy transportowe i wielobranżowe.

Choć prognozy przedsiębiorców sytuacji gospodarczej w województwie na najbliższe sześć miesięcy są wyraźnie lepsze niż ocena minionego półrocza, to nie spodziewają się oni

	Jak Pan/Pani ocenia sytuację w województwie?	
	Ostatnie sześć miesięcy	Nadchodzące półrocze
Pogorszyła się/ Pogorszy się	68,3%	41,6
Nie uległa zmianie/ Nie ulegnie zmianie	28,1%	45,5%
Poprawiła się/ Poprawi się	1,9%	8,3%

znaczej poprawy, a raczej oczekują stabilizacji na obecnym poziomie. Największym optymizmem charakteryzują się firmy z branży transportowej i handlowej, natomiast najbardziej negatywnie oceniają swoją przyszłość działający w sektorze budownictwa.

Stosunkowo lepiej oceniają swoją sytuację firmy duże, z dużych miejscowości oraz prowadzące

wymianę handlową z zagranicą. Przedsiębiorcy z woj. kujawsko-pomorskiego oceniają obecną i przyszłą sytuację gospodarczą lepiej niż średnio w kraju.

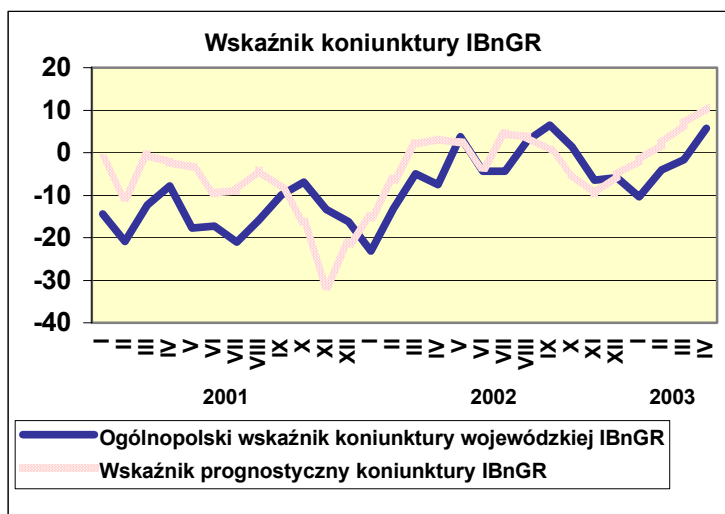

Tabela Ocena sytuacji gospodarczej w ostatnim półroczu w województwie kujawsko-pomorskim

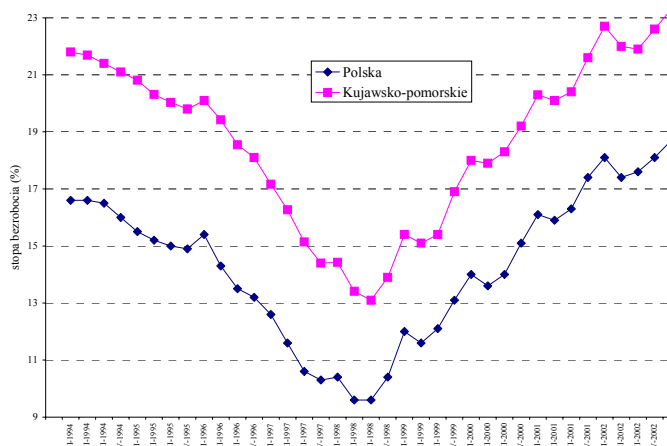
	Poprawiło się (%)	Pogorszyło się (%)	Wskaźnik syntetyczny
Ogółem	1,9	68,3	-66,4
Zatrudnienie firmy			
do 9 pracowników	2,6	73,3	-70,7
10-49 pracowników	1,0	74,0	-73,0
powyżej 49 pracowników	3,2	61,1	-57,9
Przychód w 2002 r.			
do 100 tys. zł	2,0	72,0	-70,0
100001 zł – 1mln zł	2,8	69,4	-66,6
pow. 1 mln zł	3,7	66,7	-63,0

Rynek pracy

Niewielki wzrost w IV kwartale 2002 roku oraz w I kwartale 2003 roku w połączeniu z sezonowym spadkiem aktywności gospodarczej nie przyniósł poprawy na rynku pracy w regionie i w kraju. Wskazują na to współczynniki aktywności zawodowej i stopa zatrudnienia. Co więcej oba te wskaźniki wskazują na pogarszającą się sytuację w regionie w porównaniu z sytuacją w kraju.

W minionym okresie w województwie kujawsko-pomorskim wzrosła liczba osób pozostających bez pracy. Stopa bezrobocia rejestrowanego wzrosła do 23,3 % w końcu marca 2003 roku i nadal pozostaje wyższa niż stopa bezrobocia w Polsce.

Negatywnym zjawiskiem na rynku pracy w województwie jest wysoka liczba długotrwale bezrobotnych. W regionie bezrobocie dotyka osoby nieco gorzej wykształcone niż jest to przeciętnie w Polsce. Bezrobotnych osób z wykształceniem wyższym jest relatywnie mniej niż przeciętnie w kraju. Bezrobocie obejmuje w Kujawsko-pomorskiem częściej osoby młodsze niż ma to miejsce przeciętnie w Polsce, co może być wyjaśnione przez strukturę wiekową społeczeństwa w regionie.

Liczba firm planujących zwolnić pracowników w ciągu najbliższych miesięcy jest mniejsza, niż liczba firm, które zamierzają zatrudnić. Najwięcej pracowników zamierzają zatrudnić firmy wielobranżowe oraz usługowe. Dane dotyczące przewidywanej liczby pracowników w najbliższym półroczu wskazują, że **pracodawcy z regionu kujawsko-pomorskiego przewidują nieznaczne zwiększenie poziomu zatrudnienia**. Największe szanse na znalezienie pracy w ciągu 6 najbliższych miesięcy będą mieli pracownicy o stosunkowo niskich kwalifikacjach określanych jako pomocniczy w górnictwie i budownictwie oraz robotnicy budowlani. Relatywnie duży odsetek firm ma zamiar zatrudnić pracowników obsługi biurowej (popyt na nie zgłaszają wszystkie branże poza budownictwem), modelki, sprzedawców i demonstratorów (poza budownictwem i usługami) oraz pozostałych specjalistów (poza handlem i działalnością wielobranżową). Najmniejszy odsetek firm i instytucji zgłaszać będzie zapotrzebowanie na specjalistów nauk technicznych,

matematycznych i fizycznych (stosunkowo największy popyt na ten rodzaj pracowników deklarują przedsiębiorstwa usługowe). Nie należy się jednak spodziewać gwałtownego odwrócenia wzrostowego trendu liczby bezrobotnych.

Tabela Zmiana liczby pracowników w następnym półroczu (w %)

Ogółem		Odejdą bądź zostaną zwolnieni (%)	Zostaną przyjęci (%)
		20,4	25,1
Firma		19,7	26,0
Rodzaj działalności firmy	produkcja	19,8	30,2
	budownictwo	20,0	13,3
	transport	40,0	0,0
	handel	21,3	21,3
	usługi	18,1	26,5
	wielobranżowa	0,0	57,1
Wiek firmy / inst.	do 1 roku	0,0	44,4
	2 - 5 lat	17,8	17,8
	6 - 10 lat	19,2	26,3
	pow. 10 lat	22,4	25,2
Wymiana z zagranicą	tak	26,9	32,3
	nie	16,7	23,4
Przychód firmy w 2002 r	do 100 tys. zł	4,0	24,0
	100 001 zł - 1 mln zł	23,6	30,6
	pow. 1 mln zł	24,1	30,6
Wielkość miejscowości	do 10 tys. mieszk.	17,0	22,7
	10 tys. - 100 tys. mieszk.	24,7	29,9
	pow. 100 tys. mieszk.	19,7	23,6

Źródło: badanie IPSOS-Demoskop, marzec, kwiecień 2003

W końcu 2003 roku przewidujemy, że stopa bezrobocia będzie wynosiła w Polsce 18,3%. W stosunku do stopy bezrobocia zanotowanej w końcu I kwartału 2003 roku (18,7%) oznacza to spadek stopy bezrobocia o 0,4 punktu procentowego. **Prognozowana stopa bezrobocia rejestrowanego w końcu 2003r. dla Kujawsko-pomorskiego wynosi 22,9%.** Natomiast w końcu roku 2004 przewidujemy, że wyniesie ona w regionie 22,3%. Spadek liczby bezrobotnych wynikać będzie z prognozowanego przyspieszenia wzrostu PKB – stopa wzrostu PKB 3% i 4,5% - odpowiednio w roku 2003 i 2004 i niższej presji demograficznej. Uważamy jednak, że ze względu na strukturę gospodarki Kujawsko-pomorskiego ożywienie przyczyni się w mniejszym stopniu do spadku bezrobocia rejestrowanego niż będzie to miało miejsce w kraju.

Najważniejsze wnioski i rekomendacje dla województwa kujawsko-pomorskiego

Poniższe wnioski i rekomendacje wskazują na pożądane działania na rynku pracy odpowiednie do przewidywanych zmian koniunktury oraz problemów strukturalnych gospodarki regionu. Problemy rynku pracy w regionie mają w znacznej części przyczyny strukturalne, a nie koniunkturalne. Stąd zaproponowane rozróżnienie rodzajów działań.

Wnioski i rekomendacje związane głównie ze zmianami koniunktury

Wniosek 1. Liczba firm zmniejszających poziom zatrudnienia była wyższa niż liczba firm zwiększających poziom zatrudnienia.

Wniosek 2. Znaczna część przedsiębiorstw dokonywała zmian w zatrudnieniu (przyjmowała i/lub zwalniała pracowników). Wskazuje to na dalszy proces racjonalizacji zatrudnienia, tj. dostosowania poziomu zatrudnienia i profili zatrudnionych do potrzeb firm.

Rekomendacja 1. Jednym z priorytetów dla regionu jest objęcie instrumentami rynku pracy osób zagrożonych utratą pracy oraz stosowanie instrumentów poprawiających zdolności przedsiębiorstw do przystosowania ich do zmieniających się warunków rynkowych (np. doradztwo czy szkolenia dla przedsiębiorców).

Wniosek 3. Wśród przedsiębiorców panuje przekonanie, że w ciągu najbliższych 6 miesięcy więcej osób zostanie zatrudnionych niż zwolnionych, jakkolwiek różnica opinii w tym zakresie jest stosunkowo niewielka. Instytucje zamierzają więcej osób zwolnić niż przyjąć do pracy.

Wskaźniki wyprzedzające koniunktury oraz prognozy rozwoju gospodarczego kraju wskazują, że należy spodziewać się ożywienia gospodarki w II połowie roku i że tendencje spadkowe zostały zahamowane. W szczególności wartość dodana w przemyśle będzie wyższa niż w roku 2002. Spodziewać się więc należy sezonowego spadku bezrobocia, a następnie jego wzrostu w roku 2003, oraz niewielkiego spadku w roku 2004.

W regionie kujawsko-pomorskim tendencje będą podobne jak w kraju.

Rekomendacja 2. Do „obsługi” zwiększonego poziomu bezrobocia w końcu 2003 roku konieczne jest podjęcie działań wzmacniających instytucjonalną obsługę rynku pracy oraz rozważenie szerszego korzystania z niepublicznych instytucji obsługi tego rynku. W najbliższym okresie wymaga to podjęcia kroków przygotowawczych do wykorzystania szans wynikających z przyszłej realizacji działania 1.1. Sektorowego Programu Operacyjnego – Rozwój Zasobów Ludzkich.

Działanie długofalowe związane z problemami strukturalnymi

Wniosek 4. Zmiana struktury gospodarki odpowiada zmianom w wydajności pracy, i stąd należy się spodziewać, że liczba pracujących w działach gospodarki o wyższej wydajności pracy będzie się zwiększać, a liczba pracujących w działach o niższej wydajności będzie ulegała zmniejszeniu.

Wniosek 5. W dłuższym okresie czasu należy spodziewać się zwiększenia liczby osób pracujących w usługach, a zmniejszenia liczby osób pracujących w rolnictwie. Tempo zmian struktury gospodarki, tj. przechodzenia pracujących między sektorami uwarunkowane jest

elastycznością zatrudnienia. W krótkim okresie może nastąpić wzrost liczby pracujących w rolnictwie, którzy nie mogą znaleźć pracy w innych sektorach gospodarki.

Wniosek 6. Zmiany w strukturze gospodarki w regionie, w szczególności na tle kraju były znaczne w latach 1995-2000, a więc w okresie wzrostu i dobrej koniunktury w kraju. Struktura gospodarki regionu jest nadal tradycyjna, i mimo, że rola rolnictwa jest niższa od przeciętnej w kraju, to nadal jest wysoka.

Przy takiej strukturze można spodziewać się, że lokalne rynki pracy będą reagować w sposób mało elastyczny.

Rekomendacja 3. *W sytuacji spodziewanych zmian struktury gospodarki należy dostosować profile kształcenia do zmieniających się, przyszłych potrzeb rynku pracy oraz wzmocnienia kształcenia ustawicznego, gdyż zmiany strukturalne wymagają długofalowych działań dostosowawczych.*

Rekomendacja 4. *W krótszym okresie w stosunku do działów gospodarki o niższej wydajności priorytetem są działania wobec osób zagrożonych utratą pracy oraz stosowanie instrumentów poprawiających zdolności przedsiębiorstw do przystosowania się do zmieniających się warunków rynkowych (np. doradztwo czy szkolenia dla przedsiębiorców). W stosunku do działów o wyższej wydajności – ale dopiero po oczekiwanym wzroście – warto zastosować na szerszą skalę szkolenia przekwalifikujące dla bezrobotnych oraz ukrytych bezrobotnych.*

Rekomendacja 5. *Ponieważ zmiany struktury gospodarki regionalnej przebiegają szybciej w warunkach lepszej koniunktury, a małe i średnie przedsiębiorstwa reagują elastyczniej na zmieniające się warunki, zalecane działania powinny obejmować ułatwianie inwestowania, ograniczanie barier ich działalności, upowszechnianie wiedzy w zakresie przedsiębiorczości.*

Wniosek 7. Wydajność pracy w regionie kujawsko-pomorskim jest niższa niż przeciętnie w kraju. Tendencja ta pogłębiła się w drugiej połowie lat dziewięćdziesiątych.

Wniosek 8. Największa różnica w wydajności pracy między regionem kujawsko-pomorskim a odpowiednim wskaźnikiem krajowym występuje w przemyśle i w latach 1998-2000 uległa ona zwiększeniu. Wyższa od przeciętnej krajowej jest wydajność w rolnictwie, ale przewaga Kujawsko-pomorskiego w tym zakresie zmniejsza się.

Rekomendacja 6. *Tendencja ta powinna w przyszłości ulec zahamowaniu, ponieważ grozi ona zwiększeniem dysproporcji między regionem kujawsko-pomorskim a najlepiej rozwiniętymi województwami. Przeciwdziałać jej mogą długofalowe działania na rzecz wspierania przedsiębiorczości oraz inicjatywy zmierzające do promocji województwa jako atrakcyjnego obszaru lokalizacji inwestycji zagranicznych. Do możliwych form oddziaływania należą również przedsięwzięcia wspierające zmiany strukturalne, polegające na odpływie pracowników z mniej wydajnych i napływie do bardziej wydajnych gałęzi przemysłu oraz usług. Z punktu widzenia WUP rekomendujemy, ze względu na skalę zjawiska w województwie oraz znaczący wpływ na ogólny poziom konkurencyjności regionu, objęcie tej problematyki szczególnym zakresem monitoringu.*

Wniosek 9. W regionie kujawsko-pomorskim bezrobocie dotyka w mniejszym stopniu osoby lepiej wykształcone niż jest to przeciętnie w Polsce. Gorsza od ogólnopolskiej jest sytuacja w grupach osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym oraz gimnazjalnym i poniżej gimnazjalnego.

Rekomendacja 7. *Jest to zjawisko korzystne, zwłaszcza w kontekście niższej wydajności gospodarki regionu, a zatem również jego konkurencyjności. Na tym etapie rekomendacja dotyczy dalszego monitorowania zjawiska, zwłaszcza z punktu widzenia jakości miejsc pracy nowo obejmowanych przez osoby lepiej wykształcone.*

Wniosek 10. Bezrobocie w kujawsko-pomorskim dotyczy częściej osób młodszych niż ma to miejsce przeciętnie w Polsce, co może być wyjaśnione przez strukturę wiekową społeczeństwa w regionie.

Wniosek 11. W województwie kujawsko-pomorskim udział długotrwale bezrobotnych jest niższy niż w skali całego kraju.

Rekomendacja 9. *Ponieważ obie te grupy, długotrwale bezrobotni i osoby bezrobotne młode, zostały zidentyfikowane jako priorytetowe do działań w ramach SPO-RZL rekomendacja dotyczy dobrego przygotowania się do wykorzystania zaplanowanych w tym dokumencie instrumentów i środków.*

CZEŚĆ PIERWSZA: STAN I PROGNOZA SYTUACJI GOSPODARCZEJ W KRAJU

1.1 Ogólny stan koniunktury

Koniunkturę jako stan gospodarki bada w Polsce wiele ośrodków. Analizy dotyczą gospodarki jako całości oraz jej poszczególnych sektorów. Poniżej przedstawione zostały ostatnie wyniki badań koniunktury z głównych ośrodków naukowych w Polsce.

Bureau for Investments and Economic Cycles (BIEC)

W marcu 2003 roku wskaźnik wyprzedzający koniunktury wzrósł o 1,2 punktu w stosunku do lutego. Był to największy miesięczny przyrost jego wartości w ciągu ostatniego roku. Spośród ośmiu komponentów¹ wskaźnika pięć poprawiło się, jeden pozostał bez zmian, a dwa pogorszyły się.

Źródło: Bureau for Investments and Economic Cycles.

Mimo znacznego wzrostu wartości, wskazania wskaźnika wyprzedzającego koniunktury nie można odczytywać jeszcze jako oznaki trwałego ożywienia gospodarczego. Ilość nowych zamówień w przemyśle rośnie wciąż wolno, realna podaż pieniądza z uwzględnieniem czynników sezonowych spada, a dynamika wzrostu wydajności pracy – zwolniła.

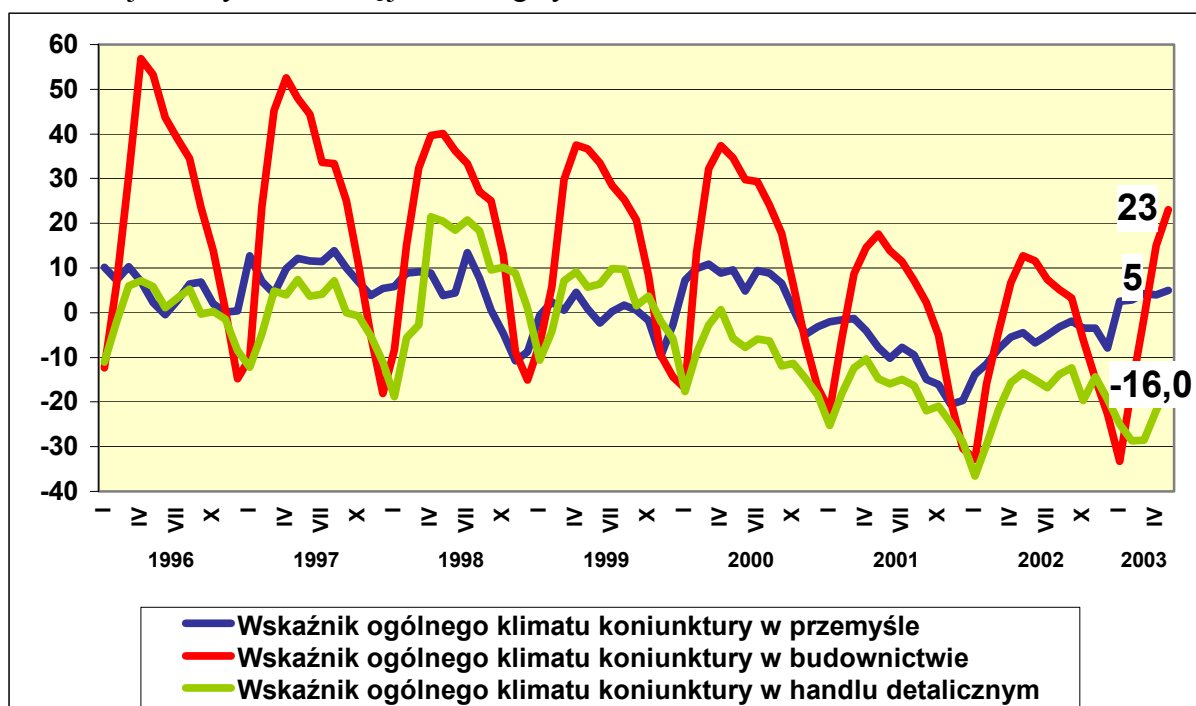
Główny Urząd Statystyczny

W maju wskaźniki koniunktury wykazały poprawę we wszystkich trzech sektorach, zarówno w porównaniu z kwietniem, jak i majem w dwóch latach poprzednich. W przemyśle przetwórczym wskaźnik koniunktury wyniósł 5 punktów. Wzrost wskaźnika jest głównie wynikiem wzrostu liczby nowych zamówień produkcyjnych, zmniejszenia nadmiernego

¹ Do tych komponentów zalicza się: nowe zamówienia w przedsiębiorstwach, wydajność pracy w przemyśle, skłonność konsumentów do dokonywania zakupów, sprzedaż w handlu detalicznym, stan zapasów, zysk przedsiębiorstw, Warszawski Indeks Giełdowy (WIG), podaż pieniądza oraz zadłużenie gospodarstw domowych i małych przedsiębiorstw.

poziomu zapasów w przedsiębiorstwach oraz zmniejszania się w nich trudności w bieżącym regulowaniu zobowiązań finansowych. Jednocześnie przedsiębiorcy oczekują nieznacznej poprawy swej sytuacji finansowej oraz nieznacznego obniżenia cen produkowanych wyrobów.

Wskaźnik koniunktury w budownictwie wyniósł w maju 23 punkty. Wzrost wskaźnika w porównaniu z kwietniem wynika przede wszystkim ze wzrostu portfela zamówień na roboty budowlano-montażowe. W porównaniu z poprzednim miesiącem poprawiły się również w przedsiębiorstwach budowlanych oceny bieżącej produkcji budowlanej oraz bieżącej sytuacji finansowej. Oceny te nadal są jednak negatywne.

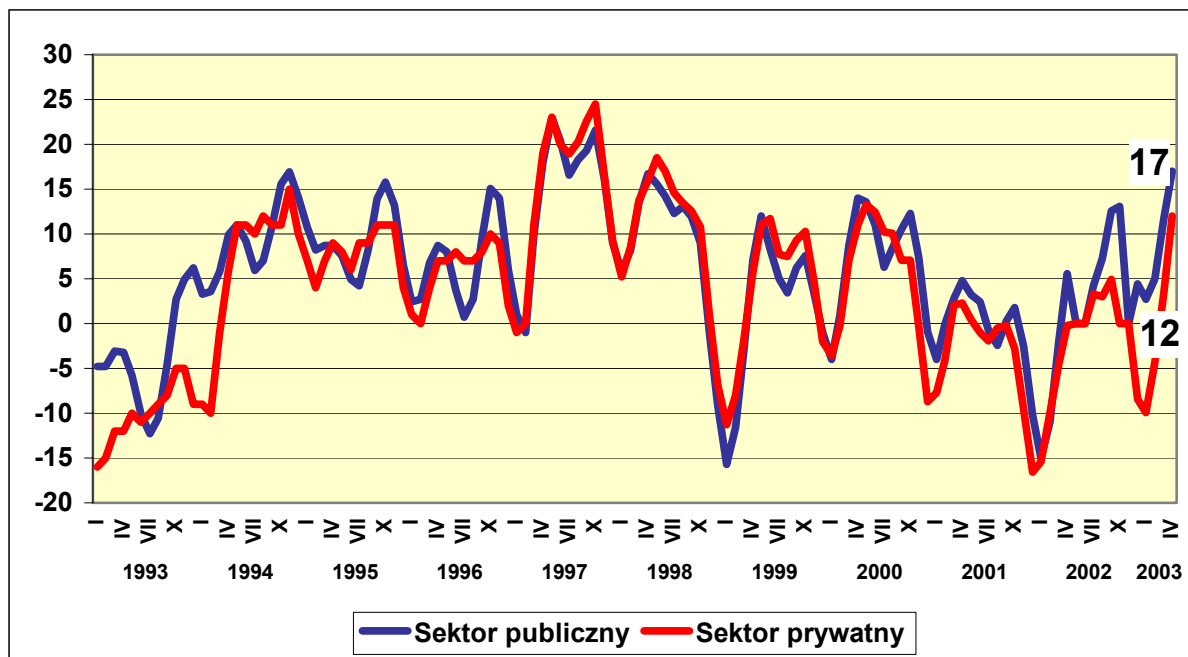

Źródło: GUS.

Wskaźnik klimatu koniunktury w handlu detalicznym wyniósł w maju minus 16 punktów. Przeważają zatem negatywne opinie dotyczące sytuacji sektora. Są one jednak lepsze niż miesiąc wcześniej i w analogicznym miesiącu roku poprzedniego. Przedsiębiorstwa handlowe nadal sygnalizują ograniczenia w bieżącej sprzedaży, chociaż mniejsze niż w poprzednim miesiącu. Zmniejszyły się również trudności w terminowym regulowaniu zobowiązań finansowych. Przedsiębiorstwa handlowe spodziewają się ograniczenia przyszłej sprzedaży oraz zamówień na towary. W związku z niezadawalającą sytuacją finansową firmy handlowe deklarują również większą niż w kwietniu skalę zwolnień pracowników.

Instytut Rozwoju Gospodarczego Szkoły Głównej Handlowej (IRG SGH)

W kwietniu wskaźnik koniunktury IRG SGH wykazał znaczną poprawę koniunktury, zarówno w stosunku do poprzedniego miesiąca, jak i analogicznych miesięcy dwóch lat poprzednich. Lepszą koniunkturę zanotowano w przedsiębiorstwach sektora publicznego (poziom wskaźnika +17 punktów) niż w podmiotach sektora prywatnego (+12 punktów).

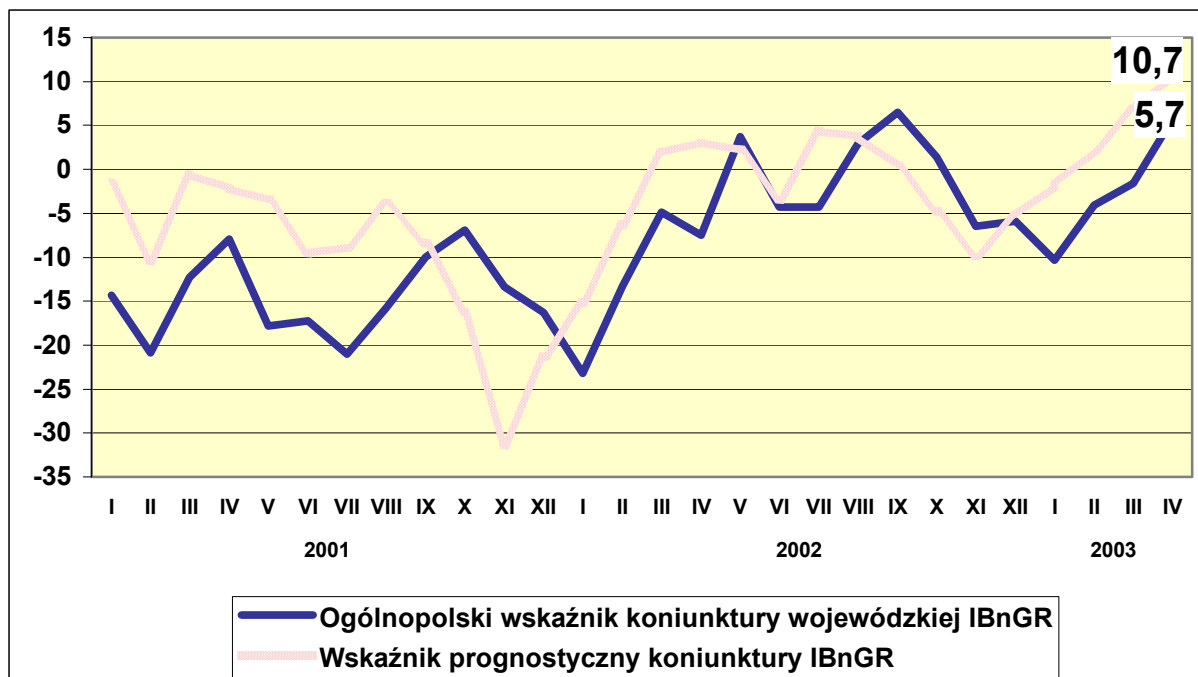
Źródło: Instytut Rozwoju Gospodarczego SGH

Prognozy formułowane na podstawie wyników badania IRG SGH są niejednoznaczne. W perspektywie trzech – czterech miesięcy ankietowane przedsiębiorstwa prywatne spodziewają się wzrostu produkcji i zamówień, natomiast publiczne – spadku wielkości produkcji oraz liczby zamówień. Firmy z obu sektorów zgodnie spodziewają się spadku zapasów oraz poprawy sytuacji finansowej, chociaż oczekiwania firm prywatnych są mniejsze niż publicznych. Przedsiębiorstwa publiczne przewidują ponadto spadek zatrudnienia, natomiast prywatne nie oczekują zmian w tej dziedzinie.

Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową (IBnGR)

Według analiz Instytutu Badań nad Gospodarką Rynkową wskaźnik koniunktury w kwietniu 2003 wzrósł w Polsce do poziomu +5,7 wobec -1,6 w marcu. Najlepsza koniunktura panowała w handlu i usługach (11,6 punktu), a najgorsza w przedsiębiorstwach przemysłowych (2,7 punktu).

Kwiecień 2003 był trzecim z rzędu miesiącem, w którym wskaźnik IBnGR odnotował poprawę koniunktury gospodarczej. Po raz pierwszy w tym roku wskaźnik bieżącego klimatu koniunktury był dodatni, co oznacza, że większość przedsiębiorców uznała, że w kwietniu sytuacja gospodarcza była lepsza niż w marcu.

Źródło: Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową.

Jeszcze lepsze od ocen bieżących były oczekiwania ankietowanych co do zmiany sytuacji w ciągu najbliższych kilku miesięcy. Wartość wskaźnika wyprzedzającego koniunktury, która wyniosła 10,7 punktu (w marcu 6,7), była również najwyższa w tym roku. Tak optymistyczne oczekiwania przedsiębiorców ze wszystkich sektorów mogą być pierwszym sygnałem nadchodzącego ożywienia gospodarczego.

1.2 Prognoza krótkookresowa

Poniższa prognoza krótkookresowa jest sporządzana na podstawie informacji dostępnych na stronach internetowych agend rządowych, Narodowego Banku Polskiego oraz niezależnych instytutów i banków komercyjnych. Po przeanalizowaniu informacji, które mogą być stosunkowo łatwo wykorzystane i ściągnięte wybrano następujące źródła²:

- Ministerstwo Finansów - Ustawa budżetowa na rok 2003, adres: www.mf.gov.pl, pod hasłem: budżet państwa/ustawy budżetowe;
- Rządowe Centrum Studiów Strategicznych, Ocena sytuacji społeczno-gospodarczej w 2002 roku wraz z elementami prognozy na rok 2003, adres: www.rcss.gov.pl, pod hasłem: Nowości;
- Narodowy Bank Polski – Wstępna ocena kondycji przedsiębiorstw ze szczególnym uwzględnieniem stanu koniunktury w II kwartale 2003; adres: www.nbp.pl pod hasłem: Publikacje/koniunktura;
- Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową – Stan gospodarki Polski w I kwartale 2003 roku, prognozy kwartalne na 2003 roku i roczne do 2006r.; adres: www.ibngr.edu.pl pod hasłem: Nowości, Kwiecień
- Niezależny Ośrodek Badań Ekonomicznych (NOBE) Quarterly forecasts of the economics development of Poland, adres: www.nobe.pl pod hasłem: Forecasts for Poland;

² W stosunku do raportu poprzedniego nie wykorzystano danych Ministerstwa Gospodarki, które po połączeniu się z MPiPS nie udostępnia swoich prognoz na stronach internetowych.

- Bank Millenium³ – Makro i Rynek komentarz tygodniowy; adres: www.bankmillenium.pl, pod hasłem: Centrum Prasowe/Biuletyn ekonomiczny.

W przypadku Ministerstwa Finansów prognozy są publikowane corocznie. W przypadku pozostałych wyżej wymienionych organizacji prognozy i oceny stanu koniunktury są publikowane raz na kwartał lub częściej. Szczególną uwagę zwraca kwartalna publikacja NBP, w której zawarta jest synteza innych prognoz koniunktury oraz prezentowane są własne wyniki badań przedsiębiorstw. NBP nie publikuje jednak żadnych własnych prognoz kategorii makroekonomicznych.

Wskaźniki wyprzedzające koniunktury

Wskaźniki wyprzedzające koniunktury, które są poddane analizie w publikacji NBP⁴ (tj. wskaźnik klimatu koniunktury GUS, wskaźnik wyprzedzający koniunktury M. Drozdowicz, oraz indeks koniunktury i wskaźnik sytuacji przedsiębiorstw NBP) wskazują na poprawę klimatu koniunktury. Jednak oceny dalszego rozwoju koniunktury nie są jednoznaczne. Część badań pokazuje możliwość jej poprawy w nadchodzących miesiącach, inne natomiast – dalszego pogorszenia. Sytuacja taka może być jednak odczytywana jako sygnał nadchodzącego ożywienia. Z obserwacji historycznych wiadomo bowiem, że w przypadku występowania punktów zwrotnych cyklu koniunkturalnego metody wskaźnikowe często dają wyniki niejednoznaczne.

Według wskaźnika klimatu koniunktury NBP sytuacja przedsiębiorstw uległa poprawie w zakresie popytu, eksportu oraz produkcji i zatrudnienia w stosunku do analogicznego okresu w 2002 roku.

Tabela 1.1 Zmiany aktywności gospodarczej w świetle wybranych wskaźników koniunktury dotyczących prognoz

Nazwa indeksu	Prognoza/Uwagi
Wskaźnik klimatu koniunktury GUS	Prognoza na podstawie analizy szeregu czasowego sugeruje wzrost wskaźnika
Wskaźnik wyprzedzający koniunktury M. Drozdowicz	Wskaźnik wzrósł sugerując możliwość poprawy aktywności gospodarczej w perspektywie 3–4 miesięcy
Skalowany indeks koniunktury NBP	Indeks koniunktury sugeruje obniżenie wskaźnika do poziomu przeciętnej koniunktury
Standaryzowany wskaźnik sytuacji przedsiębiorstw (wg NBP)	Przebieg trendu wskazuje na dość trwałą tendencję wzrostową

Źródło: Wstępna ocena kondycji przedsiębiorstw ze szczególnym uwzględnieniem stanu koniunktury w II kwartale 2003, NBP, Departament Statystyki (bez daty wydania), str. 6, uaktualnienie IBnGR.

Prognoza składowych popytowych

Prognozy dotyczące popytu i jego składowych na rok 2003 są prezentowane w tablicy 1.2 wraz z informacją GUS za I kwartał 2003 oraz wynikami za rok 2002. Wynika z nich, że popyt krajowy ogółem wzrośnie w zależności od opinii prognozującego ośrodka od 2,2 do 3,4 procenta w 2003 roku. Główna składowa tego popytu tj. spożycie indywidualne wzrośnie od 2,5 do 3,2 procenta. Tak więc wszystkie ośrodki przedstawiające prognozy uważają, że popyt krajowy będzie silniejszy niż w roku 2002, ale jego dynamika roczna będzie niższa niż

³ Big Bank Gdański S.A. zmienił nazwę na Bank Millenium S.A. Dlatego też w stosunku do poprzedniego raportu zmienił się również adres strony www pod którym znajduje się prognoza.

⁴ Wstępna ocena kondycji przedsiębiorstw ze szczególnym uwzględnieniem stanu koniunktury w II kwartale 2003, NBP, Departament Statystyki (bez daty wydania)

dynamika PKB. Ośrodki prognozują, że dynamika inwestycji wyniesie od 3,2 do 6,9 procenta. W roku 2002 nakłady inwestycyjne spadły o 7,2%.

Rok 2004 ma przynieść w opinii prognozujących zwiększenie dynamiki popytu krajowego do 3,5-5,5 %, a spożycia indywidualnego od 2,8 do 3,9%. Nakłady na inwestycje mają wzrosnąć realnie o 6,5 do 12,5%. Zestawienie prognoz struktury popytu znajduje się w tabelicy 1.3.

Tabela 1.2 Prognozy składowych popytowych na rok 2003 oraz dane za I kwartał 2003 i za rok 2002.

Ośrodek	Prognozy na rok 2003					GUS	
	Jednostka	Ministerstwo Finansów	IBnGR	Nobe	Bank Millenium	I kw. 2003	Rok 2002
PKB	Zmiana w %	3,5	2,7	3,4	3,1	2,2*	1,3
Popyt krajowy	Zmiana w %	3,4	2,2	b.d.	2,8	b.d.	0,8
Spożycie indywidualne	Zmiana w %	3,2	2,5	2,6	2,5	b.d.	3,3
Inwestycje	Zmiana w %	5,8	3,2	6,9	3,5	b.d.	-7,2
Eksport	Zmiana w %	8,5	13,6	b.d.	b.d.	17,0	8,3.
Import	Zmiana w %	7,8	9,4	b.d.	b.d.	17,3	7,3.

Źródło: strony internetowe: : www.mf.gov.pl; www.nobe.pl; www.ibngr.edu.pl; www.bankmillenium.pl; www.stat.gov.pl

Uwaga: * - szacunek Ministerstwa Finansów

Tabela 1.3 Prognozy składowych popytowych na rok 2004

Ośrodek	Jednostka	Ministerstwo Finansów	IBnGR
PKB	Zmiana w %	4,9	3,8
Popyt krajowy	Zmiana w %	5,5	3,5
Spożycie indywidualne	Zmiana w %	3,9	2,8
Inwestycje	Zmiana w %	12,5	6,5
Eksport	Zmiana w %	8,9	10,1
Import	Zmiana w %	10,4	9,9

Źródło: strony internetowe www.mf.gov.pl; www.ibngr.edu.pl.

Ogólny wniosek z prezentowanych prognoz jest taki, że wzrost gospodarczy powinien przyspieszać w latach 2003-2004, a głównym czynnikiem zwiększającym popyt krajowy powinny być inwestycje. Znaczący również będzie wzrost eksportu i importu, co wywoła wzrost presji konkurencyjnej na funkcjonujące przedsiębiorstwa. Nastąpi nieznaczna poprawa w wymianie z zagranicą. Spożycie indywidualne będzie rosło w tempie wolniejszym niż PKB.

Prognoza składowych podaży

Ośrodki prognozujące przewidują, że w roku 2003 dynamika wartości w przemyśle będzie znacznie wyższa niż w roku 2002. Prognozy dotyczące budownictwa są

niejednoznaczne. IBNGR przewiduje dalszy spadek wartości dodanej w budownictwie w roku 2003, choć znacznie słabszy niż w roku 2002. Inne ośrodki przewidują nieznaczny wzrost w budownictwie. Tabela 1.4 prezentuje prognozy na rok 2003 wraz z danymi za I kwartał 2003 i za cały rok 2002.

Tabela 1.4 Prognozy składowych podaży na rok 2003 oraz dane za I kw. 2002

Ośrodek	Prognozy na rok 2003				GUS	
	Jednostka	Ministerstwo Finansów	RCSS	IBnGR	I kw. 2003	2002
PKB	Zmiana w %	3,5	3,5	2,7	2,2*	1,3
Wartość dodana w przemyśle	Zmiana w %	b.d.	b.d.	3,7	b.d.	0,9
Wartość dodana w budownictwie	Zmiana w %	b.d.	b.d.	-3,9	b.d.	-8,1
Produkcja sprzedana przemysłu	Zmiana w %	b.d.	5,0	5,3	4,4	1,5
Produkcja budowlano – montażowa	Zmiana w %	b.d.	3,0	b.d.	-23,1	-10,5

Źródło: strony internetowe: www.mf.gov.pl, www.rcss.gov.pl, www.ibngr.edu.pl, www.stat.gov.pl

b.d. brak danych

* - szacunki Ministerstwa Finansów

Dane z tablicy 1.4 wskazują również, że I kwartał przyniósł nieco gorsze wyniki niż prognozy średnioroczne, co sugeruje, że można spodziewać się poprawy w dalszych kwartałach 2003 roku. Dotyczy to zarówno przemysłu i budownictwa.

Tabela 1.5 Prognozy składowych podaży na rok 2004

Ośrodek	Jednostka	Ministerstwo Finansów	IBnGR
PKB	Zmiana w %	4,8	3,8
Wartość dodana w przemyśle	Zmiana w %	b.d.	5,7
Wartość dodana w budownictwie	Zmiana w %	b.d.	6,0
Produkcja sprzedana przemysłu	Zmiana w %	6,3	6,3
Produkcja budowlano – montażowa	Zmiana w %	6,3	b.d.

Źródło: strony internetowe: www.mf.gov.pl, www.ibngr.edu.pl

b.d. – brak danych

Dostępne prognozy na rok 2004 nie zawierają wielu szczegółowych danych o składowych podaży. Z danych z tabeli 1.5 wynika, że należy spodziewać się ożywienia gospodarczego w przemyśle i w budownictwie.

Prognoza zatrudnienia i bezrobocia

Dostępne prognozy wskazują na przewidywany rozwój na rynku pracy. Pomimo zakładanego wzrostu PKB, liczba pracujących w roku 2003 ma ulec zmniejszeniu po spadku o 4,4% w roku 2002. Stopa bezrobocia rejestrowanego ma natomiast wynieść od 17,7 do 18,9 procenta.

Tabela 1.6 Prognoza liczby pracujących i bezrobocia w roku 2003 (na koniec roku) oraz dane za I kwartał 2003 roku i za rok 2002

Ośrodek	Prognoza na rok 2003				GUS (I kw. 2002)	
	Jednostka	Ministerstwo Finansów	NOBE	IBnGR	I Kw. 2003	2002
PKB	Zmiana w %	3,5	3,4	2,7	2,2#	1,3
Liczba pracujących	Zmiana w %	-1,1	b.d.	-0,6**	-4,0*	-4,4*
Liczba bezrobotnych	tys. osób	3193-3297	b.d.	b.d.	3321	3217
Stopa bezrobocia	% aktywnych zawodowo	17,7-18,3	17,8	18,9	18,7	18,1

Źródło: strony internetowe: : www.mf.gov.pl; www.nobe.pl; www.ibngr.edu.pl; www.stat.gov.pl

Uwagi:

- szacunek Ministerstwa Finansów

* - zmiana w procentach liczby zatrudnionych w sektorze przedsiębiorstw w stosunku do analogicznego okresu roku poprzedniego;

** - zmian w procentach przeciętnego zatrudnienia w gospodarce narodowej

Tabela 1.7 Prognoza liczby pracujących i bezrobocia w roku 2004 (na koniec roku)

Ośrodek	Jednostka	Ministerstwo Finansów	IBnGR
PKB	Zmiana w %	4,9	3,8
Liczba pracujących	Zmiana w %	1,2	0,6*
Stopa bezrobocia	% aktywnych zawodowo	b.d.	18,3

Źródło: strony internetowe: : www.mf.gov.pl; www.ibngr.edu.pl

* - zmian w procentach przeciętnego zatrudnienia w gospodarce narodowej

Prognozy na rok 2004 prezentowane w tabeli 1.7 są bardziej optymistyczne. Niekorzystne tendencje na rynku pracy będą odwrócone. Oznacza to, że stopy bezrobocia będą spadać, a liczba pracujących nieznacznie wzrośnie.

Prognoza wynikowa

Na podstawie wyżej przedstawionych prognoz różnych ośrodków poniżej zaprezentowano prognozy wynikowe, tzn. takie, które można uznać za najbardziej prawdopodobne. Uwzględniają one m.in. czas powstania prognoz w różnych ośrodkach (im krótszy czas tym „dobroć” prognoz powinna być lepsza) oraz informacje za I kwartał 2003 roku. Przedstawia je tabela 1.8.

Tabela 1.8 Prognoza wynikowa podstawowych kategorii makroekonomicznych na rok 2003 i 2004

Kategoria	Jednostka	2003	2004
PKB	Zmiana w %	3,0	4,5
Popyt krajowy	Zmiana w %	2,8	5,0
Spożycie indywidualne	Zmiana w %	2,6	3,5
Inwestycje	Zmiana w %	4,0	10,0
Eksport	Zmiana w %	10,0	9,5
Import	Zmiana w %	8,5	10,0
Wartość dodana w przemyśle	Zmiana w %	3,7	6,0
Wartość dodana w budownictwie	Zmiana w %	-3,0	6,0
Produkcja sprzedana przemysłu	Zmiana w %	5,0	6,3
Produkcja budowlano-montażowa	Zmiana w %	3,0	6,3
Liczba pracujących	Zmiana w %	-1,0	1,0
Liczba bezrobotnych	W tys. osób	3297	b.d.
Stopa bezrobocia	% aktywnych zawodowo	18,3	17,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych wskazanych w powyższych tabelach

Uwaga: b.d. - brak danych

Dla potrzeb prognozowania rynków pracy kluczowe znaczenie mają zmiany w wartości dodanej i jej strukturze, zmiany w popycie oraz same projekcje rynków pracy.

CZEŚĆ DRUGA: STAN I PROGNOZA GOSPODARKI REGIONU

2.1. Ocena sytuacji w regionie

2.1.1. Charakterystyka gospodarki województwa

Województwo kujawsko-pomorskie zamieszkuje około 2,1 mln mieszkańców, co stanowi około 5,4 proc. mieszkańców Polski. Tempo wzrostu liczby mieszkańców województwa spada, w 1995 roku przyrost naturalny kształtował się na poziomie 2,0 promili, natomiast w 2001 roku wynosił 0,9 promila. Mimo to udział liczby mieszkańców województwa kujawsko-pomorskiego w liczbie mieszkańców całego kraju w okresie 1995-2001 w niewielkim stopniu wzrósł – o 0,4%.

W 2001 roku liczba kobiet mieszkających w województwie kujawsko-pomorskim przewyższała liczbę mężczyzn o 6,2 proc. Przewaga liczby kobiet nad liczbą mężczyzn na przestrzeni lat 1995 – 2001 utrzymywała się na tym samym poziomie. Przewaga liczby kobiet nad liczbą mężczyzn jest zjawiskiem ogólnokrajowym. W Polsce było w 2001 roku 105,9 kobiet na 100 mężczyzn. Udział kobiet w populacji województwa kujawsko-pomorskiego jest więc nieco większy niż w całej Polsce. Stopień urbanizacji województwa kujawsko-pomorskiego jest również zbliżony do poziomu całej Polski. W miastach żyje 62,1 proc. ludności (2000 r.). W całej Polsce wskaźnik ten wynosi 61,8 proc. Wskaźnik zaludnienia w województwie kujawsko-pomorskim wyniósł 116,9 osób na kilometr kwadratowy i był niższy niż gęstość w całej Polsce (120 osób). W ciągu najbliższych 10 lat gęstość zaludnienia w województwie kujawsko-pomorskim może jednak w stosunku do analogicznego wskaźnika w Polsce wzrosnąć, ze względu na większy udział osób w wieku do lat 14, które w tym czasie wejdą w okres rozrodczy.

Struktura wiekowa mieszkańców województwa kujawsko-pomorskiego różni się od struktury dla całej Polski. Większy – niż przeciętnie w Polsce – jest udział ludności w następujących grupach wiekowych: od 1-4, od 5-9, od 10-14, od 15-19, od 25-29, 40-44. Niższe od średnich krajowych są udziały w grupach: 45-49, 50-54, 55-59, 60-64, oraz 65-69. W strukturze ludności Kujawsko-pomorskiego jest zatem więcej ludzi młodych niż w Polsce.

Dane z tabeli w załączniku wskazują, że demograficzny współczynnik obciążenia⁵ w województwie kujawsko-pomorskim jest niższy niż odpowiedni współczynnik dla kraju. Wynoszą one odpowiednio dla kraju i dla regionu kujawsko-pomorskiego 18,9 i 16,5. Wskazuje to na stosunkowo korzystną sytuację demograficzną w regionie kujawsko-pomorskim. Jednak tempo przyrostu naturalnego w województwie kujawsko-pomorskim maleje. W 1995 roku odnotowywano przewagę urodzeń żywych nad zgonami wynoszącą 2,0 na 1000 mieszkańców; w 2001 roku liczba ta spadła do 0,9. Mimo tego spadku, w województwie kujawsko-pomorskim przyrost naturalny jest od 1995 roku wyższy niż w całej Polsce.

Na liczbę mieszkańców województwa wpływały również procesy migracyjne. W województwie kujawsko-pomorskim odpływ mieszkańców jest wyższy od napływu. W 2000 r. ujemne saldo ruchu migracyjnego wyniosło 1068 osób, w roku 2001 wzrosło do 1426 osób.

Liczba ludności aktywnej ekonomicznie w województwie kujawsko-pomorskim wzrosła w roku 2002 w stosunku do roku 2001 ze względu na wchodzenie nowych roczników na rynek pracy. Ponieważ jednak liczba pracujących spadła w tym czasie, spowodowało to wzrost bezrobocia.

⁵ Relacja liczby osób w wieku 65 i więcej lat do osób w wieku 15-64.

Tabela 2.1 Stopa bezrobocia w województwie kujawsko-pomorskim i w Polsce w latach 2000-2003 (w proc.)

	Wrzesień 2000	Grudzień 2000	Wrzesień 2001	Grudzień 2001	Wrzesień 2002	Grudzień 2002	Marzec 2003
Polska	14,0	15,0	16,3	17,4	17,6	18,1	18,7
Kujawsko-pomorskie	18,3	19,4	20,7	21,6	21,9	22,6	23,3

Źródło: strony internetowe MPIPS <http://www.mpips.gov.pl>, hasło: kwartalna sytuacja o rynku pracy; Bezrobocie rejestrowane, I-IV kwartał 2002, Informacje i opracowania statystyczne, GUS, Warszawa 2003.

Od września 2000 roku stopa bezrobocia notowana w Kujawsko-pomorskiem jest wyższa niż wynosił analogiczny wskaźnik dla kraju. Różnica między przeciętną stopą bezrobocia w Polsce i w Kujawsko-pomorskiem w tym okresie praktycznie nie uległa zmianie, co oznacza, że tempo wzrostu bezrobocia w kraju było takie same jak na Kujawach.

W województwie kujawsko-pomorskim w 2001 roku zarejestrowanych było w rejestrze REGON 178,8 tysięcy podmiotów gospodarczych. Stanowiło to 5,3 proc. wszystkich podmiotów zarejestrowanych w Polsce. Udział ten był minimalnie niższy niż udział mieszkańców województwa kujawsko-pomorskiego wśród mieszkańców całej Polski (5,43 proc.), co wskazuje na przeciętną aktywność gospodarczą mieszkańców tego regionu. W stosunku do 2000 roku w 2001 roku zanotowano wzrost liczby podmiotów gospodarczych o 6,1 proc. Liczba podmiotów gospodarczych z udziałem kapitału zagranicznego zarejestrowanych w województwie kujawsko-pomorskim wynosiła 0,67 proc. wszystkich podmiotów z kapitałem zagranicznym działających na terenie Polski. Liczba ta wzrosła w 2001 roku w porównaniu z rokiem 2000 o 3,4 proc. Analogiczny wskaźnik dla całej Polski wyniósł 4,6 proc.

Struktura zatrudnienia w sekcjach i działach gospodarki według Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD) wskazuje na profil gospodarczy województwa. W 2001 roku prawie 26,3 proc. ludności było zatrudnione w rolnictwie oraz leśnictwie i łowiectwie wobec 28,4 proc. w całej Polsce. Jednocześnie zatrudnienie w przemyśle jest w województwie kujawsko-pomorskim wyższe o 2,6 punktów proc. niż w Polsce. Wskaźniki charakteryzujące rozwój infrastruktury usługowej odbiegają nieco od przeciętnych krajowych, ale różnice nie są znaczne. Stosunkowo największą różnicę na niekorzyść Kujawsko-pomorskiego odnotowujemy w dziale obsługa nieruchomości i firm, nauka, natomiast *in plus* w dziale edukacja.

W latach 1999-2000 w większości branż przemysłu przetwórczego nastąpił wzrost produkcji. W największym stopniu zwiększeniu uległa produkcja metali i wyrobów z metali (odpowiednio od 100 w 1999 roku do 137,69 i 124,63 w 2000 roku). Najpoważniejszy spadek produkcji odnotowano w produkcji maszyn i aparatury elektrycznej. Jeżeli rok 1999 przyjąć za 100, to w 2000 roku wartość produkcji sprzedanej tej branży zmniejszyła się do poziomu 24,97.

Porównanie struktury przemysłu w Kujawsko-pomorskiem i w Polsce pozwala wskazać na działy przemysłu, których znaczenie dla województwa jest szczególnie duże. Do branż, których udział w strukturze przemysłu najbardziej różni się od przeciętnej sytuacji w Polsce należą: produkcja artykułów spożywczych i napojów (wskaźnik udziału o 10,1 pkt. proc. wyższy od przeciętnego wskaźnika dla kraju), produkcja wyrobów chemicznych (różnica 10,4 pkt. proc.), produkcja masy włóknistej i papieru (7 pkt. proc.). Największa różnica *in minus* między przeciętnym wskaźnikiem dla Polski i Kujawsko-pomorskiego występuje w produkcji pojazdów mechanicznych, naczep i przyczep.

W gospodarce Kujawsko-pomorskiego duże znaczenie ma ciągle rolnictwo. Świadczy o tym m. in. zwiększająca się wartość skupu produktów rolnych (zobacz tabela w

załączniku). Wartość skupu produkcji rolniczej województwa kujawsko-pomorskiego wzrosła ponad dwukrotnie od 1 mld w 1995 r. do 2,2 mld w 2001 roku.

W województwie kujawsko-pomorskim mieszkało w 2000 roku około 5,4 proc. ludności Polski, tymczasem produkt krajowy brutto wytwarzany na tym obszarze stanowił 4,9 proc. całego produktu wytwarzanego w Polsce. Udział ten w 1995 roku wynosił 5,4 proc. od tego czasu zatem zmniejszył się. W przeliczeniu na jednego mieszkańca produkt krajowy brutto w Kujawsko-pomorskiem jest także niższy niż w Polsce. W 2000 r. stanowił on 89,7 proc. produktu przypadającego na statystycznego Polaka.

Tabela 2.2 Produkt krajowy brutto w województwie kujawsko-pomorskim ogółem oraz *per capita* w latach 1995-2000

	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Ogółem (mld PLN)	16,6	19,9	23,4	27,7	29,7	33,4
Polska = 100	5,4	5,1	4,9	5,0	4,8	4,9
<i>Per capita</i> (PLN)	7 950	9 489	11 149	13 193	14 121	15 893
Polska = 100	99,6	94,5	91,2	92,2	88,7	89,7

Źródło: dane GUS na podstawie badań BAEL, ze strony <http://www.stat.gov.pl>, hasło: województwa w latach 1995-2000, tablica 96 oraz obliczenia IBnGR; Rocznik Statystyczny Województw 2002, GUS, Warszawa 2003, s. 302.

Z punktu widzenia wielkości PKB na jednego mieszkańca korzystniejsza sytuacja jest w podregionie bydgoskim. Produkt krajowy brutto wytwarzany tam jest wyraźnie wyższy niż w podregionie toruńsko-włocławskim. Ma to związek ze szczególnie trudną sytuacją Włocławka, w którym problemy restrukturyzacyjne przemysłu uwidoczniły się ze szczególną siłą.

Tabela 2.3 Produkt krajowy brutto *per capita* w podregionach województwa kujawsko-pomorskiego w 2000 roku

	PKB (PLN)	Polska = 100	Woj. kujawsko-pomorskie = 100
Podregion bydgoski	17 289	97,5	108,8
Podregion toruńsko-włocławski	14 537	82,0	91,5

Źródło: Rocznik Statystyczny Województw 2002, GUS, Warszawa 2003, s. CLXXX.

2.1.2. Stan koniunktury gospodarczej w regionie

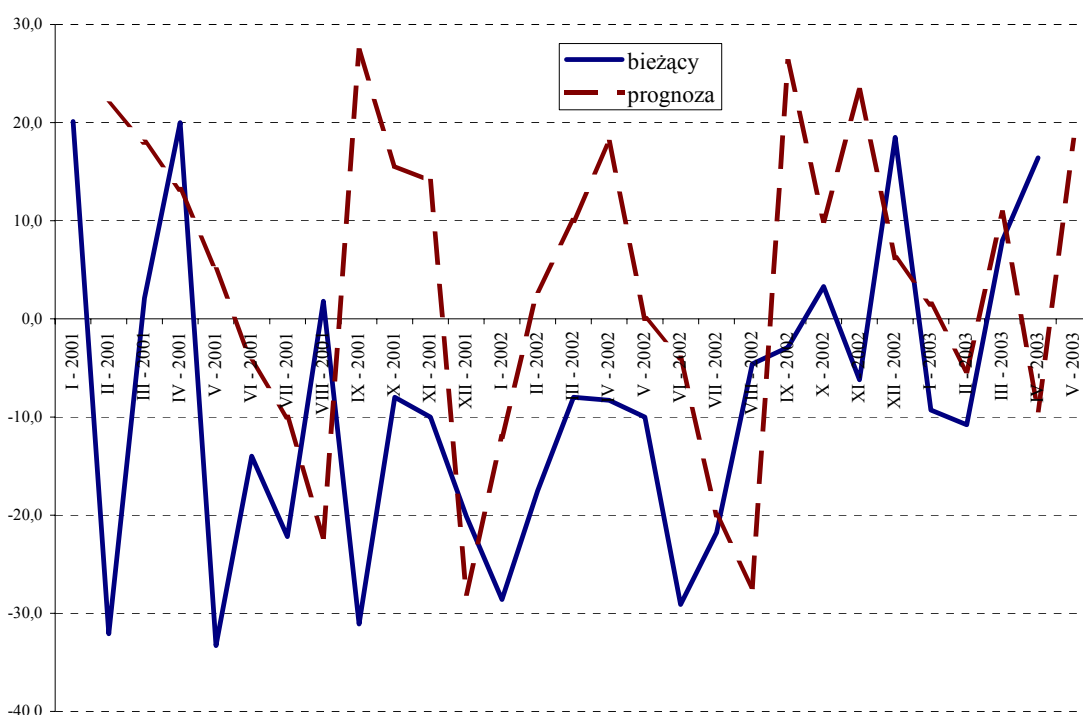
Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową przeprowadza od stycznia 2001 roku badanie koniunktury gospodarczej w województwie kujawsko-pomorskim i w pozostałych województwach metodą testu koniunktury. Badanie jest przeprowadzane wśród przedsiębiorstw przemysłowych, handlowych i usługowych oraz banków. Badanie odbywa się metodą testu koniunktury, która polega na rozsyłaniu do przedsiębiorstw ankiet zawierających co miesiąc ten sam zestaw pytań. Pytania podzielone są na dwie grupy. Pierwsza dotyczy oceny bieżącej sytuacji gospodarczej (w porównaniu do poprzedniego miesiąca), a druga przewidywania co do jej zmiany w najbliższym okresie (od miesiąca do trzech miesięcy).

Pytania dotyczą zarówno oceny ogólnej koniunktury gospodarczej w województwie, jak i najważniejszych parametrów ekonomicznych przedsiębiorstw, takich jak: przychody,

poziom zapasów, zatrudnienie. Oprócz przedsiębiorstw produkcyjnych, ankiety kierowane są także do banków oraz firm handlowych i usługowych. Ankietowani bankowcy odpowiadają dodatkowo na pytania dotyczące wielkości udzielanych kredytów, a przedstawiciele handlu i usług na pytania dotyczące liczby klientów.

Pytania mają charakter jakościowy, co oznacza, że odpowiadający nie muszą podawać konkretnych liczb, a jedynie ocenić, czy sytuacja uległa poprawie, pogorszeniu, czy też nie zmieniła się. Ponieważ odpowiedzi na pytania mają charakter subiektywny, co miesiąc w poszczególnych firmach odpowiadają na nie te same osoby. Pozwala to wyeliminować czynnik subiektywizmu i czyni porównywalnymi wyniki z kolejnych miesięcy. Możliwe jest dokonanie pogłębionej analizy w poszczególnych województwach na zamówienie. Oferta taka była skierowana w 2001 roku do marszałków sejmików wojewódzkich.

Wykres 2.1 Wskaźnik bieżący i prognostyczny (kwartalny) koniunktury gospodarczej województwa kujawsko-pomorskiego w latach 2001 - 2003. Skala <-100,100>

Źródło: Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową

Wyniki otrzymane w badaniu województwa kujawsko-pomorskiego obrazują stagnację gospodarczą praktycznie w całym roku 2001. Przez cały rok (z wyjątkiem stycznia, marca, kwietnia i sierpnia) przedsiębiorcy raportowali o pogorszeniu się warunków ekonomicznych, w których działają. Sytuacja znacząco zmieniła się w 2002 roku, kiedy to od stycznia do września bieżący wskaźnik koniunktury osiągnął wartość ujemną, aby po spadku przyjąć wartość dodatnią dopiero w październiku, co wskazuje na poprawę koniunktury oraz wzrost optymizmu przedsiębiorców. Nieco mniej entuzjastycznie przedsiębiorcy wyrażali się o perspektywach rozwoju. Wskaźnik prognostyczny w 2002 oraz w 2003 roku charakteryzuje się bardzo znacznymi wahaniami, co wskazuje że mimo pozytywnych sygnałów płynących z rynku wśród przedsiębiorców utrzymuje się niepewność co do perspektyw dalszego rozwoju. Mimo wszystko wyniki ostatnich miesięcy pozwalają oczekiwać, że w kolejnym kwartale koniunktura będzie poprawiać się, co może mieć wpływ na przyspieszenie wzrostu

gospodarczego regionu i wzrostu PKB a w dalszej kolejności na zahamowanie spadku liczby osób zatrudnionych w województwie kujawsko-pomorskim.

Zmiany makroekonomiczne w gospodarce w różnym stopniu znajdują swoje odbicie w poziomie zatrudnienia. Efekty zmian gospodarczych mogą oddziaływać z opóźnieniem, także siła ich wpływu może być różna a ponadto zmieniać się w zależności od połączenia ich z innymi procesami gospodarczymi.

Ocena sytuacji gospodarczej w okresie wrzesień 2002 – marzec 2003 w województwie kujawsko-pomorskim

Ocena sytuacji gospodarczej w okresie wrzesień 2002 – marzec 2003 w województwie kujawsko-pomorskim jest bardzo niekorzystna. Zaledwie 1,9 proc. ankietowanych uważa, że nastąpiła poprawa. Sytuację jako gorszą określa 68,3 proc. respondentów. Minimalnie lepiej od innych sytuację oceniły firmy duże, powyżej 49 osób. Najwięcej firm odnotowujących pogorszenie wystąpiło wśród przedsiębiorstw zatrudniających do 9 osób. Ocena koniunktury zależy od profilu działalności. Najgorzej oceniły sytuację gospodarczą firmy funkcjonujące w sektorze działalności wielobranżowej. W przypadku firm tego sektora różnica między odsetkiem firm wskazujących na poprawę (+) sytuacji, a odsetkiem firm wskazujących na pogorszenie (-) sytuacji wyniosła -85,7 pkt. W znacznym stopniu pogorszenie sytuacji sygnalizują też firmy z sektora transportu i budownictwa. Najwyższy odsetek ocen (obiektywnie jednak bardzo mały) określających sytuację jako poprawiającą się odnotowano w produkcji (3,4 proc.). Relatywnie lepiej (choć jest to również bardzo niski udział odpowiedzi pozytywnych, bo zaledwie 3,7 proc.) wypadła ocena sytuacji w firmach, których przychód w 2001 roku osiągnął kwotę ponad 1 miliona zł.

Tabela 2.4 Ocena sytuacji gospodarczej w okresie od września 2002 do marca 2003 w województwie kujawsko-pomorskim

	Poprawiło się (%)	Pogorszyło się (%)	Wskaźnik syntetyczny
Ogółem	1,9	68,3	-66,4
Zatrudnienie firmy			
do 9 pracowników	2,6	73,3	-70,7
10-49 pracowników	1,0	74,0	-73,0
powyżej 49 pracowników	3,2	61,1	-57,9
Zatrudnienie instytucje			
do 9 pracowników	0,0	50,0	-50,0
10-49 pracowników	0,0	48,0	-48,0
powyżej 49 pracowników	0,0	73,7	-73,7
Działalność firmy			
Produkcja	3,4	64,7	-61,3
Budownictwo	0,0	80,0	-80,0
Transport	0,0	80,0	-80,0
Handel	2,2	76,4	-74,2
Usługi	1,2	66,3	-65,1
Wielobranżowa	0,0	85,7	-85,7
Przychód w 2002 r.			
do 100 tys. zł	2,0	72,0	-70,0
100001 zł – 1mln zł	2,8	69,4	-66,6
pow. 1 mln zł	3,7	66,7	-63,0

Źródło: Badanie ankietowe IPSOS-Demoskop, marzec, kwiecień 2003

Ocena popytu na produkty i usługi firm oraz instytucji

31,1 proc. (wskaźnik syntetyczny) respondentów oceniło, że popyt na świadczone przez nich usługi i oferowane produkty od września 2002 do marca 2003 zmniejszył się. Spadek popytu był zróżnicowany w zależności od branży, wieku firmy, osiąganego przychodu a także miejsca lokalizacji (wielkości ośrodka).

Relatywnie mniejsze ograniczenie popytu zaobserwowały firmy z sektora produkcji (14,7 proc.), największe natomiast przedsiębiorstwa transportowe i wielobranżowe (spadek o 100 proc.). Warto odnotować, że doświadczenia związane z długą obecnością na rynku, czyli wiek firmy nie wpłynęły na zdolność do utrzymywania klientów (największy spadek popytu odnotowano w grupie firm działających na rynku powyżej 10 lat).

Nieco mniejszy spadek popytu charakterystyczny był dla firm osiągających przychód powyżej 1 mln zł, jakkolwiek również w tej grupie sięgnął on powyżej 19 proc. Spadek popytu w miejscowościach o różnej liczbie mieszkańców różnił się w niewielkim stopniu.

Tabela 2.5 Ocena popytu na produkty i usługi firm oraz instytucji w okresie od września 2002 do marca 2003 (wskaźnik syntetyczny)

Ogółem		-31,1
Działalność firmy		
	Produkcja	-14,7
	budownictwo	-46,7
	transport	-100,0
	handel	-46,1
	usługi	-25,3
	wielobranżowa	-100,0
Wiek podmiotu		
	do 1 roku	-14,3
	2 – 5 lat	-11,9
	6- 10 lat	-29,8
	pow. 10 lat	-37,2
Przychód w 2002 r.		
	do 100 tys. zł	-42,0
	100001 zł – 1mln zł	-36,1
	pow. 1 mln zł	-19,4
Miejscowość		
	do 10 tys.	-32,4
	10 tys. – 100 tys.	-31,1
	pow. 100 tys.	-30,5

Źródło: Badanie ankietowe IPSOS-Demoskop, marzec, kwiecień 2003

Ocena czy, i o ile, firma może zwiększyć sprzedaż bez dodatkowych inwestycji, zwiększania zatrudnienia i zlecania prac na zewnątrz firmy?

Pytanie dotyczy wolnych mocy produkcyjnych. 43,4 proc. firm deklaruje, że może zwiększyć produkcję bez dodatkowego angażowania zasobów. W największym stopniu do wzrostu sprzedaży są zdolne duże, zatrudniające powyżej 49 pracowników firmy produkcyjne (takie możliwości deklaruje 50,8 proc. firm z tej grupy). Znaczne rezerwy mocy produkcyjnych znajdują się również w grupie przedsiębiorstw zatrudniających od 10-49 osób (50 proc.). Wolne moce produkcyjne oznaczają niższą rentowność zakładów oraz nieefektywne wykorzystanie kapitału. W momencie jednak ożywienia gospodarczego, firmy dysponujące niewykorzystanymi mocami będą najszybciej reagować na wzrost popytu.

Tabela 2.6 Wolne moce produkcyjne w przedsiębiorstwach w okresie od września 2002 do marca 2003

Czy firma może zwiększyć sprzedaż, bez dodatkowych inwestycji?	Tak (%)	Nie (%)	Wskaźnik syntetyczny
Ogółem	43,4	43,4	0,0
Zatrudnienie firmy	24,3	48,6	
do 9 pracowników			-24,3
10-49 pracowników	50,0	44,7	5,3
powyżej 49 pracowników	50,8	39,3	11,5
Działalność firmy	42,2	44,8	
Produkcja			-2,6
Budownictwo	46,7	33,3	13,4
Transport	60,0	40,0	20,0
Miejscowość	35,6	35,6	
Do 10 tys.			0,0
10 tys. – 100 tys.	45,0	52,5	-7,5
Pow. 100 tys.	49,0	43,1	5,9

Źródło: Badanie ankietowe IPSOS-Demoskop, marzec, kwiecień 2003

Inwestycje prowadzone przez firmę bezpośrednio związane z produkcją i usługami świadczonymi w chwili obecnej oraz inwestycje związane z funkcjonowaniem firmy

W chwili badania 40,6 proc. firm i instytucji prowadziło inwestycje bezpośrednio związane z produkcją bądź usługami świadczonymi przez nie. Zaangażowanie w tego typu inwestycje szło w parze z wielkością zatrudnienia i sektorem, w którym funkcjonuje przedsiębiorstwo. W modernizację i powiększanie parku maszynowego częściej inwestują firmy, które zatrudniają powyżej 49 pracowników (56,8 proc.). 74,1 proc. przedsiębiorstw zatrudniających do 9 pracowników nie podejmowało żadnych inwestycji.

Inwestycje dokonywało najwięcej firm z sektora transportu (80 proc.). Najwięcej z kolei przedsiębiorstw nie podejmujących żadnej działalności inwestycyjnej skoncentrowanych było w handlu (68,5 proc.)

Tabela 2.7 Inwestycje bezpośrednio związane ze świadczonymi usługami i produkcją dokonywana w okresie września 2002 do marca 2003

	Firmy prowadzące inwestycje (%)	Firmy nie prowadzące inwestycji (%)	Wskaźnik syntetyczny
Ogółem	40,6	58,4	-17,8
Zatrudnienie firmy			-49,1
do 9 pracowników	25,0	74,1	
10-49 pracowników	43,3	54,8	-11,5
powyżej 49 pracowników	56,8	43,2	13,6
Działalność firmy			-7,7
Produkcja	45,7	53,4	
budownictwo	40,0	60,0	-20
transport	80,0	20,0	60
handel	30,3	68,5	-38,2
usługi	44,6	55,4	-10,8
wielobranżowa	14,3	71,4	-57,1
Przychód firmy w 2002 r.	24,0	76,0	-52
Do 100 tys. zł			
100 001 zł - 1 mln zł	34,7	63,9	-29,2
pow. 1 mln zł	53,7	45,4	8,3
Wielkość miejscowości	35,2	63,6	-28,4
do 10 tys. mieszk.			
10 tys. - 100 tys. mieszk.	37,1	61,9	-24,8
pow. 100 tys. mieszk.	39,3	60,1	-20,8

Źródło: Badanie ankietowe IPSOS-Demoskop, marzec, kwiecień 2003

Eksport i import prowadzony przez firmy

Większość firm nie prowadzi samodzielnie wymiany handlowej z zagranicą (70,5 proc.). Eksportuje usługi bądź wyroby 11,4 proc. firm, a importuje 7 proc. Jednocześnie eksportuje i importuje 11,1 proc. przedsiębiorstw. Największa wymiana handlowa cechuje firmy produkcyjne oraz wielobranżowe. Zaangażowanie w wymianę handlową wzrasta wraz z wielkością firmy. Jest to prawdopodobnie związane z możliwością samodzielnego prowadzenia negocjacji z bezpośrednim dostawcą bądź odbiorcą bez udziału pośredników.

Tabela 2.8 Struktura udziału firm w wymianie handlowej z zagranicą (w proc.) w okresie od września 2002 do marca 2003

	Eksport	Import	Eksport i import	Brak wymiany z zagranicą
Ogółem	11,4	7,0	11,1	70,5
Zatrudnienie				
Do 9 pracowników	4,3	5,2	1,7	88,8
10 - 49 prac	10,6	6,7	7,7	75,0
pow. 49 prac.	21,1	9,5	26,3	43,2
Działalność firmy				
Produkcja	21,6	6,9	22,4	49,1
budownictwo	6,7	0,0	0,0	93,3
transport	0,0	0,0	0,0	100,0
handel	3,4	11,2	4,5	80,9
usługi	7,2	4,8	4,8	83,1
wielobranżowa	14,3	0,0	14,3	71,4
Przychód w 2002 r.				
do 100 tys. zł	8,0	4,0	0,0	88,0
100001 zł – 1mln zł	6,9	4,2	6,9	81,9
pow. 1 mln zł	12,0	8,3	21,3	58,3
Wielkość miejscowości				
do 10 tys. mieszk.	9,5	6,8	12,2	71,6
10 tys. - 100 tys. mieszk.	13,3	4,4	10,0	72,2
pow. 100 tys. mieszk.	11,3	8,6	11,3	68,9

Źródło: Badanie ankietowe IPSOS-Demoskop, marzec, kwiecień 2003

2.1.2. Sytuacja na regionalnym rynku pracy

W IV kwartale 2002 r. negatywne zjawiska obserwowane na regionalnym rynku pracy pogłębiły się w porównaniu z odpowiednim kwartałem 2001 roku. Nastąpił dalszy spadek liczby zatrudnionych, wzrosła liczba bezrobotnych. Należy zauważyć, że tendencje obserwowane w kraju były również negatywne. Porównanie przeciętnych wskaźników charakteryzujących rynek pracy w Polsce i w Kujawsko-pomorskim wskazuje na to, że sytuacja w regionie Kujaw jest jeszcze trudniejsza od przeciętnej w kraju.

Tabela 2.9 Zmiana wskaźnika zatrudnienia w Polsce i w regionie kujawsko-pomorskim

	III kwartał 2002	W porównaniu do III kwartału 2001	W porównaniu do II kwartału 2001
	%	Zmiana w pkt. %	Zmiana w pkt. %
Polska	44,6	-1,9	0,0
Kujawsko-pomorskie	43,6	-2,1	0,6

Źródło: Aktywność ekonomiczna ludności w III kwartale 2002, GUS, Warszawa 2002,

Uwaga: Wskaźnik zatrudnienia oznacza udział osób pracujących w liczbie ludności w wieku 15 lat i więcej

Tabela 2.10 Zmiana współczynnika aktywnych zawodowo w Polsce i w regionie kujawsko-pomorskim

	III kwartał 2002	W porównaniu do III kwartału 2001	W porównaniu do II kwartału 2001
	%	Zmiana w pkt. %	Zmiana w pkt. %
Polska	55,6	-1,0	0,0
Kujawsko-pomorskie	55,2	-2,1	-0,2

Źródło: Aktywność ekonomiczna ludności w III kwartale 2002, GUS, Warszawa 2002, s. 2; Aktywność ekonomiczna ludności w I kwartale 2001, GUS, Warszawa 2001, s. 3; Aktywność ekonomiczna ludności w IV kwartale 2001, GUS, Warszawa 2001, s. 3

Uwaga: Współczynnik aktywności zawodowej obliczony został jako udział ludności aktywnej zawodowo (pracującej i bezrobotnej) w ogólnej liczbie ludności w wieku 15 lat i więcej

Wskaźnik zatrudnienia na koniec trzeciego kwartału 2002 roku był w regionie kujawsko-pomorskim niższy o 2,1 punkta proc. w porównaniu do III kwartału 2001 roku i o 0,6 punkta proc. wyższy w porównaniu do II kwartału 2002 roku. Analogiczne wskaźniki dla kraju wynosiły dla tych dwóch okresów odpowiednio -1,9 i zero punkta proc.

Badania ankietowe potwierdzają dane statystyczne. Więcej pracodawców zmniejszyło liczbę pracowników niż ją zwiększyło. Odsetek pracodawców, którzy zwalniali pracowników był większy niż tych, które przyjmowały pracowników. Ilustruje to tabela 2.11.

Tabela 2.11 Zmiany liczby pracowników oraz ruch w poziomie zatrudnienia w okresie od września 2002 do marca 2003

	Odsetek firm, w których liczba pracowników		Odsetek firm, które	
	Zmniejszyła się	Zwiększyła się	Zwolniły pracowników	Przyjęły pracowników
Ogółem	25,4	23,2	46,3	40,6
Według rodzaju działalności firmy				
produkcja	26,7	31,0	53,4	49,1
budownictwo	46,7	20,0	53,3	46,7
transport	60,0	0,0	60,0	20,0
handel	19,1	16,9	37,1	34,8
usługi	24,1	20,5	43,4	36,1
wielobranżowa	28,6	28,6	57,1	28,6
Według wielkości miasta-siedziby firmy				
Do 10 tys.	22,7	19,3	40,9	34,1
10-100 tys.	26,8	25,8	47,4	34,0
pow. 100 tys.	23,0	21,9	43,8	44,4

Źródło: badanie IPSOS-Demoskop, marzec, kwiecień 2003

Dane z tabeli wskazują na znaczny ruch zatrudnionych, w szczególności w miastach średniej wielkości (liczących od 10-100 tys. mieszkańców). Odsetek firm, które zwolniły pracowników jest wyższy niż firm, które ich przyjęły. Wyniki ankiet wskazują, że w większym stopniu redukowały zatrudnienie firmy zlokalizowane w średnich ośrodkach, liczących 10-100 tys. mieszkańców. W największym stopniu poziom zatrudnienia zmniejszył się w transporcie.

Wniosek 1 Liczba firm zmniejszających poziom zatrudnienia jest większa niż ilość firm zwiększających poziom zatrudnienia. To zjawisko potwierdza negatywne opinie przedsiębiorstw dotyczące zmian popytu, sprzedaży i sytuacji gospodarczej.

Wniosek 2 Ruchy kadrowe w firmach wskazują na dalszy proces racjonalizacji zatrudnienia, tj. dostosowania poziomu zatrudnienia i profili zatrudnionych do potrzeb firm.

Badania wskazują jednak, że liczba firm, u których wystąpiła potrzeba zatrudnienia nowych pracowników była mniejsza od liczby firm, które rzeczywiście przyjęły nowych pracowników. Ta pierwsza liczba wynosiła 120 (a więc odpowiadała 38,1 proc. badanych firm), a druga 128 (40,6 proc. badanych). **Badani wskazywali więc, że zamierzali zatrudnić mniej osób niż w rzeczywistości zatrudnili.**

Tabela 2.12 Odsetek firm które przyjęły pracowników w okresie od września 2002 do marca 2003 według liczby przyjmowanych pracowników (w proc. ogółu firm)

	Odsetek firm, które przyjęły następujące ilości pracowników		
	1	2-3	pow. 3 osób
Ogółem (100%)	25	26,6	48,4

Źródło: badanie IPSOS-Demoskop, marzec, kwiecień 2003

Tabela 2.13 Odsetek firm, które zwolniły pracowników okresie od września 2002 do marca 2003 według liczby zwalnianych pracowników (w proc. ogółu firm)

	Odsetek firm, które zwolniły następujące ilości pracowników		
	1	2-3	Pow. 3 osób
Ogółem	21,8	35,4	42,4

Źródło: badanie Ipsos-Demoskop, marzec, kwiecień 2003

2.2. Prognoza rozwoju sytuacji gospodarczej w regionie

2.2.1. Prognoza ogólnogospodarcza regionu

Prognozy na okres marzec – wrzesień 2003 są nieco lepsze niż ocena w okresie wrzesień 2002 – marzec 2003. Spośród ankietowanych firm i instytucji 8,3 proc. uważa, że najbliższe sześć miesięcy będzie lepsze, 41,6 proc. oczekuje pogorszenia sytuacji gospodarczej.

Nastroje optymistyczne są powiązane z wielkością firmy. Mniejsze, zatrudniające mniej osób firmy, przejawiają większy pesymizm. Firmy duże, zwłaszcza o przychodach powyżej 1 mln złotych rocznie, cechuje większy optymizm. Wśród sektorów najlepiej postrzegają przyszłość przedsiębiorstwa transportowe, najgorzej wielobranżowe. Generalnie jednak prognozy dotyczące koniunktury są pesymistyczne. Ogólny wskaźnik syntetyczny oceny przyszłej sytuacji gospodarczej dokonanej przez firmy i instytucje Kujawsko-pomorskiego kształtuje się na poziomie -33,3. Świadczy to o tym, że nastroje przedsiębiorców są zdecydowanie niedobre.

Tabela 2.14 Prognoza sytuacji gospodarczej w województwie kujawsko-pomorskim na okres od marca 2003 do września 2003

	Poprawi się (%)	Pogorszy się (%)	Wskaźnik syntetyczny
Ogółem	8,3	41,6	-33,3
Firmy	8,9	43,5	-34,6
Instytucje	4,2	29,2	-25,0
Zatrudnienie firmy	8,6	49,1	
do 9 pracowników			-40,5
10-49 pracowników	10,6	40,4	-29,8
Powyżej 49 pracowników	7,4	40,0	-32,6
Działalność firmy	7,8	46,6	
Produkcja			-38,8
Budownictwo	6,7	46,7	-40,0
Transport	20,0	40,0	-20,0
Handel	10,1	40,4	-30,3
Usługi	9,6	42,2	-32,5
Wielobranżowa	0,0	42,9	-42,9
Wymiana z zagranicą	6,5	37,6	
Tak			-31,2
Nie	9,9	45,9	-36,0
Przychód w 2002 r.	4,0	52,0	
Do 100 tys. zł			-48,0
100001 zł – 1mln zł	8,3	44,4	-36,1
Pow. 1 mln zł	14,8	33,3	-18,5
Wielkość miejscowości	5,7	42,0	-36,4
do 10 tys. mieszk.			
10 tys. - 100 tys. mieszk.	4,1	41,2	-37,1
pow. 100 tys. mieszk.	11,8	41,6	-29,8
Powiat			
Grupa 1 (*)	8,1	44,1	-36,0
Grupa 2	3,6	53,6	-50,0
Grupa 3	11,6	44,2	-32,6
Grupa 4	25,0	18,8	6,3
Grupa 5	5,6	30,6	-25,0
Grupa 6	3,3	41,7	-38,3

Źródło: Badanie ankietowe IPSOS-Demoskop, marzec, kwiecień 2003

(*) Uwaga: Metodologia podziału powiatów województwa kujawsko-pomorskiego na grupy przedstawiona została w załączniku V, w części III.

Przy prognozie istotnym czynnikiem było posiadanie więzi handlowych z zagranicą. Firmy, które miały takie kontakty handlowe, wykazywały się większym optymizmem odnośnie do sytuacji gospodarczej.

Warto zwrócić uwagę na znaczne zróżnicowanie przestrzenne nastrojów panujących wśród przedsiębiorców. Najbardziej pesymistyczne są prognozy firm zlokalizowanych w powiatach grupy 2 (toruński, żniński, tucholski, wąbrzeski, sępoleński). Zaledwie 3,6% spośród ankietowanych firm w tej grupie prognozuje poprawę sytuacji gospodarczej, a aż 53,6% jej pogorszenie. Jest to dość zaskakujące w kontekście faktu, że obiektywny stan gospodarki tych powiatów jest lepszy niż zaliczonych do grup 4, 5 i 6. Tymczasem przedsiębiorstwa funkcjonujące w powiatach grupy 4 (włocławski, rypiński, radziejowski) cechuje największy optymizm. Wśród ankietowanych firm więcej spodziewa się poprawy sytuacji, niż jej pogorszenia.

Prognoza popytu na okres marzec 2003 – wrzesień 2003

Prognoza popytu na usługi i produkty na okres marzec 2003 – wrzesień 2003 wskazuje, że oczekiwania przedsiębiorców są pesymistyczne. Większość z ankietowanych jest zdania, że popyt w analogicznym okresie przyszłego roku będzie niższy. Tak prognozowało 22,5 proc. badanych. 20,6 proc. firm oczekuje natomiast wzrostu popytu. Największy optymizm wykazują firmy działające w budownictwie i wielobranżowe, największy pesymizm cechuje przedsiębiorców funkcjonujących w sektorze handlu. Wyższego popytu oczekują firmy duże, których przychód osiąga ponad 1 mln rocznie. Podobnie, bardziej optymistyczne są oczekiwania przedsiębiorstw działających w miastach liczących powyżej 100 tys. mieszkańców.

Tabela 2.15 Prognoza popytu na analogiczny okres przyszłego roku

Ogółem		będzie wyższy niż obecnie (%)	będzie niższy niż obecnie (%)	Wskaźnik syntetyczny
		20,6	22,5	-1,9
Zatrudnienie	do 9 prac.	15,5	26,7	-11,2
	10 - 49 prac	20,2	24,0	-3,8
	pow. 49 prac.	27,4	15,8	11,6
Rodzaj działalności	Produkcja	22,4	19,8	2,6
	budownictwo	26,7	6,7	20,0
	Transport	20,0	20,0	0,0
	Handel	14,6	33,7	-19,1
	Usługi	24,1	19,3	4,8
	wielobranżowa	14,3	0,0	14,3
Wymiana z zagranicą	Tak	24,7	21,5	3,2
	Nie	18,9	23,0	-4,1
Przychód firmy w 2002 r.	do 100 tys. zł	14,0	22,0	-8,0
	100 001 zł - 1 mln zł	20,8	25,0	-4,2
	pow. 1 mln zł	27,8	17,6	10,2
Wielkość miejscowości	do 10 tys. mieszk.	18,9	20,3	-1,4
	10 tys. - 100 tys. mieszk.	13,3	25,6	-12,2
	pow. 100 tys. mieszk.	25,8	21,9	4,0
Powiat	Grupa 1 (*)	28,0	25,4	2,5
	Grupa 2	18,5	27,8	-9,3
	Grupa 3	9,7	19,4	-9,7
	Grupa 4	24,1	0,0	24,1
	Grupa 5	21,2	27,3	-6,1
	Grupa 6	10,0	22,0	-12,0

Źródło: Badanie ankietowe IPSOS-Demoskop, marzec, kwiecień 2003

(*) Uwaga: Metodologia podziału powiatów województwa kujawsko-pomorskiego na grupy przedstawiona została w załączniku V, w części III.

Prognoza cen produktów i usług na okres marzec 2003 – wrzesień 2003

Odpowiedzi udzielone na to pytanie przez firmy i okazały się być relatywnie zrównoważone. Większość, 56 proc. firm spodziewa się utrzymania cen na niezmiennym poziomie. Tyle samo (po 18,8%) firm oczekuje spadku, jak i wzrostu cen. Podnieść ceny zamierzają przedsiębiorstwa o zatrudnieniu 10-49 pracowników, w dużych miastach, natomiast krok odwrotny zamierzają uczynić firmy z małych miejscowości. Ma to najprawdopodobniej związek z próbami uzyskania z powrotem rentowności firm, którą

zachwiał rok 2001 i 2002, kiedy to w związku ze stagnacją wiele firm nie podnosiło swoich cen. Możliwość takiej operacji będzie jednak ograniczana przez innych konkurentów na rynku.

Prognoza wielkości eksportu firmy w okresie marzec 2003 – wrzesień 2003

Mimo, że perspektywy poprawy sytuacji gospodarczej postrzegane są bardzo pesymistycznie, aż 49,3 proc. firm oczekuje zwiększenia eksportu. Można wnioskować, że część przedsiębiorstw – w świetle znacznego obniżenia popytu w kraju - w sprzedaży na rynki zagraniczne upatruje szans utrzymania się a nawet powiększenia produkcji. Tylko 7 proc. spośród badanych firm spodziewa się zmniejszenia eksportu. Zwiększenie eksportu planują głównie firmy duże (wg kryteriów zatrudnienia i obrotów). Przy prognozie zmiany wielkości eksportu podstawowe znaczenie ma profil działalności firmy. Największego wzrostu eksportu spodziewają się firmy funkcjonujące w sektorze handlu oraz wielobranżowe, a także produkcyjne.

Tabela 2.16 Prognoza wielkości eksportu na najbliższe 6 miesięcy

Ogółem		zwiększy się (%)	zmniejszy się (%)	wskaźnik syntetyczny
		49,3	7,0	42,3
Zatrudnienie	do 9 prac.	14,3	14,3	0,0
	10 - 49 prac	36,8	5,3	31,6
	pow. 49 prac.	60,0	6,7	53,3
Rodzaj działalności firmy	produkcja	49,0	7,8	41,2
	budownictwo	0,0	0,0	0,0
	Handel	71,4	14,3	57,1
	Usługi	40,0	0,0	40,0
	wielobranżowa	50,0	0,0	50,0
Wymiana z zagranicą	Tak	49,3	7,0	42,3
Przychód firmy w 2002 r.	do 100 tys. zł	25,0	0,0	25,0
	100 001 zł - 1 mln zł	40,0	0,0	40,0
	pow. 1 mln zł	63,9	8,3	55,6
Wielkość miejscowości	do 10 tys. mieszk.	50,0	6,3	43,8
	10 tys. - 100 tys. mieszk.	52,4	0,0	52,4
	pow. 100 tys. mieszk.	47,1	11,8	35,3
Powiat	Grupa 1 (*)	40,7	14,8	25,9
	Grupa 2	45,5	0,0	45,5
	Grupa 3	37,5	0,0	37,5
	Grupa 4	66,7	0,0	66,7
	Grupa 5	33,3	11,1	22,2
	Grupa 6	90,0	0,0	90,0

Źródło: Badanie ankietowe IPSOS-Demoskop, marzec, kwiecień 2003

(*) Uwaga: Metodologia podziału powiatów województwa kujawsko-pomorskiego na grupy przedstawiona została w załączniku V, w części III.

Warto odnotować, że odmienne są prognozy dotyczące powiększenia eksportu w poszczególnych grupach powiatów. Najwięcej przedsiębiorców (90 proc.), którzy uważają, że eksport wzrośnie działa w powiatach grupy 6 (lipnowski, golubski, mogileński, brodnicki, chełmiński, świecki, aleksandrowski). Stosunkowo najsłabsze perspektywy wzrostu eksportu widzą firmy z grupy 5 (inowrocławski, nakielski, powiat grudziądzki).

Prognoza inwestycji prowadzonych przez firmy i instytucje bezpośrednio związanych z produkcją i usługami świadczonymi w okresie marzec 2003 – wrzesień 2003

W okresie marzec 2003 – wrzesień 2003 inwestycje zamierza prowadzić 44,1 proc. firm. Inwestycje zamierzają przede wszystkim finansować zakłady o dużych przychodach i zatrudnieniu. Stosunkowo intensywną działalność inwestycyjną zamierzają prowadzić przedsiębiorstwa z sektora transportu (60 proc. ankietowanych) oraz wielobranżowe (42,9 proc). Mniejszą skłonność do inwestycji deklarują firmy zatrudniające do 9 pracowników, wśród których aż 67,2 proc. nie ma planów inwestycyjnych. Okres dekonjunktury jest dla tych przedsiębiorstw najtrudniejszy ze względu na to, że ich zasoby finansowe są stosunkowo skromne i wybierają one wariant „przetrwania” maksymalnie ograniczając wydatki.

Tabela 2.17 Czy w ciągu najbliższych 6 miesięcy firma bądź instytucja będzie realizowała inwestycje?

Ogółem		Tak (%)	Nie (%)	Wskaźnik syntetyczny
		44,1	53,2	-9,1
Firma		44,1	53,0	-8,9
Instytucja		43,8	54,2	-10,4
Zatrudnienie - firmy	do 9 prac.	30,2	67,2	-37,1
	10 - 49 prac	43,3	52,9	-9,6
	pow. 49 prac.	62,1	35,8	26,3
Rodzaj działalności firmy	produkcja	50,0	48,3	1,7
	budownictwo	40,0	53,3	-13,3
	transport	80,0	20,0	60,0
	handel	34,8	62,9	-28,1
	usługi	42,2	53,0	-10,8
	wielobranżowa	71,4	28,6	42,9
Wymiana z zagranicą	tak	59,1	38,7	20,4
	nie	37,8	59,0	-21,2
Przychód firmy w 2002 r	do 100 tys. zł	28,0	72,0	-44,0
	100 001 zł - 1 mln zł	45,8	54,2	-8,3
	pow. 1 mln zł	56,5	39,8	16,7
Wielkość miejscowości	do 10 tys. mieszk.	47,7	50,0	-2,3
	10 tys. - 100 tys. mieszk.	48,5	48,5	0,0
	pow. 100 tys. mieszk.	39,9	57,3	-17,4
Powiat	Grupa 1 (*)	39,7	57,4	-17,6
	Grupa 2	46,4	53,6	-7,1
	Grupa 3	34,9	62,8	-27,9
	Grupa 4	59,4	34,4	25,0
	Grupa 5	50,0	50,0	0,0
	Grupa 6	46,7	48,3	-1,6

Źródło: Badanie ankietowe IPSOS-Demoskop, marzec, kwiecień 2003

(*) Uwaga: Metodologia podziału powiatów województwa kujawsko-pomorskiego na grupy przedstawiona została w załączniku V, w części III.

Stosunkowo największą ekspansję inwestycyjną przewidują firmy zlokalizowane w miejscowościach liczących od 10-100 tys. mieszkańców, najmniejszą te, które działają w miastach pow. 100 tys. mieszkańców. Znacznie różnią się prognozy inwestycyjne wśród grup powiatów. Największy odsetek firm deklarujących podjęcie inwestycji jest w grupie 4 (powiaty: włocławski, rypiński, radziejowski), niewiele mniej w 5 (powiaty: inowrocławski, nakielski, grudziądzki) i w 6 (lipnowski, golubski, mogileński, brodnicki, chełmiński,

świecki, aleksandrowski). Najmniej skłonne do inwestowania są przedsiębiorstwa z powiatów grupy 3 (miasto Włocławek, miasto Grudziądz, powiat bydgoski).

Długookresowa, 3-letnia prognoza ogólnej sytuacji w firmie

32,4 proc. respondentów z Kujawsko-pomorskiego oczekuje poprawy sytuacji w firmie w ciągu najbliższych trzech lat. Pogorszenia sytuacji spodziewa się 14,3 proc. firm. Optymistyczniej niż inni widzą swoją przyszłość zakłady duże, zatrudniające ponad 49 osób i posiadające przychody roczne powyżej 1 miliona złotych. Bardziej niż pozostałe firmy na stabilizację nastawione są przedsiębiorstwa transportowe oraz handlowe. Optymizm wzrasta tym bardziej, im krócej na rynku działa firma i im większy jest ośrodek, na terenie którego ona działa. Dodatkowym elementem, który zapewnia długookresową stabilizację w firmie, jest wymiana handlowa z zagranicą.

Tabela 2.18 Długookresowa, 3-letnia prognoza ogólnej sytuacji w firmie

Ogółem		Firmie będzie się wiodło lepiej niż obecnie (%)	firmie będzie się wiodło gorzej niż obecnie (%)	wskaźnik syntetyczny
		32,4	14,3	18,1
Zatrudnienie - firmy	do 9 prac.	20,7	15,5	5,2
	10 - 49 prac	34,6	16,3	18,3
	pow. 49 prac.	44,2	10,5	33,7
Rodzaj działalności firmy	produkcja	37,9	14,7	23,3
	budownictwo	20,0	13,3	6,7
	transport	40,0	0,0	40,0
	handel	30,3	13,5	16,9
	usługi	28,9	16,9	12,0
	wielobranżowa	28,6	0,0	28,6
Wiek firmy / inst.	do 1 roku	42,9	0,0	42,9
	2 - 5 lat	35,7	7,1	28,6
	6 - 10 lat	25,5	14,9	10,6
	pow. 10 lat	34,9	16,3	18,6
Wymiana z zagranicą	tak	38,7	10,8	28,0
	nie	29,7	15,8	14,0
Przychód firmy w 2002 r	do 100 tys. zł	22,0	20,0	2,0
	100 001 zł - 1 mln zł	44,4	20,8	23,6
	pow. 1 mln zł	39,8	12,0	27,8
Wielkość miejscowości	do 10 tys. mieszk.	24,3	20,3	4,1
	10 tys. - 100 tys. mieszk.	27,8	16,7	11,1
	pow. 100 tys. mieszk.	39,1	9,9	29,1
Powiat	Grupa 1 (*)	33,9	10,2	23,7
	Grupa 2	29,6	14,8	14,8
	Grupa 3	22,6	25,8	-3,2
	Grupa 4	55,2	10,3	44,8
	Grupa 5	33,3	21,2	12,1
	Grupa 6	24,0	14,0	10,0

Źródło: Badanie ankietowe IPSOS-Demoskop, marzec, kwiecień 2003

(*) Uwaga: Metodologia podziału powiatów województwa kujawsko-pomorskiego na grupy przedstawiona została w załączniku V, w części III.

Najbardziej optymistycznie postrzegają przyszłość firmy działające w powiatach grupy 4 (włocławski, rypiński, radziejowski), spośród których aż 55,2 proc. przewiduje, że ich sytuacja w ciągu trzech najbliższych lat się poprawi. W innych grupach optymizm jest nieco mniejszy, ale z jednym wyjątkiem (grupa 3 -miasto Włocławek, miasto Grudziądz, powiat bydgoski), przeważają prognozy zakładające, że firmom będzie wiodło się lepiej.

2.2.2. Projekcja przyjęć i zwolnień pracowników

Ankietowani pracodawcy wskazywali na swoje przewidywane działania dotyczące zatrudnienia w ciągu najbliższych sześciu miesięcy. Najważniejsze informacje z tego badania zawarte są w tabeli 2.19.

Tabela 2.19 Odsetek firm, które planują zwolnić lub przyjąć pracowników w okresie od marca 2003 do września 2003 (w proc. ogółu firm)

Ogółem		Odejdą bądź zostaną zwolnieni (%)	Zostaną przyjęci (%)	Wskaźnik syntetyczny
		20,4	25,1	4,7
Firma		19,7	26,0	6,3
Instytucja		25,0	18,8	-6,3
Rodzaj działalności firmy	produkcja	19,8	30,2	10,3
	budownictwo	20,0	13,3	-6,7
	transport	40,0	0,0	-40,0
	handel	21,3	21,3	0,0
	usługi	18,1	26,5	8,4
	wielobranżowa	0,0	57,1	57,1
Wiek firmy / inst..	do 1 roku	0,0	44,4	44,4
	2 - 5 lat	17,8	17,8	0,0
	6 - 10 lat	19,2	26,3	7,1
	pow. 10 lat	22,4	25,2	2,9
Wymiana z zagranicą	tak	26,9	32,3	5,4
	nie	16,7	23,4	6,8
Przychód firmy w 2002 r	do 100 tys. zł	4,0	24,0	20,0
	100 001 zł - 1 mln zł	23,6	30,6	6,9
	pow. 1 mln zł	24,1	30,6	6,5
Wielkość miejscowości	do 10 tys. mieszk.	17,0	22,7	5,7
	10 tys. - 100 tys. mieszk.	24,7	29,9	5,2
	pow. 100 tys. mieszk.	19,7	23,6	3,9
Powiat	Grupa 1 (*)	19,9	23,5	3,7
	Grupa 2	19,6	26,8	7,1
	Grupa 3	20,9	23,3	2,3
	Grupa 4	21,9	21,9	0,0
	Grupa 5	38,9	38,9	0,0
	Grupa 6	10,0	21,7	11,7

Zródło: badanie IPSOS-Demoskop, marzec, kwiecień 2003

(*) Uwaga: Metodologia podziału powiatów województwa kujawsko-pomorskiego na grupy przedstawiona została w załączniku V, w części III.

Wśród przedsiębiorców panuje przekonanie, że w ciągu najbliższych 6 miesięcy więcej osób zostanie zatrudnionych niż zwolnionych, jakkolwiek różnica opinii w tym zakresie jest stosunkowo niewielka. Instytucje zamierzają więcej osób zwolnić niż przyjąć do

pracy. Największy odsetek firm deklarujących potrzebę zwolnień działa w sektorze transportu (40 proc.), największe możliwości przyjęć przewidują przedsiębiorstwa wielobranżowe (57,1 proc.).

Największe szanse znalezienia miejsc pracy pojawią się w firmach działających krócej niż jeden rok. Oznacza to, że prawdopodobnie znajdują się one w fazie rozwoju i pozytywnie postrzegają możliwości wzrostu w najbliższym okresie. Symptomatyczny jest fakt, że największy odsetek deklarujących przyjęcia do pracy znajduje się wśród dużych firm, ale najmniej pracowników zamierzają zwolnić przedsiębiorstwa, których przychód w 2002 roku był mniejszy niż 100 tys. zł, dzięki czemu różnica między liczbą przyjęć i zwolnień jest w tej grupie firm najkorzystniejsza. Oznacza to, że są one w największym stopniu zdolne do utrzymania miejsc pracy. Z punktu widzenia wielkości miejscowości, w których zlokalizowane są firmy, różnice między planowanymi przyjęciami i zwolnieniami są stosunkowo niewielkie. Warto odnotować, że przedsiębiorstwa we wszystkich grupach powiatów zamierzają raczej tworzyć niż likwidować miejsca pracy. Stosunkowo najlepsze prognozy są w 6. grupie powiatów (lipnowski, golubski, mogileński, brodnicki, chełmiński, świecki, aleksandrowski). W grupach 4 (włocławski, rypiński, radziejowski) i 5 (inowrocławski, nakielski, grudziądzki) odsetek planujących przyjęcia jest równy z odsetkiem prognozujących zwolnienia.

Tabela 2.20 Na jakie stanowiska w ciągu najbliższych 6 miesięcy w firmach będą zatrudniani specjaliści? (procent firm deklarujących chęć zatrudnienia, liczba firm ogółem = 113)

Ogółem		Robotnicy pomocniczy w górnictwie, przemyśle, budownictwie i	Górnicy i robotnicy budowlani	Pracownicy obsługi biurowej	Modelki, sprzedawcy i demonstratorzy	Pozostali specjaliści	Pozostali robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy	Pracownicy pozostałych specjalności	Robotnicy obróbki metali i mechanicy maszyn i urządzeń	Pracownicy usług osobistych i ochrony	Kierowcy i operatorzy pojazdów i maszyn samojezdnych	Specjaliści nauk fizycznych, matematycznych i technicznych
		16,8	10,6	9,7	8,8	8,0	7,1	6,2	6,2	4,4	4,4	3,5
RODZAJ DZIAŁALNOŚCI FIRMY	produkcja	29,5	6,8	9,1	2,3	6,8	11,4	2,3	11,4	0,0	6,8	2,3
	budownictwo	0,0	75,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
	handel	4,0	0,0	16,0	28,0	4,0	0,0	20,0	0,0	8,0	4,0	0,0
	usługi	13,8	6,9	6,9	0,0	17,2	6,9	0,0	6,9	10,3	3,4	10,3
	wielobranżowa	9,1	36,4	9,1	18,2	0,0	9,1	9,1	0,0	0,0	0,0	0,0
WYMIANA Z ZAGRANICĄ	tak	13,0	10,9	17,4	2,2	4,3	13,0	6,5	13,0	0,0	4,3	8,7
	nie	19,4	10,4	4,5	13,4	10,4	3,0	6,0	1,5	7,5	4,5	0,0
PRZYCHÓD FIRMY w 2002 r	do 100 tys. zł	20,0	26,7	13,3	6,7	0,0	0,0	6,7	0,0	6,7	0,0	0,0
	100 001 zł - 1 mln zł	9,1	12,1	15,2	15,2	6,1	6,1	3,0	3,0	9,1	3,0	6,1
	pow. 1 mln zł	19,6	4,3	6,5	4,3	8,7	13,0	10,9	8,7	0,0	4,3	2,2
WIELKOŚĆ MIEJSCOWOŚCI	do 10 tys. mieszk.	20,0	13,3	6,7	0,0	3,3	3,3	3,3	10,0	3,3	10,0	0,0
	10 tys. - 100 tys. mieszk.	19,4	11,1	8,3	13,9	5,6	8,3	8,3	0,0	5,6	2,8	2,8
	pow. 100 tys. mieszk.	11,7	6,7	11,7	8,3	10,0	6,7	5,0	6,7	6,7	1,7	5,0
POWIAT	Grupa 1 (*)	11,6	9,3	11,6	4,7	7,0	7,0	2,3	9,3	7,0	0,0	7,0
	Grupa 2	23,5	0,0	5,9	17,6	0,0	17,6	0,0	0,0	0,0	11,8	5,9
	Grupa 3	13,3	20,0	6,7	13,3	6,7	0,0	0,0	13,3	6,7	0,0	0,0
	Grupa 4	15,4	0,0	15,4	15,4	15,4	7,7	15,4	0,0	0,0	7,7	0,0
	Grupa 5	10,5	0,0	5,3	0,0	10,5	5,3	15,8	5,3	10,5	10,5	0,0
	Grupa 6	26,3	26,3	10,5	5,3	5,3	0,0	5,3	0,0	5,3	0,0	0,0

Źródło: badanie IPSOS-Demoskop, marzec, kwiecień 2003;

(*) Uwaga: Metodologia podziału powiatów województwa kujawsko-pomorskiego na grupy przedstawiona została w załączniku V, w części III.

Tabela: Na jakie stanowiska w ciągu najbliższych 6 miesięcy w firmach będą zatrudniani specjaliści? (ciąg dalszy)

Ogółem		Pracownicy przy pracach prostych w handlu i usługach	Kierownicy wielkich organizacji	Średni personel techniczny	Średni personel rolnictwa i ochrony zdrowia	Operatorzy maszyn i urządzeń wydobywczych i przetwórczych	Kierownicy małych zakładów pracy	Pracownicy obrotu pieniężnego i obsługi klientów	Operatorzy i monterzy maszyn	Robotnicy pomocniczy w rolnictwie, rybołówstwie i pokrewni	Nauczyciele	Nauczyciele praktycznej nauki zawodu i instruktorzy
		3,5	1,8	1,8	1,8	1,8	0,9	0,9	0,9	0,9	0,0	0,0
RODZAJ DZIAŁALNOŚCI FIRMY	produkcja	2,3	2,3	0,0	0,0	2,3	0,0	0,0	2,3	2,3	0,0	0,0
	budownictwo	0,0	0,0	0,0	0,0	25,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
	handel	4,0	0,0	0,0	8,0	0,0	4,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
	usługi	6,9	3,4	3,4	0,0	0,0	0,0	3,4	0,0	0,0	0,0	0,0
	wielobranżowa	0,0	0,0	9,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
WYMIANA Z ZAGRANICĄ	tak	0,0	2,2	2,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	2,2	0,0	0,0
	nie	6,0	1,5	1,5	3,0	3,0	1,5	1,5	1,5	0,0	0,0	0,0
PRZYCHÓD FIRMY w 2002 r	do 100 tys. zł	13,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	6,7	0,0	0,0	0,0	0,0
	100 001 zł - 1 mln zł	0,0	0,0	3,0	0,0	6,1	0,0	0,0	3,0	0,0	0,0	0,0
	pow. 1 mln zł	4,3	4,3	0,0	4,3	0,0	2,2	0,0	0,0	2,2	0,0	0,0
WIELKOŚĆ MIEJSCOWOŚCI	do 10 tys. mieszk.	6,7	0,0	0,0	6,7	3,3	3,3	0,0	3,3	3,3	0,0	0,0
	10 tys. - 100 tys. mieszk.	2,8	5,6	2,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	2,8	0,0
	pow. 100 tys. mieszk.	3,3	0,0	1,7	3,3	1,7	0,0	1,7	0,0	0,0	5,0	3,3
POWIAT	Grupa 1 (*)	2,3	0,0	2,3	4,7	2,3	0,0	0,0	0,0	0,0	7,0	4,7
	Grupa 2	5,9	5,9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	5,9	0,0	0,0	0,0
	Grupa 3	6,7	0,0	0,0	0,0	6,7	0,0	6,7	0,0	0,0	0,0	0,0
	Grupa 4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	7,7	0,0
	Grupa 5	10,5	0,0	0,0	10,5	0,0	5,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
	Grupa 6	0,0	5,3	5,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	5,3	0,0	0,0

Źródło: badanie IPSOS-Demoskop, marzec, kwiecień 2003

(*) Uwaga: Metodologia podziału powiatów województwa kujawsko-pomorskiego na grupy przedstawiona została w załączniku V, w części III.

Największe szanse na znalezienie pracy w ciągu 6 najbliższych miesięcy będą mieli pracownicy o stosunkowo niskich kwalifikacjach określanych jako pomocniczy w górnictwie i budownictwie oraz robotnicy budowlani. Relatywnie duży odsetek firm ma zamiar zatrudnić pracowników obsługi biurowej (popyt na nie zgłaszają wszystkie branże poza budownictwem), modelki, sprzedawców i demonstratorów (poza budownictwem i usługami) oraz pozostałych specjalistów (poza handlem i działalnością wielobranżową). Najmniejszy odsetek firm i instytucji zgłaszać będzie zapotrzebowanie na specjalistów nauk technicznych, matematycznych i fizycznych (stosunkowo największy popyt na ten rodzaj pracowników deklarują przedsiębiorstwa usługowe).

Jak wynika z uzyskanych odpowiedzi, popyt zgłaszany na pracowników określonych zawodów związany jest ze specyfiką branż. Wyraźnie mniejsze jest prognozowane zapotrzebowanie na osoby o wyższych kwalifikacjach (kierownicy, obsługa pieniężna). Pomędzy grupami powiatów nie pojawia się wyraźne zróżnicowanie preferencji na określone zawody, podobnie jak między ośrodkami różnej wielkości.

2.2.3. Projekcja bezrobocia

Wskaźniki wyprzedzające koniunktury oraz prognozy rozwoju gospodarczego kraju sugerują, że należy spodziewać się znacznego ożywienia gospodarki w II połowie roku i że tendencje spadkowe zostały zahamowane. W szczególności wartość dodana w przemyśle będzie wyższa niż w roku 2002. Prognozowane jest natomiast pogorszenie koniunktury w budownictwie. Prognoza wskazuje też na dalszy spadek liczby pracujących. W regionie kujawsko-pomorskim można się spodziewać pewnego przełożenia tych tendencji. Mianowicie proporcjonalnego wzrostu wartości dodanej i zatrudnienia w przemyśle oraz odpowiedniego spadku wartości dodanej i liczby pracujących w budownictwie.

Początek roku 2003 sygnalizuje pewne korzystne zmiany jeżeli chodzi o nastroje przedsiębiorców. Analiza wskazuje na pewne powiązania zjawisk na rynku pracy krajowym i regionalnym. Badanie ankietowe przedsiębiorstw wskazuje na podobną ocenę okresu marzec, kwiecień 2003 – wrzesień 2003 dokonaną przez firmy z regionu kujawsko-pomorskiego z badaniami koniunktury prowadzonymi na poziomie kraju. Biorąc pod uwagę te wnioski można oszacować projekcję bezrobocia na regionalnym rynku pracy.

Bazując na projekcjach liczby i stopy bezrobocia można dojść do wniosku, że w końcu roku 2003 stopa bezrobocia w kraju będzie wynosić około 18,3 proc. W stosunku do stopy bezrobocia zanotowanej w końcu I kwartału 2003 roku oznacza to spadek stopy bezrobocia o 0,4 punkt proc. Odpowiednia projekcja stóp bezrobocia na koniec roku 2004 wynosi 17,7 proc. W Kujawsko-pomorskiem stopa bezrobocia wynosiła w końcu I kwartału 2003 r. 23,3 proc., a liczba bezrobotnych wynosiła 218,9 tys. osób. Współczynnik korelacji pomiędzy stopami był bardzo wysoki i dla okresu od IV kwartału 1998 roku do I kwartału 2003 roku wynosił 0,997. Rozpiętość stóp bezrobocia (liczona jako średnia z różnic między stopą bezrobocia w Polsce oraz Kujawsko-pomorskiem od I kwartału 2000 roku do I kwartału 2003 roku) wynosiła 4,3 pkt., i utrzymywała się na podobnym poziomie od kilku kwartałów (por. wykres „stopy bezrobocia w kraju i w regionie kujawsko-pomorskim w latach 1994-2003). Dlatego też można wnioskować, że stopa bezrobocia w Kujawsko-pomorskiem w końcu 2003 roku spadnie do poziomu około 22,9 proc., a w końcu 2004 r. osiągnie od 22,3 proc.

Wniosek 3 Prognozowane stopy bezrobocia rejestrowanego w końcu roku wynoszą 22,9 proc. (rok 2003) oraz 22,3 proc. (rok 2004). Przyrost liczby bezrobotnych w 2003 roku wynikać będzie w większej mierze z powodu zmniejszania liczby pracujących niż z powodu wchodzenia na rynek pracy nowych roczników. Natomiast w 2004 roku na spadek liczby bezrobotnych i stopy bezrobocia wpłyną zarówno mniejsza liczba osób w wieku produkcyjnym wchodzących na rynek pracy oraz prognozowany wzrost liczby pracujących.

ZAŁĄCZNIKI

Załącznik (i): Rynek pracy w regionie kujawsko-pomorskim na tle kraju

W ostatnich latach rynek pracy tak w regionie jak i w całym kraju podlegał istotnym przeobrażeniom. Było to wynikiem takich zjawisk jak zmiany strukturalne, czy zmiany poziomu aktywności. Podstawowe informacje o rynku pracy pochodzą ze statystyk i badań GUS, w tym z badań aktywności ekonomicznej ludności. Część danych została przeszacowana w ten sposób, aby obejmowała aktualny podział administracyjny. Większość analizowanych danych obejmuje okres 1994-2001.

Struktura pracujących i jej zmiany

Zmiana struktury pracujących jest rezultatem działania szeregu czynników, z których w warunkach polskich w ostatnich latach najważniejszymi były wzrost wydajności pracy oraz efektywniejsze wykorzystanie siły roboczej. Te czynniki z kolei były wynikiem zmian struktury popytu wywołanej transformacją, otwarciem gospodarki i zwiększeniem inwestycji, w tym inwestycji zagranicznych, liberalizacji wymiany handlowej oraz wzrostu konkurencji na rynkach dóbr i usług.

Wniosek 1 Zmiana struktury gospodarki odpowiada zmianom w wydajności pracy, i stąd należy się spodziewać, że liczba pracujących w działach gospodarki o wyższej wydajności pracy będzie się zwiększać, a liczba pracujących w działach o niższej wydajności będzie ulegała zmniejszeniu.

Wniosek 2 W dłuższym okresie czasu należy spodziewać się zwiększenia liczby osób pracujących w usługach, a zmniejszenia liczby osób pracujących w rolnictwie. Tempo zmian struktury gospodarki, tj. przechodzenia pracujących między sektorami uwarunkowane jest elastycznością zatrudnienia.

Analiza struktury gospodarki Polski i regionu kujawsko-pomorskiego jest możliwa dzięki danym i szacunkom dotyczącym liczby pracujących w poszczególnych działach gospodarki, które są publikowane przez GUS na podstawie Badań Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL). Tabele poniżej przedstawiają strukturę pracujących w gospodarce Polski i w regionie kujawsko-pomorskim w roku 1998 i w roku 2001 oraz zmiany, które nastąpiły w tym okresie.

Tabela 1. Zmiana liczby pracujących w Polsce oraz w regionie kujawsko-pomorskim w latach 1998-2001 w działach gospodarki (w tys.)

		1998	1999	2000	2001	Zmiana 1998-2000	1998-2001
1	2	3	4	5	6	7=6-3	8=100*(7/3)
Polska	Ogółem	15 921,1	15 691,7	15 159,2	14 670,0	-1 251,1	-7,9
	Rolnictwo	4 356,1	4 334,0	4 314,9	4 289,7	-66,4	-1,5
	Przemysł wraz z budownictwem	4 588,6	4 341,6	3 949,0	3 700,6	-888,0	-19,4
	Usługi	6 976,4	7 016,1	6 895,3	6 679,7	-2 96,7	-4,3
Kujawsko-pomorskie	Ogółem	808,1	775,9	762,7	732,5	-75,6	-9,4
	Rolnictwo	205,3	202,5	200,8	199,0	-6,3	-3,0
	Przemysł wraz z budownictwem	243,2	230,8	217,8	200,3	-42,9	-17,7
	Usługi	359,6	342,6	344,1	333,2	-26,4	-7,3

Uwaga: Do sektora rolnictwa zaliczono także rybołówstwo i rybactwo.

Źródło: Obliczenia IBnGR na podstawie: Rocznik statystyczny województwa kujawsko-pomorskiego, US w Bydgoszczy, 2001, tablica 5(80), s. 146; Rocznika statystycznego pracy, 2001, GUS, Warszawa tablica 5(19), s. 37-39 oraz XXV oraz Rocznika Statystycznego Województw 2002, GUS Warszawa 2003, s. 92, 93.

Tabela 2. Zmiana struktury pracujących w Polsce i w regionie kujawsko-pomorskim w latach 1998-2001 w działach gospodarki (w proc.)

		1998	1999	2000	2001
Polska	Ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0
	Rolnictwo	27,4	27,6	28,5	29,2
	Przemysł wraz z budownictwem	28,8	27,7	26,1	25,2
	Usługi	43,8	44,7	45,5	45,5
Kujawsko-pomorskie	Ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0
	Rolnictwo	25,4	26,1	26,3	27,2
	Przemysł wraz z budownictwem	30,1	29,7	28,6	27,3
	Usługi	44,5	44,2	45,1	45,5

Uwaga: Do sektora rolnictwa zaliczono także rybołówstwo i rybactwo.

Źródło: Obliczenia IBnGR na podstawie: Rocznik statystyczny województwa kujawsko-pomorskiego, US w Bydgoszczy, 2001, tablica 5(80), s. 146; Rocznika statystycznego pracy, 2001, GUS, Warszawa tablica 5(19), s. 37-39 oraz XXV oraz Rocznika Statystycznego Województw 2002, GUS Warszawa 2003, s. 92, 93.

W regionie kujawsko-pomorskim w latach 1998-2001 nastąpiło zwiększenie udziału pracujących w rolnictwie z 25,4 do 27,2 proc. Analiza liczby pracujących w trzech sektorach gospodarki wskazuje, że wzrost udziału rolnictwa w strukturze pracujących był rezultatem spadku pracujących w przemyśle. Spowodowało to zmiany udziałów trzech sektorów w ogólnej liczbie pracujących.

Wniosek 3 Zmiany dokonujące się na rynku pracy Kujawsko-pomorskiego były z niewielkimi odchyleniami podobne do tendencji ogólnopolskich. Oznacza to, że reakcja rynku pracy na transformację gospodarki jest – analogicznie jak w Polsce – mało elastyczna.

Wniosek 4 W strukturze pracujących niski - w porównaniu do krajów wysoko rozwiniętych – jest udział sektora usług, w których wydajność pracy jest wysoka. Sugeruje to niską wartość dodaną gospodarki regionu oraz niską wydajność pracy.

Dane z tabeli o wartości dodanej⁶ wskazują, że w latach 1995-2000 w województwie kujawsko-pomorskim zachodzą zmiany, które swoim zakresem różnią się od zmian zachodzących w Polsce. W okresie tym wartość dodana generowana w rolnictwie w Kujawsko-pomorskiem zmniejszyła się o 4,3 proc., podczas, gdy przeciętnie w Polsce spadek ten wyniósł 3,3 proc. Spadek udziału wartości dodanej wytwarzanej w przemyśle był natomiast mniejszy niż wynosiły przeciętne wskaźniki dla kraju.

Tabela 3. Wartość dodana w Polsce i w regionie kujawsko-pomorskim oraz zmiany jej struktury w latach 1995-1999

	Sektor	1995	Struktura	2000	Struktura	Zmiana struktury
		mln PLN	%	mln PLN	%	pkt. %
1	2	3	4	5	6	7=6-4
Polska	Ogółem	268289,1	100,0	602233,4	100,0	
	Rolnictwo	18982,1	7,1	22884,9	3,8	-3,3
	Przemysł wraz z budownictwem	102022,8	38,0	202952,6	33,7	-4,3
	Usługi	147284,2	54,9	376395,9	62,5	7,6
Kujawsko-pomorskie	Ogółem	14477,1	100,0	29358,1	100,0	
	Rolnictwo	1186,6	8,2	1144,9	3,9	-4,3
	Przemysł wraz z budownictwem	5531,8	38,2	10392,8	35,4	-2,8
	Usługi	7758,7	53,6	17820,4	60,7	7,1

Źródło: dane GUS na podstawie badań BAEL, ze strony <http://www.stat.gov.pl>, hasło: województwa w latach 1995-2000, tablice 88 i 92 oraz Rocznika Statystycznego Województw 2002, GUS Warszawa 2003, s. 303, 304.

Wydajność pracy w regionie kujawsko-pomorskim na tle kraju

Wykorzystując dane dotyczące wartości dodanej w poszczególnych działach gospodarki regionu kujawsko-pomorskiego oraz posiadając informacje o strukturze pracujących można określić wydajność pracy w działach gospodarki. Tak obliczony wskaźnik wydajności obrazuje wartość dodaną na jednego zatrudnionego. Zasadniczym celem przeprowadzonej analizy jest określenie zmian tak rozumianej wydajności pracy. Podstawowe obliczenia zawarte są w tabeli.

⁶ Wartość dodana brutto jest to wartość nowo wytworzona i jest obliczana jako różnica pomiędzy produkcją globalną a zużyciem pośrednim. Produkcja globalna obejmuje wartość wyrobów i usług będących rezultatem działalności produkcyjnej. Zużycie pośrednie obejmuje wartość wyrobów i usług zużytych jako nakłady w procesie produkcji, z wyjątkiem środków trwałych, których zużycie rejestrowane jest jako amortyzacja środków trwałych.

Tabela 4. Wydajność pracy jako wartość dodana na jednego pracującego w Polsce i w regionie kujawsko-pomorskim oraz jej zmiany w latach 1998-2000

		Polska	Kujawsko-pomorskie
		tys. PLN/pracującego	tys. PLN/pracującego
1	2	3	4
Ogółem	1998	30,5	30,0
	2000	40,1	38,9
Rolnictwo	1998	5,4	7,1
	2000	5,7	6,2
Przemysł	1998	37,9	35,8
	2000	54,3	45,4
Usługi	1998	41,2	39,2
Usługi rynkowe	2000	63,3	60,7
Usługi nierynkowe	2000	34,1	33,1

Źródło: Obliczenia IBnGR na podstawie: Rocznika statystycznego województwa kujawsko-pomorskiego, US w Bydgoszczy, 2001; Rocznika statystycznego pracy, 2001, GUS, Warszawa oraz danych GUS na podstawie Rocznika Statystycznego Województw 2002, GUS, Warszawa 2003. s. 303, 304.

Dane z tabeli wskazują, że wydajność w gospodarce Kujawsko-pomorskiego jest niższa niż przeciętnie w Polsce. Jedynie w rolnictwie wskaźnik wydajności jest wyższy. Należy jednak zauważyć, że sektorze tym w 2000 roku w porównaniu do 1998 nastąpił bardzo wyraźny spadek wydajności w stosunku do ogólnej sytuacji w kraju. Druga uwaga, która nasuwa się przy analizie danych z tabeli to fakt, że wydajność w Kujawsko-pomorskim w latach 1998-2000 wzrastała wolniej niż przeciętnie w Polsce.

Wniosek 5 Wydajność pracy w regionie kujawsko-pomorskim jest niższa niż przeciętnie w kraju. Utrwalenie się tego rodzaju tendencji w następnych latach może prowadzić do zwiększenia dystansu dzielącego Kujawsko-pomorskie od najlepiej rozwiniętych gospodarczo województw.

Zjawisko bezrobocia pokazuje rozmiary nieźrównoważenia podaży pracy z popytem na rynku pracy. Stopy bezrobocia rejestrowanego w regionie kujawsko-pomorskim na tle stóp bezrobocia krajowego są pokazane na wykresie i tabeli. Stopy bezrobocia w Kujawsko-pomorskim są wyższe od stóp bezrobocia rejestrowanego w kraju.

Tabela 5. Stopy bezrobocia rejestrowanego w Kujawsko-pomorskiem i w Polsce w latach 1995-2003 (proc.)

	Grudzień 1998	Grudzień 1999	Grudzień 2000	Grudzień 2001	Wrzesień 2002	Grudzień 2002	Marzec 2003
Polska	10,4	13,1	15,1	17,4	17,6	18,1	18,7
Kujawsko-pomorskie	13,9	16,9	19,2	21,6	21,9	22,6	23,3

Uwaga: (*) – dane za czerwiec 2002

Źródło: strony internetowe MPIPS <http://www.mpips.gov.pl>, hasło: kwartalna sytuacja o rynku pracy; dane GUS na podstawie badań BAEL, ze strony <http://www.stat.gov.pl>, hasło: województwa w latach 1995-2000, tabela 211 oraz Bezrobocie rejestrowane I-IV kwartał 2002, Informacje i opracowania statystyczne GUS, Warszawa 2003.

Wniosek 6 Podobnie jak to miało miejsce w kraju, stopy bezrobocia w Kujawsko-pomorskiem ulegały znaczącym zmianom od 1994 roku. Od 1998 roku stopa bezrobocia rośnie.

Tabela 6. Liczba bezrobotnych zarejestrowanych w Polsce i w regionie kujawsko-pomorskim

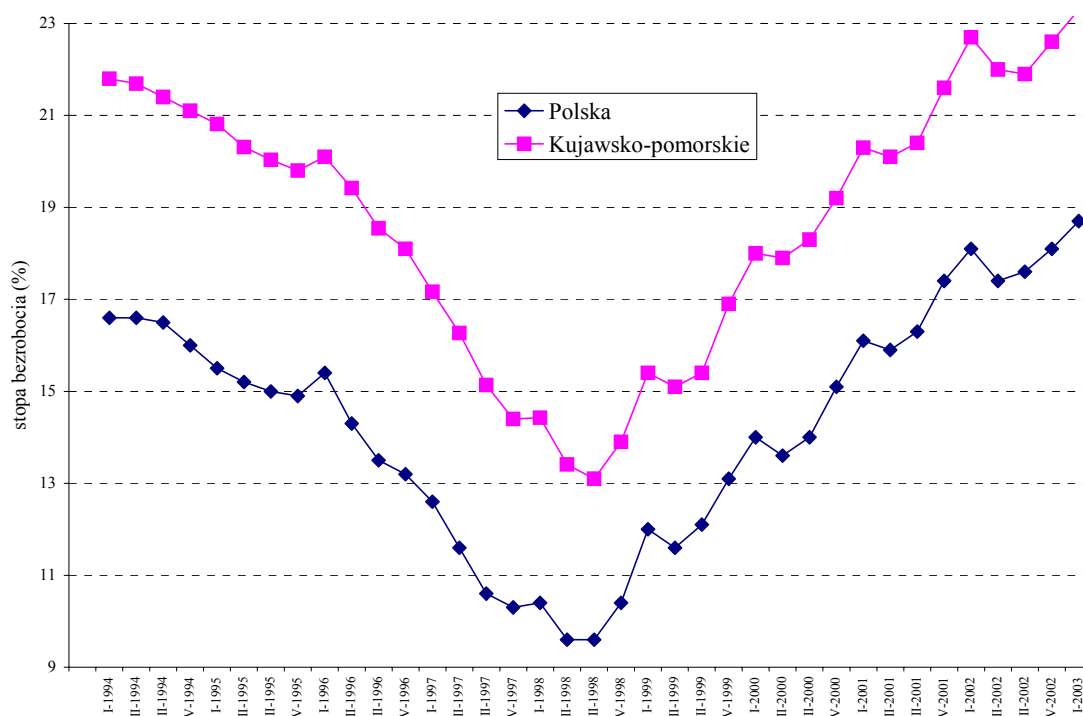
	Grudzień 2002		W porównaniu do grudnia 2001	
	Liczba bezrobotnych (tys. osób)	Stopa bezrobocia (%)	Zmiana liczby bezrobotnych (tys. osób)	Zmiana stopy bezrobocia (pkt. proc.)
Polska	3 217,0	18,1	101,9	+0,6
Kujawsko-pomorskie	211,6	22,6	6,4	+0,7

Źródło: Strony internetowe MPIPS: <http://www.mpips.gov.pl>

W grudniu 2002 r. liczba bezrobotnych osiągnęła 211,6 tys. osób zarejestrowanych w urzędach pracy, co stanowiło 22,6 proc. osób aktywnych zawodowo (stopa bezrobocia).

Wniosek 7 Stopy bezrobocia rejestrowanego w regionie kujawsko-pomorskim oraz w kraju wykazują wysokie skorelowanie. Korelacja ta uwidacznia się w przebiegu trendu wzrostu bezrobocia na Kujawach i w Polsce (wykres)

Wykres 1. Stopa bezrobocia w Polsce i w województwie kujawsko-pomorskim w latach 1994-2003

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Najniższa stopa bezrobocia występowała w Kujawsko-pomorskim w 1998 roku. Od 1999 roku rozpoczął się trend wzrostu stopy bezrobocia, która najwyższy poziom osiągnęła w I kwartale 2003 roku.

Tabele wskazują na inne charakterystyki przekroju bezrobocia w regionie i w kraju. Struktura bezrobocia wskazuje, że na rynku pracy województwa kujawsko-pomorskiego sytuacja kobiet jest gorsza niż przeciętnie w Polsce. Udział kobiet w populacji bezrobotnych wynosił w 2002 r. (w grudniu) 52,7 proc. (analogiczny wskaźnik dla Polski kształtował się na poziomie 51,1 proc.).

Tabela 7. Struktura bezrobocia w Polsce oraz w Kujawsko-pomorskiem według płci (stan na grudzień 2002)

	Kobiety	Mężczyźni
Polska	51,1	48,9
Kujawsko-pomorskie	52,7	47,3

Źródło: Bezrobocie rejestrowane, I-IV kwartał 2002, GUS, Warszawa 2003, s. 13 i 14

Tabela 8. Struktura bezrobocia w Polsce oraz w Kujawsko-pomorskiem według wieku bezrobotnych (stan na koniec grudnia 2002)

	Do 24 lat	25-34	35-44	45-54	55 i więcej
Polska	27,8	27,4	22,4	19,8	2,6
Kujawsko-pomorskie	28,9	28,0	22,1	18,8	2,2

Źródło: Bezrobocie rejestrowane, I-IV kwartał 2002, GUS, Warszawa 2003, s. 49

Tabela 9. Struktura bezrobocia w Polsce oraz w Kujawsko-pomorskiem według wykształcenia (stan na koniec grudnia 2002)

	wyższe	średnie zawodowe	średnie ogólnokształcące	zasadnicze zawodowe	gimnazjalne i poniżej
Polska	3,9	21,2	6,2	36,2	32,5
Kujawsko-pomorskie	2,8	17,3	5,7	38,7	35,5

Źródło: Bezrobocie rejestrowane, I-IV kwartał 2002, GUS, Warszawa 2003, s. 17

Tabela 10. Struktura bezrobocia w Polsce oraz w Kujawsko-pomorskiem według czasu pozostawania bez pracy (stan na koniec grudnia 2002)

	do 1 miesiąca	1-3	3-6	6-12	12-24	powyżej 24 miesięcy
Polska	6,3	12,3	13,0	17,2	20,4	30,8
Kujawsko-pomorskie	6,9	12,5	12,2	16,7	18,9	32,8

Źródło: Bezrobocie rejestrowane, I-IV kwartał 2002, GUS, Warszawa 2003, s. 21

Z powyższych tabel można wyciągnąć następujące wnioski.

Wniosek 8 W regionie kujawsko-pomorskim – w porównaniu do przeciętnej sytuacji w kraju – bezrobocie jest zjawiskiem w większym stopniu dotyczącym ludzi mniej wykształconych. Gorsza od ogólnopolskiej sytuacja jest w grupach osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym oraz gimnazjalnym i poniżej gimnazjalnego.

Wniosek 9 Bezrobocie obejmuje w Kujawsko-pomorskiem częściej osoby w młodszym wieku niż ma to miejsce przeciętnie w Polsce.

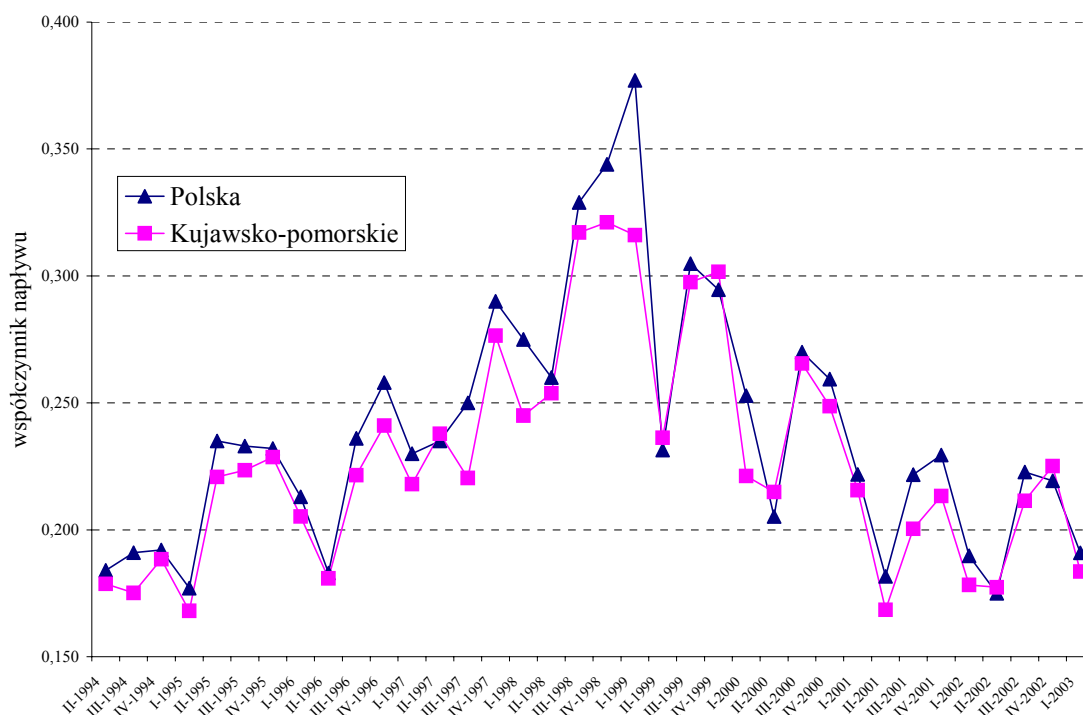
Wniosek 10 Bezrobocie w większym stopniu dotyczy kobiet niż mężczyzn.

Elastyczność rynku pracy

Elastyczność rynku pracy rozumiana jest tutaj jako elastyczność poziomu zatrudnienia czyli zdolność rynku pracy do przystosowania się do zmieniającego się popytu na pracę. Wysoka elastyczność rynku pracy wskazuje na to, że dany rynek pracy efektywnie realokuje zasoby pracy w procesach zwalniania i zatrudniania nowych pracowników. Elastyczność rynku pracy można określać za pomocą wskaźników odpływu i napływu z bezrobocia. Dla ich określenia

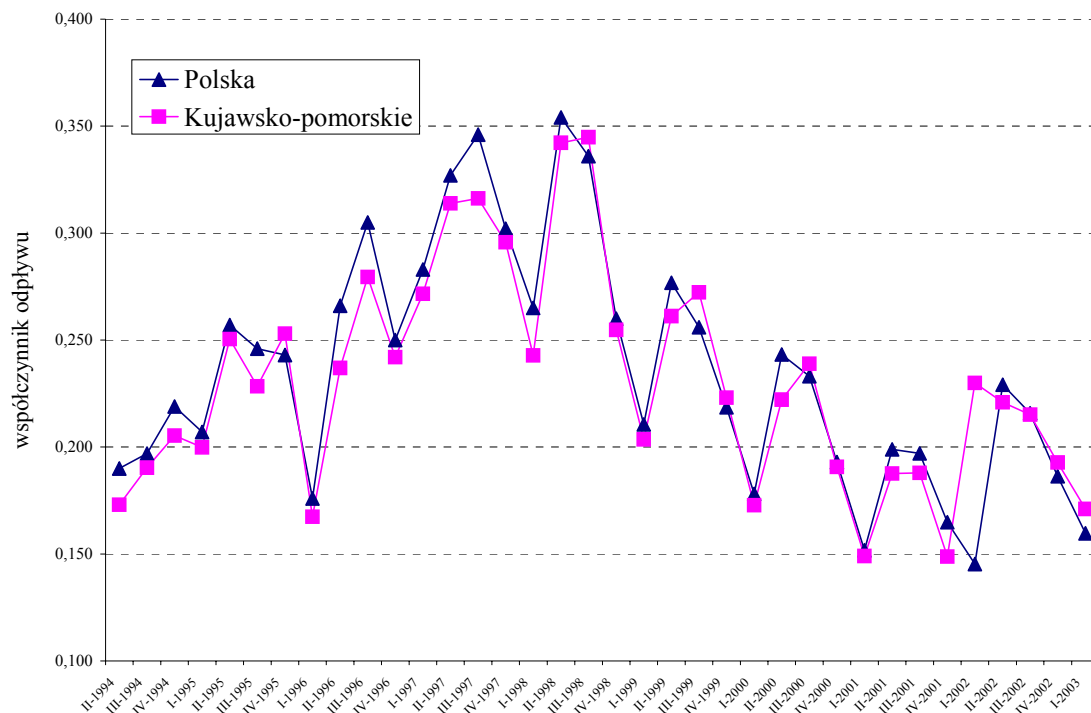
posłużono się danymi kwartalnymi o napływie, odpływie bezrobotnych i liczbie bezrobotnych zarejestrowanych na koniec kwartału w okresie od II kwartału 1994 do I kwartału 2003r. Z powodu braku danych historycznych do roku 1998 w obecnym układzie administracyjnym (powiaty i nowe województwa) oraz z powodu braku możliwości odpowiedniego przeliczenia danych historycznych przez GUS posłużono się szacunkami. Zarówno liczbę bezrobotnych, jak też liczbę osób wyrejestrowanych z rejestru bezrobotnych w regionie (odpływ), jak też nowozarejestrowanych (napływ) uzyskano przez sumowanie odpowiednich danych z rejonowych urzędów pracy, których siedziba znajduje się obecnie na terenie obecnego województwa kujawsko – pomorskiego.

Wykres 2. Współczynnik napływu do bezrobocia dla Polski oraz regionu kujawsko-pomorskiego w latach 1994-2003

Źródło: Obliczenia IBnGR na podstawie danych Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Toruniu

Wykres 3. Współczynniki odpływu z bezrobocia dla Polski i regionu kujawsko-pomorskiego w latach 1994-2003

Źródło: Obliczenia IBnGR na podstawie danych Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Toruniu

Wykresy ilustrują kwartalne współczynniki odpływu z bezrobocia oraz współczynniki napływu w latach 1994-2003⁷. Analiza danych wskazuje, że oba szeregi danych (współczynników) są bardzo silnie skorelowane z danymi ogólnopolskimi.

Wniosek 11 Zjawiska odpływu i napływu w regionie są podobne do odpowiednich zjawisk w Polsce. Wskaźniki korelacji wskazują na znaczną siłę powiązań tych zjawisk w kraju i w regionie.

⁷ Wskaźnik napływu równy jest ilorazowi liczby nowozarejestrowanych bezrobotnych w kwartale do średniej liczby bezrobotnych w kwartale. Odpowiednio wskaźnik odpływu równy jest liczbie bezrobotnych wyrejestrowanych w kwartale do średniej liczby bezrobotnych w kwartale.

Załącznik (ii): Załącznik statystyczny

1. Demografia

Tabela 1. Ludność w Polsce i w województwie kujawsko-pomorskim w latach 1995-2001, stan na 31 grudnia

	1995	1998	1999	2000	2001
Polska					
Ludność ogółem (tys.)	38609	38667	38654	38644	38633
Liczba kobiet na 100 mężczyzn	105,9	105,9	105,9	105,9	105,9
Ludność w miastach jako % ludności ogółem	61,8	61,8	61,8	61,8	61,8
Województwo kujawsko-pomorskie					
Ludność ogółem (tys.)	2092	2100	2100	2099	2101
Liczba kobiet na 100 mężczyzn	106,2	106,1	106,2	106,1	106,2
Ludność w miastach jako % ludności ogółem	61,9	62,3	62,3	62,2	62,1

Źródło: Bank danych regionalnych, <http://www.stat.gov.pl>

Tabela 2. Struktura ludności według wieku w Polsce i województwie kujawsko-pomorskim, stan na 31 grudnia 2000 roku

	Wiek	0 lat	1-4	5-9	10-14	15-19	20-24	25-29	30-34
Polska	%	1,0	4,1	6,3	7,4	8,7	8,3	7,4	6,3
Kujawsko-pomorskie	%	1,0	4,4	6,5	7,5	8,9	8,3	7,5	6,4
	Wiek	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	65-69	70 lat i więcej
Polska	%	6,7	8,1	8,1	6,8	4,1	4,4	4,2	8,1
Kujawsko-pomorskie	%	6,7	8,2	8,0	7,0	4,0	4,1	3,9	7,5

Źródło: Rocznik Demograficzny, 2001, GUS, Warszawa, tablica nr 17, str. 68, 69

Tabela 3. Przyrost naturalny w województwie kujawsko-pomorskim w latach 1995-2000 (na tys. ludności)

	1995	1998	1999	2000	2001
Polska	1,2	0,5	0	0,3	0,1
Województwo kujawsko-pomorskie	2,0	1,1	0,8	0,8	0,9

Źródło: Bank danych regionalnych, <http://www.stat.gov.pl>

Tabela 4. Migracje ludności w latach 1998-2000 w województwie kujawsko-pomorskim w latach 1995-2001 (osoby)

	1990	1995	1999	2000	2001
Napływ	30 424	23 681	25 351	22 699	21 107
Odływ	33 401	25 283	26 172	23 767	22 533
Saldo	-2 977	-1 602	-821	-1 068	-1 426

Źródło: Rocznik statystyczny województwa kujawsko-pomorskiego, 2001, US w Bydgoszczy, Rocznik Statystyczny Województw 2002, GUS, Warszawa, 2003.

2. Struktura gospodarki

Tabela 5. Podmioty gospodarki narodowej w województwie kujawsko-pomorskim i w Polsce zarejestrowane w rejestrze REGON w 2001 (stan na 31 grudnia) roku oraz zmiany ich liczby w stosunku do 2000 roku

	Kujawsko-pomorskie		Polska
	Liczba	Zmiana w %	Liczba
Ogółem	178 879	6,1	3 392 268
w tym:			
Przedsiębiorstwa państwowe	84	-35,4	2 054
Spółki akcyjne	342	3,3	8 486
spółki z o.o	6 588	6,9	161 049
spółki cywilne	13 272	-4,7	290 890
Spółdzielnie	1 058	-0,6	18 812
osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	146 042	6,5	2 666 855
Jednoosobowe spółki skarbu państwa	39	-2,5	756
spółki z udziałem kapitału zagranicznego	1 202	3,4	45 765

Źródło: Zmiany strukturalne grup podmiotów gospodarki narodowej w I półroczu 2002r., GUS, Warszawa, 2002 oraz Zmiany strukturalne grup podmiotów gospodarki narodowej w I półroczu 2001r., GUS, Warszawa

Tabela 6. Pracujący według sekcji i działów w województwie kujawsko-pomorskim i w Polsce w roku 2000 (w proc.)

	Kujawsko-pomorskie	Polska
Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo	26,3	28,4
Rybołówstwo i rybactwo	0,0	0,1
Przemysł	23,3	20,7
Budownictwo	5,3	5,4
Handel i naprawy	14,4	13,7
Hotele i restauracje	1,2	1,5
Transport, gospodarka magazynowa i łączność	5,0	5,1
Pośrednictwo finansowe	1,8	2,0
Obsługa nieruchomości i firm, nauka	4,7	5,4
Administracja publiczna i obrona narodowa, obowiązkowe ubezpieczenia społeczne i zdrowotne	3,5	3,2
Edukacja	6,3	5,9
Ochrona zdrowia i opieka społeczna	6,0	6,0
Pozostała działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna	2,4	2,6

Źródło: Rocznik statystyczny województw, GUS, Warszawa 2001, tablica 2(63), s. 92

Tabela 6. Produkcja sprzedana przemysłu przetwórczego w cenach bieżących według sektorów i działów PKD w województwie kujawsko-pomorskim w latach 1999 i 2000 (mln zł)

	1999	2000	Zmiana 1999=100
Produkcja artykułów spożywczych i napojów	4947,4	5929,1	119,84
Włókiennictwo	738,7	621,3	84,11
Produkcja odzieży i wyrobów futrzarskich	425,6	434,5	102,09
Produkcja skór wyprawionych i wyrobów z nich	125,2	123,2	98,40
Produkcja drewna i wyrobów z drewna oraz ze słomy i wikliny	384,8	418,1	108,65
Produkcja masy włóknistej oraz papieru	1862,2	2038,3	109,46
Działalność wydawnicza; poligrafia i reprodukcja zapisanych nośników informacji	450,0	528,9	117,53
Produkcja wyrobów chemicznych	2970,4	3609,9	121,53
Produkcja wyrobów gumowych i z tworzyw sztucznych	1075,9	1270,4	118,08
Produkcja wyrobów z surowców niemetalicznych pozostałych	690,3	537,8	77,91
Produkcja metali	104,0	143,2	137,69
Produkcja wyrobów z metali	1085,2	1352,5	124,63
Produkcja maszyn i urządzeń	780,9	929,6	119,04
Produkcja maszyn i aparatury elektrycznej	1517,0	378,8	24,97
Produkcja sprzętu i urządzeń RTV i telekomunikacyjnych	1053,4	1076,3	102,17
Produkcja instrumentów medycznych, precyzyjnych i optycznych	154,3	182,9	118,54
Produkcja pojazdów mechanicznych, naczep i przyczep	136,4	149	109,24
Produkcja pozostałego sprzętu transportowego	313,1	296,3	94,63
Produkcja mebli; pozostała działalność produkcyjna	930,0	1086,3	116,81

Źródło: Rocznik statystyczny województwa kujawsko-pomorskiego 2001, tablica 2(210), s. 278

Tabela 7. Porównanie struktury przemysłu województwa kujawsko-pomorskiego i Polski w 2000 roku (w proc.)

	Kujawsko-pomorskie	Polska
Przemysł		
W tym:		
Przetwórstwo przemysłowe	94,4	84,3
Produkcja artykułów spożywczych i napojów	26,5	18,2
Włókiennictwo	2,8	1,8
Produkcja odzieży i wyrobów futrzarskich	1,9	1,9
Produkcja skór wyprawionych i wyrobów z nich	0,6	0,7
Produkcja drewna i wyrobów z drewna oraz ze słomy i wikliny	1,9	3,2
Produkcja masy włóknistej oraz papieru	9,1	2,1
Działalność wydawnicza; poligrafia i reprodukcja zapisanych nośników informacji	2,4	3,4
Produkcja wyrobów chemicznych	16,1	5,7

Produkcja wyrobów gumowych i z tworzyw sztucznych	5,7	3,8
Produkcja wyrobów z surowców niemetalicznych pozostałych	2,4	4,6
Produkcja metali	0,6	4,8
Produkcja wyrobów z metali	6,0	4,8
Produkcja maszyn i urządzeń	4,2	4,6
Produkcja maszyn i aparatury elektrycznej	1,7	2,9
Produkcja sprzętu i urządzeń RTV i telekomunikacyjnych	4,8	1,9
Produkcja instrumentów medycznych, precyzyjnych i optycznych	0,8	1,0
Produkcja pojazdów mechanicznych, naczep i przyczep	0,7	6,3
Produkcja pozostałego sprzętu transportowego	1,3	2,2
Produkcja mebli; pozostała działalność produkcyjna	4,9	3,7

Źródło: Rocznik statystyczny województwa kujawsko-pomorskiego 2001, Urząd Statystyczny w Bydgoszczy 2001; Rocznik Statystyczny 2001, GUS, Warszawa 2001

3. Skup produktów rolnych

Tabela 8. Wartość skupu produktów rolnych w latach 1995-2001 (mld PLN)

	Ogółem			Produkty roślinne			Produkty zwierzęce		
	1995	2000	2001	1995	2000	2001	1995	2000	2001
Polska	12,1	22,4	23,7	4,3	7,5	6,9	7,8	14,9	16,7
Kujawsko-pomorskie	1,0	2,1	2,2	0,4	0,8	0,8	0,6	1,3	1,4

Źródło: Rocznik statystyczny rolnictwa, GUS, Warszawa 2001, tablica 3(243), s. 194

4. Dane statystyczne dotyczące rynku pracy

Tabela 9. Kwartalne współczynniki napływu do bezrobocia w województwie kujawsko-pomorskim i w Polsce w latach 1994-2003

	II-1994	III-1994	IV-1994	I-1995	II-1995	III-1995	IV-1995	I-1996	II-1996	III-1996	IV-1996	I-1997	II-1997	III-1997	IV-1997
Polska	0,184	0,191	0,192	0,177	0,235	0,233	0,232	0,213	0,183	0,236	0,258	0,230	0,235	0,250	0,290
Kujawsko-pomorskie	0,179	0,175	0,188	0,168	0,221	0,223	0,229	0,205	0,181	0,222	0,241	0,218	0,238	0,220	0,276

cd.

	I-1998	II-1998	III-1998	IV-1998	I-1999	II-1999	III-1999	IV-1999	I-2000	II-2000	III-2000	IV-2000	I-2001	II-2001	III-2001	IV-2001
Polska	0,275	0,260	0,329	0,344	0,377	0,231	0,305	0,295	0,253	0,205	0,270	0,259	0,222	0,182	0,222	0,229
Kujawsko-pomorskie	0,245	0,254	0,317	0,321	0,316	0,236	0,298	0,302	0,221	0,215	0,265	0,249	0,216	0,168	0,200	0,213

cd.

	I-2002	II-2002	III-2002	IV-2002	I-2003
Polska	0,190	0,175	0,223	0,219	0,191
Kujawsko-pomorskie	0,178	0,177	0,211	0,225	0,184

Źródło: Obliczenia IBnGR na podstawie danych GUS

Tabela 10. Kwartalne współczynniki odpływu z bezrobocia w województwie kujawsko-pomorskim i w Polsce w latach 1994-2003

	II-1994	III-1994	IV-1994	I-1995	II-1995	III-1995	IV-1995	I-1996	II-1996	III-1996	IV-1996	I-1997	II-1997	III-1997	IV-1997
Polska	0,190	0,197	0,219	0,207	0,257	0,246	0,243	0,176	0,266	0,305	0,250	0,283	0,327	0,346	0,302
Kujawsko-pomorskie	0,173	0,190	0,205	0,200	0,250	0,228	0,253	0,167	0,237	0,279	0,242	0,272	0,314	0,316	0,296

cd.

	I-1998	II-1998	III-1998	IV-1998	I-1999	II-1999	III-1999	IV-1999	I-2000	II-2000	III-2000	IV-2000	I-2001	II-2001	III-2001	IV-2001
Polska	0,265	0,354	0,336	0,260	0,211	0,277	0,256	0,219	0,178	0,243	0,233	0,193	0,152	0,199	0,197	0,165
Kujawsko-pomorskie	0,243	0,342	0,345	0,255	0,204	0,261	0,272	0,223	0,173	0,222	0,239	0,191	0,149	0,188	0,188	0,149

cd.

	I-2002	II-2002	III-2002	IV-2002	I-2003
Polska	0,145	0,229	0,216	0,186	0,160
Kujawsko-pomorskie	0,23	0,221	0,215	0,193	0,171

Źródło: Obliczenia IBnGR na podstawie danych GUS

Tabela 11. Stopy bezrobocia w województwie kujawsko-pomorskim i w Polsce w latach 1994-2003

	1994	1995	1996	1997	1998
Polska	16	14,9	13,2	10,3	10,4
Kujawsko-pomorskie	21,1	19,8	18,1	14,4	13,9

cd.

	I-1999	II-1999	III-1999	IV-1999	I-2000	II-2000	III-2000	IV-2000	I-2001	II-2001	III-2001	IV-2001	I-2002	II-2002	III-2002	IV-2002	I-2003
Polska	12	11,6	12,1	13,1	14	13,6	14	15,1	16,1	15,9	16,3	17,4	18,1	17,4	17,6	18,1	18,7
Kujawsko-pomorskie	15,4	15,1	15,4	16,9	18,0	17,9	18,3	19,2	20,3	20,1	20,4	21,6	22,7	22	21,9	22,6	23,3

Źródło: Obliczenia IBnGR na podstawie danych GUS

Tabela 12. Kwartalne współczynniki napływu do bezrobocia w powiatach województwa kujawsko-pomorskiego w latach 1999-2001

	1999				2000				2001				Średnia dla lat 1999-2001	Odchylenie stand. dla lat 1999-2001
	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV		
Kujawsko-pomorskie	0,316	0,236	0,298	0,302	0,221	0,215	0,265	0,249	0,216	0,168	0,200	0,213	0,242	0,045
Aleksandrowski	0,247	0,178	0,246	0,252	0,197	0,191	0,205	0,254	0,166	0,150	0,208	0,214	0,209	0,035
Brodnicki	0,273	0,199	0,257	0,235	0,159	0,184	0,252	0,253	0,158	0,146	0,177	0,191	0,207	0,045
Bydgoski	0,417	0,313	0,376	0,384	0,237	0,262	0,281	0,266	0,247	0,187	0,241	0,243	0,288	0,070
Chełmiński	0,321	0,219	0,282	0,289	0,190	0,184	0,281	0,241	0,175	0,147	0,211	0,222	0,230	0,053
Golubski	0,348	0,219	0,306	0,307	0,216	0,226	0,254	0,259	0,197	0,143	0,179	0,202	0,238	0,059
Grudziądzki	0,286	0,248	0,268	0,294	0,158	0,166	0,242	0,217	0,164	0,114	0,159	0,189	0,209	0,058
Inowrocławski	0,327	0,219	0,298	0,267	0,226	0,191	0,201	0,194	0,186	0,142	0,150	0,165	0,214	0,058
Lipnowski	0,307	0,221	0,257	0,322	0,183	0,165	0,244	0,236	0,200	0,149	0,169	0,190	0,220	0,055
Mogileński	0,262	0,207	0,283	0,242	0,176	0,172	0,236	0,249	0,203	0,149	0,160	0,159	0,208	0,046
Nakielski	0,282	0,235	0,237	0,275	0,197	0,191	0,216	0,199	0,185	0,172	0,193	0,214	0,216	0,035
Radziejowski	0,222	0,193	0,237	0,234	0,126	0,181	0,211	0,217	0,139	0,114	0,149	0,183	0,184	0,043
Rypiński	0,255	0,185	0,198	0,252	0,148	0,167	0,177	0,201	0,178	0,121	0,149	0,170	0,183	0,040
Sępoleński	0,306	0,230	0,274	0,273	0,192	0,209	0,288	0,228	0,226	0,181	0,229	0,201	0,236	0,040
Świecki	0,247	0,198	0,253	0,268	0,175	0,189	0,247	0,210	0,187	0,163	0,200	0,199	0,211	0,034
Toruński	0,430	0,316	0,426	0,393	0,195	0,230	0,309	0,326	0,271	0,183	0,215	0,222	0,293	0,088
Tucholski	0,279	0,247	0,294	0,231	0,202	0,196	0,288	0,247	0,203	0,160	0,232	0,193	0,231	0,042
Wąbrzeski	0,287	0,214	0,280	0,300	0,159	0,211	0,247	0,269	0,178	0,162	0,207	0,213	0,227	0,049
Włocławski	0,302	0,201	0,294	0,309	0,218	0,153	0,211	0,220	0,161	0,125	0,148	0,181	0,210	0,063
Żniński	0,294	0,238	0,282	0,292	0,193	0,245	0,280	0,245	0,244	0,187	0,197	0,216	0,243	0,039
M. Bydgoszcz	b.d	b.d	b.d	b.d	0,342	0,298	0,343	0,310	0,309	0,254	0,296	0,296	0,306	0,028
M. Grudziądz	b.d	b.d	b.d	b.d	0,216	0,240	0,287	0,233	0,224	0,171	0,186	0,235	0,224	0,035
M. Toruń	b.d	b.d	b.d	b.d	0,293	0,266	0,354	0,320	0,319	0,199	0,263	0,280	0,286	0,047
M. Włocławek	b.d	b.d	b.d	b.d	0,252	0,252	0,315	0,274	0,217	0,174	0,177	0,188	0,231	0,051

Źródło: Obliczenia IBnGR na podstawie danych GUS

Tabela 12. Kwartalne współczynniki odpływu z bezrobocia w powiatach województwa kujawsko-pomorskiego w latach 1999-2001

	1999				2000				2001				Średnia dla lat 1999-2001	Odchylenie stand. dla lat 1999-2001
	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV		
Kujawsko-pomorskie	0,204	0,261	0,272	0,223	0,173	0,222	0,239	0,191	0,149	0,188	0,188	0,149	0,205	0,040
Aleksandrowski	0,138	0,224	0,263	0,187	0,126	0,157	0,193	0,178	0,195	0,212	0,221	0,134	0,186	0,041
Brodnicki	0,149	0,230	0,215	0,175	0,144	0,206	0,239	0,165	0,127	0,169	0,148	0,148	0,176	0,037
Bydgoski	0,292	0,289	0,339	0,304	0,169	0,241	0,224	0,216	0,161	0,217	0,224	0,160	0,236	0,059
Chełmiński	0,157	0,229	0,262	0,234	0,165	0,209	0,260	0,178	0,130	0,168	0,219	0,165	0,198	0,043
Golubski	0,198	0,265	0,261	0,210	0,173	0,262	0,266	0,191	0,108	0,153	0,162	0,123	0,198	0,056
Grudziądzki	0,195	0,247	0,270	0,219	0,169	0,224	0,201	0,152	0,101	0,160	0,130	0,121	0,183	0,052
Inowrocławski	0,330	0,264	0,250	0,208	0,144	0,201	0,185	0,137	0,083	0,140	0,147	0,139	0,185	0,069
Lipnowski	0,140	0,244	0,247	0,187	0,116	0,172	0,247	0,164	0,137	0,193	0,168	0,125	0,178	0,047
Mogileński	0,134	0,275	0,192	0,157	0,150	0,215	0,234	0,151	0,085	0,146	0,138	0,116	0,166	0,053
Nakielski	0,145	0,247	0,243	0,197	0,124	0,223	0,191	0,146	0,149	0,178	0,191	0,146	0,182	0,041
Radziejowski	0,138	0,212	0,218	0,192	0,113	0,167	0,226	0,167	0,094	0,149	0,136	0,139	0,163	0,042
Rypiński	0,118	0,205	0,210	0,191	0,110	0,161	0,199	0,191	0,121	0,153	0,139	0,120	0,160	0,038
Sępoleński	0,191	0,227	0,264	0,233	0,186	0,213	0,227	0,177	0,136	0,189	0,211	0,152	0,200	0,036
Świecki	0,155	0,222	0,224	0,161	0,139	0,247	0,222	0,137	0,130	0,191	0,178	0,126	0,178	0,042
Toruński	0,238	0,344	0,367	0,303	0,169	0,243	0,259	0,274	0,174	0,182	0,177	0,133	0,239	0,074
Tucholski	0,178	0,288	0,239	0,170	0,199	0,237	0,221	0,161	0,149	0,197	0,162	0,136	0,195	0,045
Wąbrzeski	0,186	0,270	0,249	0,185	0,159	0,218	0,288	0,157	0,125	0,212	0,217	0,139	0,200	0,051
Włocławski	0,204	0,261	0,293	0,221	0,126	0,181	0,187	0,157	0,117	0,166	0,151	0,087	0,179	0,059
Żniński	0,161	0,264	0,249	0,223	0,195	0,221	0,250	0,184	0,183	0,200	0,178	0,157	0,206	0,036
M. Bydgoszcz	b.d	b.d	b.d	b.d	0,231	0,276	0,288	0,285	0,228	0,251	0,278	0,232	0,259	0,026
M. Grudziądz	b.d	b.d	b.d	b.d	0,189	0,219	0,281	0,189	0,138	0,177	0,181	0,160	0,192	0,043
M. Toruń	b.d	b.d	b.d	b.d	0,249	0,226	0,316	0,270	0,239	0,203	0,250	0,215	0,246	0,035
M. Włocławek	b.d	b.d	b.d	b.d	0,224	0,285	0,248	0,215	0,159	0,219	0,176	0,095	0,203	0,058

Źródło: Obliczenia IBnGR na podstawie danych GUS

Tabela 13. Stopy bezrobocia rejestrowanego na koniec kwartału w powiatach województwa kujawsko-pomorskiego w latach 1998-2003

	1998	1999				2000				2001				2002		
	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III
Polska	10,4	12,0	11,6	12,1	13,1	14,0	13,6	14,0	15,0	16,1	15,9	16,3	17,5	18,2	17,4	17,6
Kujawsko-pomorskie	13,9	15,4	15,1	15,4	16,9	18,0	17,9	18,3	19,4	20,3	20,1	20,4	21,9	22,7	22,0	21,9
Bydgoszcz grodzki	7,0	7,8	8,0	8,3	9,1	9,1	9,4	9,9	10,2	10,6	10,7	11,0	12,0	12,9	12,4	12,4
Bydgoski ziemski						15,5	15,8	16,6	17,4	18,5	18,2	18,5	20,1	21,0	20,3	20,3
Grudziądz grodzki	20,2	21,7	21,8	21,8	23,8	24,0	24,4	24,6	25,6	26,9	27,0	27,2	30,7	31,8	31,8	31,1
Grudziądzki ziemski						25,9	24,9	25,7	27,0	28,8	27,9	28,5	30,2	30,9	29,8	29,5
Toruń grodzki	8,4	10,1	9,9	10,5	11,6	10,2	10,6	11,0	11,7	12,5	12,6	12,8	14,0	15,2	15,0	14,9
Toruński ziemski						19,7	19,5	20,3	21,3	22,8	22,9	23,7	25,2	26,3	25,8	26,1
Włocławek grodzki	16,0	17,3	16,5	16,6	18,5	18,5	18,1	19,2	20,3	21,0	20,4	20,6	23,4	24,1	22,5	22,6
Włocławski ziemski						21,1	20,6	21,0	22,2	23,2	22,5	22,5	23,9	24,8	23,3	23,6
Aleksandrowski	18,4	20,1	19,4	19,2	20,9	22,5	23,2	23,4	25,0	24,7	23,6	23,5	24,7	25,4	24,0	23,7
Brodnicki	16,3	18,1	17,6	18,3	19,5	20,1	19,7	20,0	21,5	21,9	21,6	22,2	23,0	23,6	22,5	22,5
Chełmiński	16,5	19,1	18,9	19,3	21,4	22,4	22,0	22,4	23,7	23,4	23,1	23,0	24,3	24,7	23,6	23,7
Golubski	15,6	17,8	17,2	17,9	19,9	20,6	20,0	19,9	21,1	22,6	22,5	22,8	24,4	24,7	24,1	24,0
Inowrocławski	18,3	18,2	17,6	18,3	19,6	21,3	21,2	21,5	22,6	24,6	24,7	24,9	25,9	26,7	26,8	27,3
Lipnowski	15,0	17,4	17,1	17,3	19,7	21,0	20,9	20,9	22,2	23,5	22,8	22,9	23,8	24,8	23,3	22,6
Mogileński	15,3	17,1	16,2	17,5	19,2	20,1	19,4	19,5	21,2	23,2	23,3	23,8	25,3	26,4	26,1	25,8
Nakielski	20,4	22,8	22,7	22,6	25,3	27,2	26,6	27,2	28,4	29,3	29,3	29,5	31,4	32,1	32,3	32,0
Radziejowski	16,9	18,1	17,8	18,2	19,3	20,2	20,4	20,2	21,1	21,2	20,7	20,9	22,3	22,4	22,2	22,4
Rypiński	18,8	21,1	20,8	20,6	22,2	23,3	23,4	23,1	23,3	24,4	23,9	24,1	24,5	25,5	25,2	25,1
Sępoleński	18,9	20,8	20,9	21,1	22,2	23,1	23,1	24,2	25,3	26,8	26,8	27,2	28,8	29,2	27,8	28,7
Świecki	17,1	18,4	18,1	18,5	20,2	21,1	20,2	20,7	22,0	23,3	22,9	23,4	24,7	25,4	23,5	23,5
Tucholski	17,5	19,0	18,4	19,3	21,0	21,4	20,8	22,0	23,6	24,5	23,9	25,3	26,6	26,7	25,2	25,6
Wąbrzeski	20,3	22,1	21,2	21,7	24,3	24,7	24,6	23,9	26,1	27,4	26,5	26,4	28,5	29,0	27,4	27,2
Żniński	18,4	20,6	20,2	20,8	22,7	23,4	23,8	24,4	25,7	26,8	26,6	27,1	29,2	29,3	29,3	28,6

cd.

	2002	2003
	IV	I
Polska	18,1	18,7
Kujawsko-pomorskie	22,6	23,3
Bydgoszcz grodzki	12,5	13,3
Bydgoski ziemski	20,8	21,6
Grudziądz grodzki	32,1	33,2
Grudziądzki ziemski	30,8	31,8
Toruń grodzki	14,5	15,2
Toruński ziemski	26,5	27,6
Włocławek grodzki	23,5	23,8
Włocławski ziemski	24,7	24,8
Aleksandrowski	25,1	25,8
Brodnicki	23,4	23,7
Chełmiński	25,1	26,2
Golubski	23,8	24,9
Inowrocławski	27,7	28,5
Lipnowski	24,2	24,8
Mogileński	26,4	27,4
Nakielski	33,0	33,4
Radziejowski	22,4	23,6
Rypiński	25,3	26,2
Sępoleński	28,9	29,6
Świecki	24,5	25,2
Tucholski	26,9	27,0
Wąbrzeski	28,9	29,0
Żniński	29,7	30,9

Źródło: Stopa bezrobocia w województwie kujawsko-pomorskim, dane ze stron internetowych [http://www.apraca.pl/towu/stat_stopa_bezrobocia_1999\(2000;2001;2002;2003\).htm](http://www.apraca.pl/towu/stat_stopa_bezrobocia_1999(2000;2001;2002;2003).htm)

Tabela 14. Roczne przyrosty ludności w województwie kujawsko-pomorskim w wieku produkcyjnym w latach 1999-2020

Rok	Przyrosty liczby ludności w wieku produkcyjnym (18-59/64 lat)
1999	12 029
2000	14 366
2001	15 875
2002	14 882
2003	14 034
2004	11 690
2005	10 604
2006	4 747
2007	3 450
2008	2 343
2009	1 832
2010	-513
2011	-4 640
2012	-5 758
2013	-9 382
2014	-9 905
2015	-11 575
2016	-12 842
2017	-13 811
2018	-13 882
2019	-12 459
2020	-12 329

Źródło: GUS, Prognozy demograficzne, obliczenia IBnGR

http://www.stat.gov.pl/serwis/prognozy_demograf/funkcjonalne/2_województwa/26_WOJ_KUJAWSKO-POMORSKIE.XLS

Tabela 15. Pracujący w rolnictwie w powiatach - koniec 2000r. (w % ogółu pracujących)⁸

Powiat	Pracujący w rolnictwie (%)
Aleksandrowski	52,5
Brodnicki	51,1
Bydgoski	39,3
Chełmiński	46,7
Golubski	67,5
Grudziądzki	74,0
Inowrocławski	29,3
Lipnowski	68,3
Mogileński	52,9
Nakielski	43,0
Radziejowski	69,6
Rypiński	61,6
Sępoleński	52,3
Świecki	42,6
Toruński	57,1
Tucholski	56,6
Wąbrzeski	57,8
Włocławski	77,9
Żniński	46,4
M. Bydgoszcz	1,5
M. Grudziądz	4,0
M. Toruń	1,5
M. Włocławek	2,2

Źródło: Rocznik statystyczny województw, GUS, Warszawa 2001, tablica CCXXX

⁸ Stan w dniu 31 XII, według faktycznego miejsca pracy; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób, z pracującymi w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie.

Załącznik (iii): Struktura popytu na pracę

Potrzeba zatrudnienia pracowników w ciągu ostatnich sześciu miesięcy (wrzesień – kwiecień 2002/03)

37% wszystkich badanych firm i instytucji publicznych w województwie kujawsko-pomorskim deklaruje, że w ciągu ostatnich sześciu miesięcy była potrzeba zatrudnienia nowych pracowników.

Poniżej przedstawiamy listę zawodów poszukiwanych przez firmy i instytucje. Jest to lista stanowisk wymienianych przez respondentów. Zawody są uporządkowane według Klasyfikacji Zawodów i Specjalności. Przy każdym stanowisku znajduje się informacja o liczbie firm, które poszukiwały danego pracownika oraz o liczbie poszukiwanych pracowników.

12 - kierownicy wielkich organizacji:

prezes towarzystwa budownictwa społecznego	1 firma/ instytucja	1 osoba
kierownik	2 firmy/ instytucje	2 osoby
kierownik kontrolingu finansowego	1 firma/ instytucja	1 osoba
kierownicy budowy	3 firmy/ instytucje	4 osoby

13 – kierownicy małych zakładów pracy:

kierownik sklepu	1 firma/ instytucja	1 osoba
kierownik apteki	1 firma/ instytucja	1 osoba

21 - specjaliści nauk fizycznych, matematycznych i technicznych:

programista	2 firmy/ instytucje	11 osób
informatyk	2 firmy/ instytucje	2 osoby
administrator sieci internetowej	1 firma/ instytucja	1 osoba
mgr farmacji	1 firma/ instytucja	1 osoba
inżynier budowy	1 firma/ instytucja	1 osoba
specjalista technolog	2 firmy/ instytucje	2 osoby

22 - specjaliści nauk przyrodniczych i ochrony zdrowia:

rehabilitant fizjoterapeuta	1 firma/ instytucja	1 osoba
lekarz pediatra	1 firma/ instytucja	1 osoba

23 - nauczyciele

wychowawca klubu młodzieżowego	1 firma/ instytucja	1 osoba
nauczyciel	2 firmy/ instytucje	4 osoby
nauczyciel języka niemieckiego	1 firma/ instytucja	1 osoba

24 - pozostali specjaliści

instruktor kulturalno oświatowy	1 firma/ instytucja	1 osoba
obsługa centrum informacyjnego dla bezrobotnych	1 firma/ instytucja	1 osoba
doradca dyrektora	1 firma/ instytucja	1 osoba
windykacja kredytów	1 firma/ instytucja	1 osoba
prawnik	1 firma/ instytucja	2 osoby
specjalista ds. marketingu	4 firmy/ instytucje	8 osób
specjalista do spraw marketingu i eksportu	1 firma/ instytucja	1 osoba
specjalista od spraw handlowych	1 firma/ instytucja	1 osoba
ekonomista	2 firmy/ instytucje	2 osoby
specjaliści od technik sprzedaży	1 firma/ instytucja	2 osoby
specjalista ds. aktywizacji majątku	1 firma/ instytucja	1 osoba
specjalista d/s kontroli	1 firma/ instytucja	1 osoba
specjalistów w dziale obsługi	1 firma/ instytucja	2 osoby
specjaliści (marketing/księgowość)	1 firma/ instytucja	4 osoby

31 - średni personel techniczny

kontroler jakości	1 firma/ instytucja	1 osoba
konstruktor	1 firma/ instytucja	1 osoba
laborant	1 firma/ instytucja	1 osoba

32 - średni personel rolnictwa i ochrony zdrowia

terapeuta zajęciowy	1 firma/ instytucja	2 osoby
technicy i pomoc apteczna	1 firma/ instytucja	2 osoby
pielęgniarka	2 firmy/ instytucje	2 osoby

34 - pracownicy pozostałych specjalności

instruktor kulturalno-oświatowy	1 firma/ instytucja	1 osoba
handlowiec	3 firmy/ instytucje	3 osoby
fakturzystka	1 firma/ instytucja	1 osoba
pracownik zaopatrzenia	1 firma/ instytucja	1 osoba
administracja biurowa	1 firma/ instytucja	2 osoby
księgowy, główny księgowy	4 firmy/ instytucje	4 osoby
zastępca głównej księgowej	1 firma/ instytucja	1 osoba
przedstawiciel handlowy	4 firmy/ instytucje	20 osób
przedstawiciele handlowi, sprzedawcy	1 firma/ instytucja	15 osób

41 - pracownicy obsługi biurowej

inspektor referent	1 firma/ instytucja	2 osoby
referent do wydziału gospodarki	1 firma/ instytucja	1 osoba
referent ds. technicznych	1 firma/ instytucja	1 osoba
referent do spraw handlowych	1 firma/ instytucja	1 osoba
stażystki do informacji europejskiej	1 firma/ instytucja	2 osoby
operator komputera	1 firma/ instytucja	1 osoba
magazynier	7 firm/ instytucji	18 osób
referent administracyjny	1 firma/ instytucja	1 osoba
magazynier - kierowca	2 firmy/ instytucje	4 osoby
sekretarka	2 firmy/ instytucje	2 osoby
asystent dyrektora	1 firma/ instytucja	1 osoba
referent techniczny	1 firma/ instytucja	2 osoby
pracownik umysłowy do brygady remontowo-budowlanej	1 firma/ instytucja	1 osoba
zastępca głównej księgowej	1 firma/ instytucja	1 osoba
pracownik działu handlowego	1 firma/ instytucja	1 osoba
pracownik hurtowni	1 firma/ instytucja	2 osoby
pracownicy umysłowi, administracja	4 firmy/ instytucje	10 osób

42 - pracownicy obrotu pieniężnego i obsługi klientów

pracownik działu telemarketingu	1 firma/ instytucja	3 osoby
pracownik do obsługi klienta	1 firma/ instytucja	10 osób

51 - pracownicy usług osobistych i ochrony

opiekun	1 firma/ instytucja	1 osoba
opiekunka domowa	1 firma/ instytucja	1 osoba
pracownik ochrony	4 firmy/ instytucje	27 osób
administrator	2 firmy/ instytucje	3 osoby

52 - modelki, sprzedawcy i demonstratorzy

sprzedawca	10 firm/ instytucji	31 osób
sprzedawca artykułów instalacyjno - sanitarnych	1 firma/ instytucja	2 osoby
sprzedawca (dział spożywczy)	1 firma/ instytucja	2 osoby

71 - górnicy i robotnicy budowlani

monter-spawacz	1 firma/ instytucja	1 osoba
monter części mechanicznych	1 firma/ instytucja	5 osób
monter, stolarz meblowy	1 firma/ instytucja	4 osoby
stolarz	1 firma/ instytucja	6 osób
monter izolacji	1 firma/ instytucja	10 osób
monter instalacji sanitarnej	1 firma/ instytucja	2 osoby
murarz	3 firmy/ instytucje	4 osoby
stolarz, produkcja mebli	1 firma/ instytucja	12 osób
robotnik wodno-kanalizacyjny	1 firma/ instytucja	6 osób
monter stolarki PCV + aluminium	1 firma/ instytucja	20 osób
dróżnik	1 firma/ instytucja	4 osoby

72 - robotnicy obróbki metali i mechanicy maszyn i urządzeń

mechanik	1 firma/ instytucja	5 osób
ślusarz	5 firm/ instytucji	46 osób
mechanik samochodowy	2 firmy/ instytucje	2 osoby
ślusarz - monter	1 firma/ instytucja	3 osoby
montażysta	1 firma/ instytucja	3 osoby
konstruktor technolog	1 firma/ instytucja	1 osoba
ślusarz- spawacz	2 firmy/ instytucje	8 osób
frezer	4 firmy/ instytucje	11 osób
tokarz	1 firma/ instytucja	2 osoby
mechanik pakowacz	1 firma/ instytucja	3 osoby
spawacz	5 firm/ instytucji	38 osób

73 - robotnicy zawodów precyzyjnych, ceramicy, wytwórcy wyrobów galanteryjnych, robotnicy poligraficzni i pokrewni

preser tworzyw sztucznych	1 firma/ instytucja	2 osoby
zdobnik szkła	1 firma/ instytucja	1 osoba

74 - pozostali robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy

piekarz	3 firmy/ instytucje	6 osób
szwaczka	5 firm/ instytucji	61 osób
stolarz budowlany	1 firma/ instytucja	2 osoby
rzeźnik	2 firmy/ instytucje	72 osoby
konfeksjoner - krajacz	1 firma/ instytucja	4 osoby
mistrz	1 firma/ instytucja	1 osoba
tapicer	1 firma/ instytucja	10 osób

81 - operatorzy maszyn i urządzeń wydobywczych i przetwórczych

palacz	1 firma/ instytucja	1 osoba

82 - operatorzy i monterzy maszyn

produkcyjne - obsługa maszyn	1 firma/ instytucja	12 osób
operatorzy maszyn	1 firma/ instytucja	2 osoby
operatorzy maszyn włókienniczych	1 firma/ instytucja	2 osoby
motorniczy	1 firma/ instytucja	1 osoba
obsługa nożyc krążkowych	1 firma/ instytucja	2 osoby
ustawiacz	1 firma/ instytucja	3 osoby

83 - kierowcy i operatorzy pojazdów i maszyn samojezdnych

kierowca	4 firmy/ instytucje	11 osób
operator koparki ładowarki	1 firma/ instytucja	1 osoba

91 - pracownicy przy pracach prostych w handlu i usługach

pokojowa	1 firma/ instytucja	2 osoby
sprzątaczką	1 firma/ instytucja	1 osoba
pracownik porządkowy	1 firma/ instytucja	1 osoba
pracownik placowy	1 firma/ instytucja	2 osoby
szatniarka	1 firma/ instytucja	1 osoba
pracownik gospodarczy	1 firma/ instytucja	1 osoba
obsługa myjni	1 firma/ instytucja	1 osoba
zmywająca pomoc kuchenna	1 firma/ instytucja	1 osoba
pomoc kucharska	1 firma/ instytucja	2 osoby
pomocnik mleczarski	1 firma/ instytucja	3 osoby
obsługa podjazdu stacji paliw	1 firma/ instytucja	1 osoba

93 - robotnicy pomocniczy w górnictwie, przemyśle, budownictwie i transporcie

sortownia tworzyw sztucznych	1 firma/ instytucja	2 osoby
pomocnik murarza	1 firma/ instytucja	1 osoba
pracownik produkcji	2 firmy/ instytucje	27 osób
robotnicze przy produkcji narzędzi robotniczych	1 firma/ instytucja	4 osoby
pracownik produkcji napojów	1 firma/ instytucja	10 osób
produkcja roślin	1 firma/ instytucja	50 osób
robotnicze, pracownik fizyczny	4 firmy/ instytucje	15 osób
fizyczne do rozdzielania i segregacji metalu	1 firma/ instytucja	2 osoby
pracownik fizyczny prace polowe i rozładunkowe	1 firma/ instytucja	1 osoba

Potrzeba zatrudnienia pracowników w ciągu najbliższych sześciu miesięcy (kwiecień – wrzesień 2003)

Co czwarta wśród wszystkich badanych firm i instytucji publicznych w województwie kujawsko-pomorskim planuje w ciągu najbliższych sześciu miesięcy zatrudnienie nowych pracowników.

Poniżej przedstawiamy listę zawodów poszukiwanych przez firmy i instytucje. Jest to lista stanowisk wymienianych przez respondentów. Zawody są uporządkowane według Klasyfikacji Zawodów i Specjalności. Przy każdym stanowisku znajduje się informacja o liczbie firm, które poszukiwały danego pracownika oraz o liczbie poszukiwanych pracowników.

12 - kierownicy wielkich organizacji:

szef marketingu	1 firma/ instytucja	1 osoba
kierownik wydziału sieci wodno-kanalizacyjnej	1 firma/ instytucja	1 osoba

13 – kierownicy małych zakładów pracy:

kierownik apteki	1 firma/ instytucja	1 osoba

21 - specjaliści nauk fizycznych, matematycznych i technicznych:

programista	1 firma/ instytucja	1 osoba
elektronicy	1 firma/ instytucja	3 osoby
administrator sieci	1 firma/ instytucja	1 osoba
konstruktor	1 firma/ instytucja	1 osoba

23 - nauczyciele

nauczyciel	4 firmy/ instytucje	21 osób

24 - pozostali specjaliści

prawnik	1 firma/ instytucja	1 osoba
specjalista d/s marketingu	4 firmy/ instytucje	7 osób
pracownik rachunkowości, fakturzysta	1 firma/ instytucja	1 osoba
pełnomocnik do spraw ISO 9000	1 firma/ instytucja	1 osoba
specjalista d/s kredytów	1 firma/ instytucja	1 osoba
specjalista w dziale obsługi	1 firma/ instytucja	1 osoba

31 - średni personel techniczny

technik budowlany	1 firma/ instytucja	1 osoba
elektryk	1 firma/ instytucja	1 osoba

32 - średni personel rolnictwa i ochrony zdrowia

ratownik	2 firmy/ instytucje	2 osoby
technicy farmaceutyczni	1 firma/ instytucja	2 osoby
pomoc apteczna	1 firma/ instytucja	1 osoba

33 – nauczyciele praktycznej nauki zawodu i instruktorzy

instruktor pływania	1 firma/ instytucja	2 osoby

34 - pracownicy pozostałych specjalności

przedstawiciel handlowy	3 firmy/ instytucje	4 osoby
księgowy	2 firmy/ instytucje	2 osoby
handlowiec	2 firmy/ instytucje	3 osoby

41 - pracownicy obsługi biurowej

operator komputera	1 firma/ instytucja	2 osoby
magazynier	4 firmy/ instytucje	5 osób
kierowca magazynier	1 firma/ instytucja	1 osoba
administracja	2 firmy/ instytucje	2 osoby
referent techniczny	1 firma/ instytucja	6 osób
dział handlowy	1 firma/ instytucja	1 osoba
pracownik biura obsługi klienta	1 firma/ instytucja	1 osoba
dział kierowniczy i administracyjny	1 firma/ instytucja	3 osoby

42 - pracownicy obrotu pieniężnego i obsługi klientów

inkasent (do zbierania opłat)	1 firma/ instytucja	1 osoba

51 - pracownicy usług osobistych i ochrony

strażnik	1 firma/ instytucja	20 osób
kelnerka	1 firma/ instytucja	1 osoba
kucharz	2 firmy/ instytucje	3 osoby
pracownik dozoru mienia	1 firma/ instytucja	4 osoby
bufetowa	1 firma/ instytucja	1 osoba
barman	1 firma/ instytucja	2 osoby

52 - modelki, sprzedawcy i demonstratorzy

sprzedawca	7 firm/ instytucji	19 osób
sprzedawca okularów słonecznych	1 firma/ instytucja	3 osoby
sprzedawca artykułów instalacyjno - sanitarnych	1 firma/ instytucja	2 osoby
sprzedawca - kasjer	1 firma/ instytucja	1 osoba

71 - górnicy i robotnicy budowlani

stolarz	3 firmy/ instytucje	5 osób
blacharz - dekarz	1 firma/ instytucja	2 osoby
murarz	3 firmy/ instytucje	9 osób
monter stolarki PCV + aluminium	1 firma/ instytucja	1 osoba
cieśla	1 firma/ instytucja	2 osoby
plytkarz	1 firma/ instytucja	1 osoba
monter	1 firma/ instytucja	1 osoba
pracownik wodno kanalizacyjny	1 firma/ instytucja	1 osoba

72 - robotnicy obróbki metali i mechanicy maszyn i urządzeń

mechaników	1 firma/ instytucja	6 osób
frezer - tokarz	1 firma/ instytucja	1 osoba
spawacz	1 firma/ instytucja	1 osoba
szlifierz narzędziowy	1 firma/ instytucja	1 osoba
ślusarz	1 firma/ instytucja	2 osoby
frezer	2 firmy/ instytucje	3 osoby

74 - pozostali robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy

szwaczka	3 firmy/ instytucje	21 osób
cukiernik	1 firma/ instytucja	1 osoba
rzeźnik	2 firmy/ instytucje	67 osób
tapicer	1 firma/ instytucja	10 osób
piekarz - cukiernik	1 firma/ instytucja	3 osoby

81 - operatorzy maszyn i urządzeń wydobywczych i przetwórczych

obsługa maszyn	1 firma/ instytucja	2 osoby
operatorzy	1 firma/ instytucja	3 osoby

82 - operatorzy i monterzy maszyn

operatorzy maszyn i urządzeń	1 firma/ instytucja	6 osób

83 - kierowcy i operatorzy pojazdów i maszyn samojezdnych

kierowca	2 firmy/ instytucje	4 osoby
traktorzysta	2 firmy/ instytucje	7 osób
robotnik	1 firma/ instytucja	6 osób

91 - pracownicy przy pracach prostych w handlu i usługach

pracownik gospodarczy	2 firmy/ instytucje	2 osoby
pracownik pomocniczo - porządkowy	1 firma/ instytucja	1 osoba
pracownik mleczarski	1 firma/ instytucja	2 osoby
pracownik porządkowy	1 firma/ instytucja	1 osoba

92 - pracownicy pomocniczy w rolnictwie, rybołówstwie i pokrewni

niewykwalifikowany pracownik do zbioru owoców	1 firma/ instytucja	200 osób

93 - robotnicy pomocniczy w górnictwie, przemyśle, budownictwie i transporcie

robotnik drogowy	1 firma/ instytucja	50 osób
pracownik fizyczny	6 firm/ instytucji	37 osób
pracownik fizyczny (do obsługi maszyn produkcyjnych)	1 firma/ instytucja	4 osoby
pracownik fizyczny do rozładunku	1 firma/ instytucja	1 osoba
sortowanie tworzyw sztucznych	1 firma/ instytucja	6 osób
pracownik produkcyjny	4 firmy/ instytucje	55 osób
pracownik produkcji napojów	1 firma/ instytucja	30 osób
robotnik sezonowy	1 firma/ instytucja	20 osób
robotnik budowlany	2 firmy/ instytucje	6 osób
pomocnik stolarza	1 firma/ instytucja	1 osoba
pakowacz	1 firma/ instytucja	10 osób

Załącznik (iv): Prognoza oraz ocena popytu na pracę

BAROMETR ZATRUDNIENIA - WOJEWÓDZTWO KUJAWSKO-POMORSKIE - wrzesień - kwiecień 2002/03						
	pyt. 38 - na jakie stanowiska chciał(a) Pan(i) zatrudnić pracowników?	pyt. 39 - ilu pracowników na dane stanowisko chciał(a) Pan(i) zatrudnić?	pyt. 38 - na jakie stanowiska chciał(a) Pan(i) zatrudnić pracowników?	pyt. 40 - czy firma/instytucja aktywnie poszukiwała pracowników na to stanowisko?	pyt. 41 - czy na dane stanowisko zgłosili się kandydaci?	pyt. 44 - czy zatrudniono wymaganą liczbę osób na to stanowisko?
kod KZiS	GRUPY ZAWODÓW	LICZBA STANOWISK	LICZBA FIRM I INSTYTUCJI	LICZBA FIRM I INSTYTUCJI, KTÓRE POSZUKUJĄ PRACOWNIKÓW NA TE STANOWISKA	LICZBA FIRM I INSTYTUCJI, DO KTÓRYCH ZGŁOSILI SIĘ KANDYDACI NA DANE STANOWISKA	LICZBA FIRM, W KTÓRYCH ZATRUDNIONO WYMAGANĄ LICZBĘ OSÓB NA DANE STANOWISKA
1	parlamentarzyści, wyżsi urzędnicy i kierownicy	10	9	6	6	5
11	parlamentarzyści, politycy, wyżsi urzędnicy, zawodowi działacze	0	0	0		
12	kierownicy wielkich organizacji	8	7	4	4	3
13	kierownicy małych zakładów pracy	2	2	2	2	2
2	specjaliści	54	33	21	21	16
21	specjaliści nauk fizycznych, matematycznych i technicznych	18	9	6	6	6
22	specjaliści nauk przyrodniczych i ochrony zdrowia	2	2	1	1	1
23	nauczyciele	6	4	2	2	1
24	pozostali specjaliści	28	18	12	12	8
3	technicy i inny średni personel	57	24	16	16	14
31	średni personel techniczny	3	3	3	3	3
32	średni personel rolnictwa i ochrony zdrowia	6	4	4	4	3
33	nauczyciele praktycznej nauki zawodu i instruktorzy	0	0	0	0	0
34	pracownicy pozostałych specjalności	48	17	9	9	8
4	pracownicy biurowi	64	30	14	13	14
41	pracownicy obsługi biurowej	51	28	14	13	14
42	pracownicy obrotu pieniężnego i obsługi klientów	13	2	0	0	0

Program Aktywizacji Obszarów Wiejskich - Badanie Gospodarki i Lokalnych Rynków Pracy

5	pracownicy usług osobistych i sprzedawcy	67	20	11	11	11
51	pracownicy usług osobistych i ochrony	32	8	3	3	3
52	modelki, sprzedawcy i demonstratorzy	35	12	8	8	8
6	rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy	0	0	0	0	0
61	rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy zorientowani na rynek	0	0	0	0	0
62	rolnicy i rybacy pracujący na własne potrzeby	0	0	0	0	0
7	robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy	355	53	26	25	24
71	górnicy i robotnicy budowlani	74	13	4	4	4
72	robotnicy obróbki metali i mechanicy maszyn i urządzeń	122	24	14	13	13
73	robotnicy zawodów precyzyjnych, ceramicy, wytwórcy wyrobów galanteryjnych, robotnicy poligraficzni i pokrewni	3	2	1	1	1
74	pozostali robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy	156	14	7	7	6
8	operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń	35	12	8	7	5
81	operatorzy maszyn i urządzeń wydobywczych i przetwórczych	1	1	1	1	1
82	operatorzy i monterzy maszyn	22	6	3	2	2
83	kierowcy i operatorzy pojazdów i maszyn samojezdnych	12	5	4	4	2
9	robotnicy przy pracach prostych	128	24	11	10	10
91	robotnicy do prac prostych w handlu i usługach	16	11	3	2	2
92	robotnicy pomocniczy w rolnictwie, rybołówstwie i pokrewni	0	0	0	0	0
93	robotnicy pomocniczy w górnictwie, przemyśle, budownictwie i transporcie	112	13	8	8	8

BAROMETR ZATRUDNIENIA - WOJEWÓDZTWO KUJAWSKO-POMORSKIE - kwiecień - wrzesień 2003				
	pyt. 52 - na jakie stanowiska będą zatrudniani pracownicy?	pyt. 53 - ilu pracowników będzie zatrudnionych na to stanowisko?	pyt. 52 - na jakie stanowiska będą zatrudniani pracownicy?	pyt. 54 - czy firma/instytucja już rozpoczęła poszukiwanie kandydatów na to stanowisko?
kod KZiS	GRUPY ZAWODÓW	LICZBA STANOWISK	LICZBA FIRM, KTÓRE POTRZEBUJĄ PRACOWNIKÓW NA DANE STANOWISKO	ODSETEK FIRM, KTÓRE JUŻ ROZPOCZĘŁY POSZUKIWANIE KANDYDATÓW NA TO STANOWISKO
1	parlamentarzyści, wyżsi urzędnicy i kierownicy	3	3	3
11	parlamentarzyści, politycy, wyżsi urzędnicy, zawodowi działacze	0	0	0
12	kierownicy wielkich organizacji	2	2	2
13	kierownicy małych zakładów pracy	1	1	1
2	specjaliści	39	17	7
21	specjaliści nauk fizycznych, matematycznych i technicznych	6	4	1
22	specjaliści nauk przyrodniczych i ochrony zdrowia	0	0	0
23	nauczyciele	21	4	1
24	pozostali specjaliści	12	9	5
3	technicy i inny średni personel	18	14	9
31	średni personel techniczny	2	2	2
32	średni personel rolnictwa i ochrony zdrowia	5	4	2
33	nauczyciele praktycznej nauki zawodu i instruktorzy	2	1	0
34	pracownicy pozostałych specjalności	9	7	5
4	pracownicy biurowi	22	13	2
41	pracownicy obsługi biurowej	21	12	2
42	pracownicy obrotu pieniężnego i obsługi klientów	1	1	0

Program Aktywizacji Obszarów Wiejskich - Badanie Gospodarki i Lokalnych Rynków Pracy

5	pracownicy usług osobistych i sprzedawcy	56	17	7
51	pracownicy usług osobistych i ochrony	31	7	4
52	modelki, sprzedawcy i demonstratorzy	25	10	3
6	rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy	0	0	0
61	rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy zorientowani na rynek	0	0	0
62	rolnicy i rybacy pracujący na własne potrzeby	0	0	0
7	robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy	138	27	13
71	górnicy i robotnicy budowlani	22	12	5
72	robotnicy obróbki metali i mechanicy maszyn i urządzeń	14	7	4
73	robotnicy zawodów precyzyjnych, ceramicy, wytwórcy wyrobów galanteryjnych, robotnicy poligraficzni i pokrewni	0	0	0
74	pozostali robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy	102	8	4
8	operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń	28	8	3
81	operatorzy maszyn i urządzeń wydobywczych i przetwórczych	5	2	1
82	operatorzy i monterzy maszyn	6	1	0
83	kierowcy i operatorzy pojazdów i maszyn samojezdnych	17	5	2
9	robotnicy przy pracach prostych	426	26	10
91	robotnicy do prac prostych w handlu i usługach	6	5	3
92	robotnicy pomocniczy w rolnictwie, rybołówstwie i pokrewni	200	1	1
93	robotnicy pomocniczy w górnictwie, przemyśle, budownictwie i transporcie	220	20	6

Załącznik (v): Metodologia wykorzystana w badaniach

Część I Podejście metodologiczne do prowadzonych badań

Wstęp

Celem projektu jest przygotowanie krótkoterminowych (półrocznych) oraz średnioterminowych prognoz dla regionu (województwa) dotyczących zmian stanu zatrudnienia w oparciu o dostępne dane na temat stanu gospodarki i koniunktury. Informacje te są uzupełniane przez wyniki kwestionariuszowego badania przeprowadzanego wśród przedsiębiorców. Na podstawie przewidywań przedsiębiorców co do rozwoju firmy i stanu gospodarki w kraju, przyjmowania lub zwalniania pracowników w najbliższej przyszłości, można dokonywać oszacowań zmian na rynku pracy w danym województwie. Następnie uzyskane wyniki są porównywane z informacjami o sytuacji gospodarczo-społecznej i rynku zatrudnienia w kraju oraz w poszczególnych województwach, pochodzącymi z innych źródeł, takich jak na przykład urzędy statystyczne. Na tej podstawie przygotowywane są projekcje rozwoju rynku pracy w regionie.

Projekt ma charakter badawczo-szkoleniowy – jego element stanowią seminaria dla przedstawicieli WUP i PUP, którzy w przyszłości będą mogli kontynuować projekt własnymi siłami.

Realizacja badania sondażowego pracodawców oraz skoordynowanych z nimi szkoleń pracowników urzędów pracy pozwoli na:

Dostarczenie danych do krótko i średnioterminowych prognoz stanu gospodarki i rynku pracy w badanym regionie, w tym:

- opracowanie spójnych prognoz koniunktury ze szczególnym uwzględnieniem jej wpływu na rynek pracy
- stworzenie podstaw dla przewidywań zmian zatrudnienia i bezrobocia
- monitorowanie zmian głównych wskaźników efektywności przedsiębiorstw
- dostarczenie wysokiej jakości informacji pomagającej zaplanować indywidualne decyzje co przebiegu kariery zawodowej
- dostarczenie zaktualizowanej informacji instytucjom w celu lepszego planowania inwestycji w dziedzinie rozwoju kapitału ludzkiego

Przeszkolenie pracowników powiatowych i wojewódzkich urzędów pracy w zakresie metodologii i organizacji badań społecznych oraz wykorzystywania wskaźników ekonomicznych do prognozowania

Metodologia badania

Zgodnie z zaproponowanym przez Wykonawców podejściem, badanie sondażowe przedsiębiorców ma charakter reprezentacyjny, co umożliwia ocenę dobroci szacunków na podstawie danych z próby. Losowanie firm przeprowadzane jest w warstwach. Ich udziały w próbie zostały ustalone z uwzględnieniem wymogów planowanych analiz statystycznych, tak

by można było wnioskować na temat głównych kategorii firm wyróżnionych ze względu na wielkość zatrudnienia. Uzyskane wyniki są ważone zgodnie z rzeczywistymi udziałami firm należących do poszczególnych warstw (na podstawie danych GUS).

Badana zbiorowość

Badanie obejmuje ogół pracodawców. Główną ich grupę stanowią jednostki prowadzące działalność gospodarczą. Pracodawcami są jednak także jednostki sfery publicznej: oświaty, edukacji, administracji, wymiaru sprawiedliwości, policji i innych służb. W grupie tej znajdują się także przedsiębiorstwa komunalne i jednostki budżetowe. Uwzględnienie w badaniu sfery publicznej wynika po pierwsze z ich roli na rynku pracy - pracuje w niej przeszło 15% ogółu zatrudnionych. Kolejnym bardzo istotnym powodem, dla którego warto zwrócić uwagę na jednostki sfery publicznej jest postępująca restrukturyzacja i decentralizacja źródeł finansowania ich działalności. Zwiększanie się udziału zadań finansowanych lokalnie istotnie wpływa na różnicowanie się ich sytuacji, która może mieć potencjalnie znaczący wpływ na regionalną gospodarkę i rynek pracy.

Zasięg terytorialny

Badania i szkolenia obejmują siedem województw wymienionych w projekcie (świętokrzyskie, podkarpackie, małopolskie, zachodnio-pomorskie, lubelskie, kujawsko-pomorskie, warmińsko-mazurskie.)

W pierwszej fazie projektu zebrano materiały na temat doświadczeń innych krajów w dokonywaniu krótkoterminowych prognoz rynku pracy, usystematyzowano dotychczasowe polskie doświadczenia w tej dziedzinie oraz zidentyfikowano źródła dostępnych w kraju informacji. Następnie przeprowadzono badanie pilotażowe w województwie lubelskim, którego celem było sprawdzenie przygotowanego narzędzia (kwestionariusza) oraz opracowanie niniejszego Raportu. Jest to materiał próbny, doświadczenia zdobyte podczas jego opracowywania zostaną wykorzystane do opracowywania raportów dla każdego z siedmiu województw.

Ostatnia faza projektu to szkolenia przedstawicieli WUP i PUP oraz badania w województwach świętokrzyskim, podkarpackim, małopolskim, zachodnio-pomorskim, lubelskim, kujawsko-pomorskim, warmińsko-mazurskim.

Próby

Obie wyróżnione w ramach populacji badanej kategorie podmiotów; firmy oraz jednostki sfery publicznej; wymagają odmiennego podejścia przy konstruowaniu próby.

Do formułowania prognoz ekonomicznych i rynku pracy potrzebne są dane z badań reprezentacyjnych. Oznacza to, że próba powinna być losowana z możliwie najbardziej kompletnego zbioru jednostek należących do populacji badanej. Postępowanie takie zostało zastosowane w odniesieniu do jednostek gospodarczych. Badanie jednostek publicznych, z uwagi na jego uzupełniający charakter, ma relatywnie mniejszą skalę. Przy małej liczebności istotne staje się zapewnienie udziału w próbie istotnych kategorii zbiorowości badanej, co oznaczało konieczność odejścia od zasady losowego doboru (próba ma charakter typologiczny).

Operat

Najpełniejszym zbiorem firm w Polsce jest baza REGON. Jej dokładność i aktualność, dzięki zabiegom weryfikacyjnym GUS, poprawiła się znacznie i w zakresie danych adresowych jest obecnie całkowicie wystarczająca. Nie dotyczy to informacji u numerach telefonicznych firm, które - jak wynika z doświadczeń DEMOSKOPU, są bardzo często błędne, co dyskredytuje w tym przypadku zastosowanie techniki wywiadu telefonicznego. Dlatego badanie polega na przeprowadzeniu ankiety przez zawodowego ankietera bezpośrednio z przedsiębiorcą. W przypadku jednostek publicznych wykorzystane zostaną istniejące bazy adresowe.

Dobór prób

Próba firm dobrana zostanie w sposób losowy. W sytuacji liczebnej dominacji firm należących do kategorii mikro (do 9 zatrudnionych) użycie losowania prostego, gdzie każdy element populacji ma jednakowe prawdopodobieństwo wyboru, uzyskanie informacji o sytuacji w firmach średnich, a już zwłaszcza dużych, wymagałoby użycia bardzo dużych prób (po kilka tysięcy dla każdego województwa). Losowanie zostało przeprowadzone z rozłącznych części, zwanych warstwami.

W przypadku losowania warstwowego próbę losujemy niezależnie z każdej warstwy, a zatem operat losowania; w naszym przypadku baza REGON; musi się składać z cząstkowych operatów warstwowania. Fizyczną granicę warstwowania tej bazy stanowi liczba 5 zatrudnionych, ze względu bowiem na nią podzielone są zbiory firm.

Z uwagi na powtarzalny charakter planowanego pomiaru powstaje kwestia, czy kolejne badania reprezentacyjne mają obejmować tę samą próbę co badania poprzednie? Badanie stabilne, gdzie w każdym pomiarze badanie obejmuje te same jednostki jest bardzo korzystne ze względu na możliwość przyczynowego wyjaśniania badanych zjawisk. Z uwagi jednak na fakt, że pomiar stabilny nie uwzględnia zmian w populacji badanej, za badanie zakłada częściową rotację jednostek i ma charakter częściowo odnawialnego panelu.

Liczebność prób

Liczba firm działających w różnych województwach biorących udział w badaniu jest bardzo zróżnicowana, począwszy od województwa warmińsko-mazurskiego z 101 tys. firm, a skończywszy na 231 tys. w województwie małopolskim. Możliwe różnice w liczebności prób dla każdego z województw wynikają nie tylko z różnic w liczebności przedsiębiorstw, ale także z uwagi na odmienny charakter działalności gospodarczej w regionie i typy podmiotów gospodarczych. Rodzaje firm w siedmiu województwach biorących udział w badaniu są generalnie zbliżone, różnice mogą dotyczyć tylko nielicznych kategorii (przykładowo przemysł zbrojeniowy w województwie świętokrzyskim).

Badanie ma dostarczyć danych na temat ogólnej sytuacji w wyróżnionym obszarze oraz umożliwić jej diagnozę i prognozę dla województw. Oznacza to konieczność zapewnienia dostatecznie licznych prób umożliwiających szacowanie parametrów populacji na poziomie województw.

W związku z tym dla każdego z województw zostanie zbadanych:

135 firm zatrudniających do 5 pracowników

135 firm zatrudniających od 6 do 49 pracowników

46 firm zatrudniających powyżej 49 pracowników

Podpróba instytucji publicznych liczy 46 jednostek reprezentujących najważniejszych pracodawców państwowych i samorządowych. Są to podmioty należące do następujących jednostek klasyfikacyjnych:

Administracja publiczna

Edukacja

Ochrona zdrowia i opieka socjalna

Usługowa działalność komunalna

Udział poszczególnych kategorii podmiotów publicznych w próbie ustalony zostanie w proporcji do ich znaczenia dla lokalnego rynku pracy.

Łącznie w skali województwa w ramach obu pomiarów głównych zbadane zostaną 632 firmy oraz 92 jednostki publiczne oraz odpowiednio 316 firm i 46 jednostek publicznych podczas jednego pomiaru, a w skali wyróżnionego regionu 2212 firm i 322 jednostki publiczne .

Biorąc pod uwagę cele niniejszego badania oraz potrzeby jego odbiorców ważne jest zapewnienie odpowiednio pełnej reprezentacji firm działających na terenach wiejskich i w małych miastach. W tym celu 50% firm w próbie będzie losowanych z miejscowości poniżej 20 tys. mieszkańców.

Po przeprowadzeniu badania pilotażowego w województwie lubelskim liczba firm badanych w każdej z warstw może zostanie poddana korekcie w celu uzyskania dokładniejszych wyników dla prognozowania zmian na rynku pracy. W badaniach węgierskich zastosowano większą liczebność w próbie przedsiębiorstw dużych, zatem należy wziąć pod uwagę zwiększenie udziału firm zatrudniających powyżej 100 osób.

Technika zbierania danych

Zaproponowano technikę wywiadu bezpośredniego, kwestionariuszowego. Także badanie podmiotów publicznych jest przeprowadzane na podstawie wywiadów bezpośrednich metodą kwestionariuszową. Respondentami są szefowie firm i instytucji publicznych lub upoważnieni przez nich szefowie działów personalnych.

Przewidywany czas trwania wywiadu to 30-40 min. W przypadku takiego całościowego badania wywiad bezpośredni jest właściwszy od wywiadu telefonicznego. Równocześnie dopuszcza się możliwość, że pewne informacje zbierane w kwestionariuszu mogą być dodatkowo pozyskiwane od respondentów za pośrednictwem telefonu, na przykład w przypadku podawania przez respondentów określonych danych księgowych.

Opis narzędzia

Kwestionariusz składał się z pytań zamkniętych i otwartych oraz z części metryczkowej zawierającej podstawowe informacje dotyczące przedsiębiorstwa.

Badanie pilotażowe zostało poprzedzone przeprowadzeniem 10 pogłębionych wywiadów wśród przedsiębiorców i ukazało zasadnicze problemy umożliwiające określenie wrażliwych punktów ankiety. Wyniki uzyskane po dzięki przeprowadzeniu wywiadów pogłębionych oraz pytania kwestionariusza były także konsultowane z przedstawicielami Wojewódzkich i Powiatowych Urzędów Pracy.

Podstawowe dane o przedsiębiorstwie

Pytania zawarte w części metryczkowej kwestionariusza służą uzyskaniu ogólnej charakterystyki przedsiębiorstwa. Zmienne wchodzące w jej skład pełnić będą w analizach rolę zmiennych wyjaśniających. Są to:

- rodzaj prowadzonej działalności
- forma prawna
- rok założenia
- udziały osób zagranicznych
- wielkość miasta, w której znajduje się główna siedziba
- przychody przedsiębiorstwa
- prowadzenie współpracy z zagranicą (eksport, import)
- liczba zatrudnionych

Sytuacja w przedsiębiorstwie

W części tej zebrane zostaną dane dotyczące zatrudnienia w firmie oraz wskaźniki wykorzystania majątku produkcyjnego

Wielkość zatrudnienia.

- pracownicy pracujący na podstawie umowy o pracę, umowy zlecenie lub umowy o dzieło oraz pracujący bez umowy o pracę
- pracownicy zatrudniani sezonowo
- pracownicy z wykształceniem wyższym, średnim oraz zasadniczym zawodowym
- pracownicy fizyczni i umysłowi

Wynagrodzenia.

- najniższe wynagrodzenie w przedsiębiorstwie
- najwyższe wynagrodzenie w przedsiębiorstwie (poza członkami zarządu)
- zmiany w poziomie wynagrodzeń

Sposoby rekrutacji pracowników.

- ogłoszenia prasowe
- polecenie przez znajomych lub współpracowników
- pośrednictwo urzędów pracy
- korzystanie z usług wyspecjalizowanych firm

Zdolność produkcyjna przedsiębiorstwa

- stopień wykorzystania zdolności produkcyjnej
- możliwości zwiększania zdolności produkcyjnej.

Wymiana z zagranicą

- import lub eksport towarów i usług
- możliwość podjęcia lub rozszerzenia eksportu

Prognozowana sytuacja przedsiębiorstw i ich otoczenia

Ważną część narzędzia stanowią pytania prognostyczne służące zapewnieniu danych do tworzenia prognozy zatrudnieniowej. W tym celu zebrane zostaną opinie na temat przewidywanej sytuacji w przedsiębiorstwie i jego otoczeniu w bieżącym oraz w kolejnym półroczu.

Prognozowanie zmian w zatrudnieniu

- planowane zmniejszenie lub zwiększenie zatrudnienia
- popyt na pracowników o określonych kwalifikacjach

podaż osób o potrzebnych kwalifikacjach

Prognozowane wyniki ekonomiczne przedsiębiorstwa

zmiany w wysokości sprzedaży przedsiębiorstwa

podjęte inwestycje

zmiany poziomu cen oferowanych produktów

Prognozowane zmiany w otoczeniu przedsiębiorstwa

zmiany sytuacji gospodarczej w kraju i w regionie

prognozowane zmiany w popycie na usługi lub produkty oferowane przez firmę

Część II Metodologia cytowanych badań koniunktury

Wskaźnik wyprzedzający koniunktury BIEC

Wskaźnik wyprzedzający koniunktury, informujący o przyszłych tendencjach w gospodarce, opracowywany jest przez Bureau for Investments and Economic Cycles (BIEC) metodą barometru koniunktury. Jego konstrukcja bazuje na zmiennych ekonomicznych dotyczących gospodarki polskiej: nowych zamówieniach w przedsiębiorstwach, wydajności pracy w przemyśle, skłonności konsumentów do dokonywania zakupów, stanie zapasów, zysku przedsiębiorstw, Warszawskim Indeksie Giełdowym (WIG), podaży pieniądza oraz zadłużeniu gospodarstw domowych i małych przedsiębiorstw. Zmienne te pozwalają analizować obecny stan gospodarki oraz budować hipotezy dotyczące dalszego rozwoju koniunktury.

Główny Urząd Statystyczny (GUS)

Główny Urząd Statystyczny bada koniunkturę w Polsce za pomocą metody testu koniunktury. Polega ona na ankietowym badaniu reprezentatywnej grupy przedsiębiorców na terenie całego kraju. Ankiety kierowane są do przedsiębiorstw działających w trzech sektorach: przemysłowym, budowlanym oraz w sektorze handlu detalicznego. Pytania dotyczą koniunktury w przemyśle przetwórczym, popytu krajowego oraz rynku pracy (zwolnień i naboru pracowników). Wyniki ankiet są agregowane, a następnie podawane w postaci syntetycznych wskaźników koniunktury dla każdego z sektorów. Wskaźnik ten jest procentowym saldem pozytywnych i negatywnych ocen koniunktury gospodarczej wśród badanych przedsiębiorców. Ze względu na silnie zaznaczoną sezonowość ważne jest porównywanie wartości wskaźników koniunktury zarówno z miesiącem poprzednim, jak i z analogicznym miesiącem roku poprzedniego.

Instytut Rozwoju Gospodarczego Szkoły Głównej Handlowej

Wskaźnik koniunktury, publikowany przez Instytut Rozwoju Gospodarczego SGH, tworzony jest na podstawie testu koniunktury. Oblicza się go oddzielnie dla niektórych działów gospodarki, dla sektorów prywatnego i publicznego, przedsiębiorstw różnej wielkości oraz gospodarki jako całości.

Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową

Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową bada koniunkturę gospodarczą metodą testu koniunktury. Wskaźnik koniunktury liczony jest dla każdego województwa oddzielnie, a następnie agregowany do skali całego kraju. Ponadto obliczana jest koniunktura dla poszczególnych sektorów gospodarki oraz wskaźniki prognostyczne, również w podziale na sektory i województwa. Od stycznia 2001 roku badanie koniunktury gospodarczej prowadzone jest w województwie podkarpackim i w pozostałych województwach.

Badanie odbywa się metodą testu koniunktury, która polega na rozsyłaniu do przedsiębiorstw ankiet, zawierających co miesiąc ten sam zestaw pytań. Pytania podzielone są na dwie grupy. Pierwsza dotyczy oceny bieżącej sytuacji gospodarczej (w porównaniu do poprzedniego miesiąca), a druga przewidywania co do jej zmiany w najbliższym okresie (od miesiąca do trzech miesięcy).

Pytania dotyczą zarówno oceny ogólnej koniunktury gospodarczej w województwie, jak i najważniejszych parametrów ekonomicznych przedsiębiorstw, takich jak: przychody, poziom zapasów, zatrudnienie. Oprócz przedsiębiorstw produkcyjnych, ankiety kierowane są także do banków oraz firm handlowych i usługowych. Ankietowani bankowcy odpowiadają dodatkowo na pytania dotyczące wielkości udzielanych kredytów, a przedstawiciele handlu i usług na pytania dotyczące liczby klientów.

Pytania mają charakter jakościowy, co oznacza, że odpowiadający na nie nie muszą podawać konkretnych liczb, a jedynie ocenić, czy sytuacja uległa poprawie, pogorszeniu, czy też nie zmieniła się. Ponieważ odpowiedzi na pytania mają charakter subiektywny, co miesiąc w poszczególnych firmach odpowiadają na nie te same osoby. Pozwala to wyeliminować czynnik subiektywizmu i czyni porównywalnymi wyniki z kolejnych miesięcy.

Część III Metodologia grupowania powiatów

Sytuacja na powiatowych rynkach pracy w regionie kujawsko-pomorskim jest stosunkowo zróżnicowana. Dla określenia tego zróżnicowania posłużono się wielowymiarową analizą powiatów i zastosowano metody hierarchicznego grupowania. Do pomiaru odległości pomiędzy obiektami (powiatami) wykorzystano tzw. metrykę Ward'a. Metoda umożliwia uwzględnienie zarówno złożoności jak i specyfiki zjawisk, a jednocześnie pozwala na syntetyzację informacji i formułowanie jednoznacznych wniosków. Pozwala na wskazanie bezmianowej odległości pomiędzy badanymi powiatami oraz w zależności od potrzeb użytkownika grupowanie na homogeniczne grupy. Do dyskryminacji powiatów zastosowano cztery cechy: trzy opisujące cechy rynku pracy (wskaźniki napływu i odpływu bezrobotnych za lata 1999-2001, stopę bezrobocia rejestrowanego w I kw. 2002) oraz jedną wskazującą na strukturę gospodarki (udział pracujących w rolnictwie w końcu 2000). Wykres przedstawia dendrogram obrazujący zróżnicowanie powiatowych rynków pracy. Wskazuje on, że można wyraźnie wyodrębnić sześć grup względnie homogenicznych grup powiatów. Poniżej scharakteryzowano poszczególne grupy powiatów.

Grupę pierwszą tworzą miasto Toruń i miasto Bydgoszcz. Rynek pracy i struktura gospodarki wyraźnie odbiega w tym powiecie od pozostałych. Rynek pracy jest stosunkowo elastyczny, o czym świadczą wysokie współczynniki zarówno napływu do jak i odpływu z bezrobocia. Niska jest stopa bezrobocia rejestrowanego oraz korzystna struktura gospodarki, czego przejawem jest niski udział pracujących w rolnictwie w liczbie pracujących ogółem.

Do grupy drugiej zaliczone zostały następujące powiaty: toruński, żniński, tucholski, wąbrzeski i sępoleński. Cechą charakterystyczną tej grupy jest średnio elastyczny rynek pracy (średnie wartości współczynników napływu i odpływu), wysoka stopa bezrobocia i wysoki udział zatrudnionych w rolnictwie.

Do trzeciej grupy zaliczone zostały: miasto Włocławek, powiat grudziądzki i bydgoski. Jest to grupa o średniej elastyczności rynku pracy, relatywnie wysokiej stopie bezrobocia i niskim udziale rolnictwa w liczbie pracujących ogółem.

W czwartej grupie znalazły się powiaty: włocławski, rypiński, radziejowski. Charakterystyczne cechy tej grupy to: bardzo niska elastyczność rynku pracy, wysokie bezrobocie i bardzo duże znaczenie rolnictwa.

Do piątej grupy należą powiat inowrocławski, nakielski oraz powiat grudziądzki. Grupa ta charakteryzuje się niską elastycznością rynku pracy, bardzo wysokim poziomem stopy bezrobocia oraz dużym znaczeniem rolnictwa w rynku pracy.

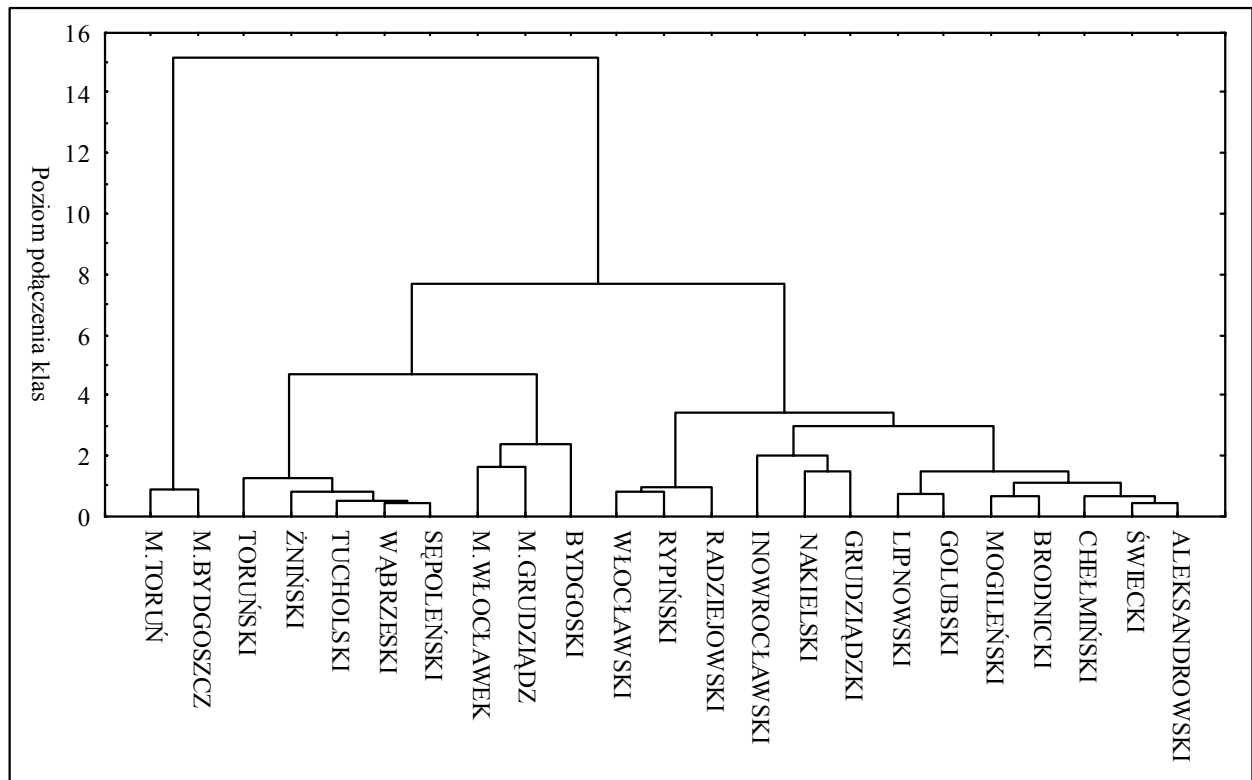
Do szóstej grupy zakwalifikowane zostały powiaty: lipnowski, golubski, mogileński, brodnicki, chełmiński, świecki, aleksandrowski. Ta liczna grupa charakteryzuje się niskim współczynnikiem odpływu z bezrobocia, wysokim współczynnikiem napływu do bezrobocia oraz wysoką stopą bezrobocia i bardzo dużym znaczeniem rolnictwa.

Tabela 1. Zróżnicowanie powiatowych rynków pracy

Grupa	Powiat	Charakterystyka
1	miasto Toruń miasto Bydgoszcz	Rynek pracy i struktura gospodarki wyraźnie odbiega w tych powiatach od pozostałych. Rynek pracy jest stosunkowo elastyczny, niska stopa bezrobocia rejestrowanego oraz korzystna struktura gospodarki (niski udział rolnictwa)
2	toruński, żniński, tucholski, wąbrzeski, sepoleński	Średnio elastyczny rynek pracy (średnie wartości współczynników napływu i odpływu), wysoka stopa bezrobocia i wysoki udział zatrudnionych w rolnictwie
3	miasto Włocławek, miasto Grudziądz, powiat bydgoski	Średnia elastyczności rynku pracy, relatywnie wysoka stopa bezrobocia i niski udział rolnictwa w liczbie pracujących ogółem
4	włocławski, rypiński, radziejowski	Bardzo niska elastyczność rynku pracy, wysokie bezrobocie i bardzo duże znaczenie rolnictwa
5	inowrocławski, nakielski, powiat grudziądzki	Niska elastyczność rynku pracy, bardzo wysoki poziom stopy bezrobocia oraz duże znaczeniem rolnictwa w rynku pracy
6	lipnowski, golubski, mogileński, brodnicki, chełmiński, świecki, aleksandrowski	Niski współczynnik odpływu z bezrobocia, wysoki współczynnik napływu do bezrobocia oraz wysoka stopa bezrobocia i bardzo duże znaczenie rolnictwa

Źródło: dane GUS oraz obliczenia własne IBnGR

Wykres 1. Zróznicowanie powiatowych rynków pracy w regionie kujawsko-pomorskim⁹

⁹ Wykres – dendrogram powstał przy użyciu programu Statistica w oparciu o metodę grupowania Ward’a. Należy go interpretować w ten sposób, że obiekty połączone najmniejszymi „gałkami” dendrogramu są najbardziej do siebie podobne. Dla uzyskania grup obiektów względnie podobnych należy przeciąć dendrogram. Dla celów niniejszego raportu pogrupowano powiaty na sześć grup poprzez przecięcie dendrogramu na poziomie 3 (skala umowna).

Załącznik (vi): Kwestionariusz wykorzystany w badaniu

Nr Respondenta

Nr Koordynatora

Nr Ankietera

1.	Firma	2.	instytucja publiczna

KWESTIONARIUSZ

badania gospodarki i lokalnych rynków pracy

II edycja badania

Szanowni Państwo,

Instytut Badawczy Ipsos-Demoskop we współpracy z Polską Siecią Doradców Biznesu i Instytutem Badań nad Gospodarką Rynkową prowadzi badanie rynku pracy w Państwa województwie. Chcemy dowiedzieć się jak pracodawcy oceniają sytuację w Polsce, w województwie oraz w swojej branży. W szczególności interesują nas sprawy związane z obecnym oraz planowanym zatrudnieniem.

Informacje zebrane w badaniu posłużą do prognozy zatrudnienia oraz poznania oczekiwań pracodawców odnośnie pożądanых kwalifikacji i umiejętności pracowniczych. Stanowią także będą ważną przesłankę dla modyfikacji systemu kształcenia zawodowego oraz przekwalifikowań pracowniczych.

MARZEC/ KWIECIEŃ 2003

Na początku chcielibyśmy się dowiedzieć, czym zajmuje się Pana(i) firma/ instytucja:

UWAGA DLA ANKIETERA: Pytanie 1 zadajemy wyłącznie w firmach.

1. Jaka jest główna dziedzina działalności firmy? UWAGA DLA ANKIETERA: Jeśli firma prowadzi równoległe kilka rodzajów działalności, wpisujemy tą, która przynosi największy dochód	1. produkcja 2. budownictwo 3. transport 4. handel 5. usługi 6. oświata, nauka, kultura, służba zdrowia 7. inna działalność (jaka?)..... 8. firma wielobranżowa (czym się zajmuje?)

UWAGA DLA ANKIETERA: Pytanie 2 zadajemy wyłącznie w instytucjach publicznych.

2. Jaka jest główna dziedzina działalności instytucji:	1. edukacja 2. służba zdrowia 3. kultura 4. wojsko 5. administracja 6. inna działalność (jaka?).....

3. Proszę opisać własnymi słowami, czym się firma/ instytucja zajmuje:	.....

4. Od ilu lat istnieje Państwa firma/ instytucja publiczna?	Od lat

Chcielibyśmy zadać Panu(i) kilka pytań dotyczących sytuacji gospodarczej w kraju i w województwie:

5. Jak ocenia Pan(i) zmianę sytuacji gospodarczej w Polsce w ciągu ostatnich sześciu miesięcy?	1. poprawiła się 2. nie zmieniła się 3. pogorszyła się (nie czytać) 4. trudno powiedzieć

6. Jak – według Pana(i) – sytuacja gospodarcza w Polsce będzie zmieniać się w ciągu najbliższych sześciu miesięcy?	1. poprawi się 2. nie zmieni się 3. pogorszy się (nie czytać) 4. trudno powiedzieć

7. Jak ocenia Pan(i) zmianę sytuacji gospodarczej w tym województwie w ciągu ostatnich sześciu miesięcy?	1. poprawiła się 2. nie zmieniła się 3. pogorszyła się (nie czytać) 4. trudno powiedzieć

8. A jak – według Pana(i) – sytuacja gospodarcza w tym województwie będzie zmieniać się w ciągu najbliższych sześciu miesięcy?	1. poprawi się 2. nie zmieni się 3. pogorszy się (nie czytać) 4. trudno powiedzieć

Porozmawiajmy teraz o sytuacji takich firm/ instytucji jak Pana(i):

UWAGA DLA ANKIETERA: jeśli badanie prowadzimy w INSTYTUCJACH PUBLICZNYCH - przechodzimy do pytania 15.

9. Czy, Pana(i) zdaniem, aktualny popyt na usługi/ produkty oferowane przez Pana(i) firmę jest w stosunku do <u>analogicznego okresu z ubiegłego roku (w marcu/ kwietniu 2002 roku):</u>	1. wyższy 2. niższy 3. bez zmian (nie czytać) 4. trudno powiedzieć

10. Jaki, Pana(i) zdaniem, będzie popyt na usługi/ produkty oferowane przez Pana(i) firmę <u>w analogicznym okresie przyszłego roku (w marcu/ kwietniu 2004 roku)?</u>	1. będzie wyższy niż obecnie 2. będzie niższy niż obecnie 3. pozostanie bez zmian (nie czytać) 4. trudno powiedzieć

11. Jak Pan(i) sądzi, czy za sześć miesięcy ceny produktów / usług oferowanych przez Pana(i) firmę:

1. będą znacznie wyższe niż obecnie
2. będą trochę wyższe
3. będą takie same jak teraz
4. będą trochę niższe
5. będą znacznie niższe
- (nie czytać) 6. trudno powiedzieć

UWAGA DLA ANKIETERA: Jeśli firma należy do branży produkcyjnej, budowlanej i transportowej zadajemy pytanie 12 (odp. 1, 2 lub 3 w pyt.1). W pozostałych przypadkach przechodzimy do pytania 14.

12. Czy Pana(i) firma może zwiększyć sprzedaż bez dodatkowych inwestycji, zwiększania zatrudnienia i bez zlecenia prac na zewnątrz firmy?

1. tak
2. nie ⇒ *do pyt.14*
- (nie czytać) 3. trudno powiedzieć ⇒ *do pyt.14*

13. O ile procent firma jest w stanie zwiększyć sprzedaż bez dodatkowych inwestycji, zwiększania zatrudnienia i bez zlecenia prac na zewnątrz firmy?

Oprocent
(nie czytać) 999. trudno powiedzieć

14. Proszę spróbować określić jaka będzie ogólna sytuacja Pana(i) firmy za 3 lata?:

1. firmie będzie się wiodło lepiej niż obecnie
2. sytuacja firmy będzie podobna do obecnej
3. firmie będzie się wiodło gorzej niż obecnie
4. firma zostanie zlikwidowana

UWAGA DLA ANKIETERA: zaznaczyć *tylko jedną odpowiedź.*

(nie czytać) 5. trudno powiedzieć

UWAGA DLA ANKIETERA: Pytania 15 –16 zadajemy wszystkim respondentom.

15. Czy firma/ instytucja prowadzi obecnie inwestycje? Chodzi zarówno o inwestycje związane z produkcją lub usługami świadczonymi przez firmę/ instytucję, jak i te związane z funkcjonowaniem firmy/ instytucji.

1. tak
2. nie
- (nie czytać) 3. trudno powiedzieć

16. A czy w ciągu najbliższych sześciu miesięcy firma / instytucja będzie realizowała inwestycje? Chodzi zarówno o inwestycje związane z produkcją lub usługami świadczonymi przez firmę/ instytucję, jak i te związane z funkcjonowaniem firmy/ instytucji.

1. tak
2. nie
- (nie czytać) 3. trudno powiedzieć

UWAGA DLA ANKIETERA: jeśli badanie prowadzimy w INSTYTUCJACH PUBLICZNYCH - przechodzimy do pytania 20.

17. Czy firma prowadziła w ciągu ostatnich sześciu miesięcy:

1. eksport towarów lub usług
2. import towarów lub usług ⇒ *do pyt.19*
3. zarówno eksport jak i import towarów lub usług
4. nie, nie prowadzimy wymiany z zagranicą ⇒ *do pyt.19*

18. Jak Pan(i) sądzi, czy wielkość eksportu firmy w ciągu najbliższych sześciu miesięcy:

1. zwiększy się
2. zmniejszy się
3. pozostanie bez zmian
- (nie czytać) 4. Trudno powiedzieć

UWAGA DLA ANKIETERA: PO TYM PYTANIU PRZECHODZIMY DO PYTANIA 20.

19. Czy Pana(i) firma w ciągu najbliższych sześciu miesięcy zamierza eksportować swoje towary lub usługi?

1. tak
2. nie
- (nie czytać) 3. trudno powiedzieć
- (nie czytać) 4. odmowa odpowiedzi

UWAGA DLA ANKIETERA: kolejne pytania zadajemy wszystkim respondentom:

20. Jak Pan(i) sądzi, czy w ciągu najbliższych sześciu miesięcy płace w Pana(i) firmie/ instytucji:

1. będą znacznie wzrastać
2. będą powoli wzrastać
3. pozostaną bez zmian
4. będą powoli spadać
5. będą znacznie spadać
- (nie czytać) 6. trudno powiedzieć

Porozmawiajmy teraz o zatrudnieniu w Pana(i) firmie/ instytucji.

21. Ilu pracowników pracowało w Pana(i) firmie/ instytucji w ubiegłym miesiącu. Chodzi o wszystkich pracujących, bez względu na formę zatrudnienia.	osób

22. Ilu pracowników zatrudniała Pana(i) firma/ instytucja w ubiegłym miesiącu na podstawie umowy o pracę (na pełnych lub częściowych etatach)?	osób

23. Ile osób w Pana(i) firmie/ instytucji w ubiegłym miesiącu pracowało wyłącznie w oparciu o umowę zlecenie bądź umowę o dzieło ? Chodzi o pracowników, którzy nie byli jednocześnie zatrudnieni na podstawie umowy o pracę.	osób

24. Ile osób w Pana(i) firmie/ instytucji w ubiegłym miesiącu pracowało wyłącznie w oparciu o ustną umowę ?	osób

25. Ile osób w ubiegłym miesiącu było zatrudnionych na podstawie umowy z osobą prowadzącą własną działalność gospodarczą ? Chodzi o pracowników, którzy nie byli jednocześnie zatrudnieni na podstawie umowy o pracę.	osób

Porozmawiajmy teraz o wszystkich pracownikach, zarówno tych, którzy w ubiegłym miesiącu pracowali na podstawie umowy o pracę, jak i tych, którzy pracowali na stałe na podstawie innych form umów lub bez umowy.

26. Ile osób, które pracowały w Pana(i) firmie/ instytucji w ubiegłym miesiącu, miało wykształcenie:	
A. wyższe i niepełne wyższe	pracowników
B. średnie	pracowników
C. niższe niż średnie	pracowników
D. RAZEM: UWAGA DLA ANKIETERA: odpowiedź na to pytanie musi być zgodna z odpowiedzią na pytanie 21.	pracowników

27. Czy liczba pracowników zmienia się w niektórych sezonach w ciągu roku?	1. tak 2. nie ⇒ <i>do pyt.30</i>

28. W którym miesiącu jest najwięcej pracowników? UWAGA DLA ANKIETERA: zaznaczamy wszystkie miesiące wymienione przez respondenta	29. W którym miesiącu jest zazwyczaj najmniej pracowników? UWAGA DLA ANKIETERA: zaznaczamy wszystkie miesiące wymienione przez respondenta
1. styczeń 2. luty 3. marzec 4. kwiecień 5. maj 6. czerwiec	7. lipiec 8. sierpień 9. wrzesień 10. październik 11. listopad 12. grudzień

28A. Ile osób przeciętnie wtedy pracuje w firmie/ instytucji? pracowników	29A. Ile osób przeciętnie wtedy pracuje w firmie/ instytucji? pracowników

30. Czy liczba pracowników w Pana(i) firmie/ instytucji w ciągu ostatnich sześciu miesięcy:	1. zwiększyła się ⇒ <i>do pyt.32</i> 2. zmniejszyła się 3. pozostała bez zmian ⇒ <i>do pyt.33</i>

(nie czytać) 4. trudno powiedzieć ⇒ do pyt.33

31. Jakie są główne przyczyny zmniejszenia się liczby pracowników?

1. trudności finansowe, brak popytu na produkty i usługi
2. sezonowy charakter pracy
3. przejście na emeryturę lub rentę
4. odejście na własną prośbę
5. niesolidność pracowników
6. inne (jakie?).....

(nie czytać) 99. trudno powiedzieć

UWAGA DLA ANKIETERA: po tym pytaniu przechodzimy do pytania 33.

32. Jakie są przyczyny zwiększenia się liczby pracowników?

1. zwiększenie popytu na produkty i usługi
2. rozszerzanie zakresu działalności
3. sezonowy charakter pracy
4. inne (jakie?)

(nie czytać) 99. trudno powiedzieć

33. Czy w ciągu ostatnich sześciu miesięcy z firmy/instytucji odeszli na własną prośbę lub zostali zwolnieni jacyś pracownicy?

1. tak
2. nie ⇒ do pyt. 35
(nie czytać) 3. trudno powiedzieć ⇒ do pyt.35

34. Ile osób odeszło na własną prośbę lub zostało zwolnionych?

..... osób

35. Czy w ciągu ostatnich sześciu miesięcy przyjęto do pracy nowych pracowników?

1. tak
2. nie ⇒ do pyt. 37
(nie czytać) 3. trudno powiedzieć ⇒ do pyt.37

36. Ilu pracowników przyjęto?

..... osób

37. Czy w ciągu ostatnich sześciu miesięcy zdarzyła się sytuacja, że była potrzeba zatrudnienia nowych pracowników?

1. tak
2. nie ⇒ do pyt. 45.
(nie czytać) 3. Trudno powiedzieć

UWAGA DLA ANKIETERA: zadajemy kolejne pytania dotyczące każdego z wymienionych przez respondenta stanowisk.
 Jeśli w pytaniu 40 odpowiedź “nie”, nie zadajemy kolejnych pytań dotyczących danego stanowiska.
 Jeżeli w pytaniu 41 odpowiedź “nie”, nie zadajemy kolejnych pytań dotyczących danego stanowiska.

38. Na jakie stanowiska chciał(a) Pan(i) zatrudnić pracowników?	39. Ilu?	40. Czy firma/instytucja aktywnie poszukiwała pracowników na to stanowisko?		41. Czy na dane stanowisko zgłosili się kandydaci?		42. Jakie były najważniejsze wymagania stawiane kandydatom na to stanowisko?			43. Jakich oczekiwań nie spełniali kandydaci?			44. Czy zatrudniono wymaganą liczbę osób na to stanowisko?	
1.	1. 999. trudno powiedzieć	1. tak	· nie	· ak	2. nie	A. B. C.	A. B. 9. spełniali wszystkie oczekiwania			1. tak	2. nie		
2.	2. 999. trudno powiedzieć	1. tak	· nie	1. tak	2. nie	A. B. C.	A. B. 9. spełniali wszystkie oczekiwania			1. tak	2. nie		
3.	3. 999. trudno powiedzieć	1. tak	· nie	1. tak	2. nie	A. B. C.	A. B. 9. spełniali wszystkie oczekiwania			1. tak	2. nie		
4.	4. 999. trudno powiedzieć	1. tak	· nie	1. tak	2. nie	A. B. C.	A. B. 9. spełniali wszystkie oczekiwania			1. tak	2. nie		

45. Jak często, w ciągu ostatnich sześciu miesięcy, firma/ instytucja korzystała z następujących sposobów poszukiwania nowych pracowników:

ogłoszenia prasowe	razy (0. Nie korzystano)
polecenie przez znajomych lub współpracowników	razy (0. Nie korzystano)
internet	razy (0. Nie korzystano)
urzędy pracy	razy (0. Nie korzystano)
wyspecjalizowane firmy rekrutacyjne	razy (0. Nie korzystano)

46. Czy Pana(i) firma/ instytucja prowadziła w roku 2002 lub zamierza prowadzić do końca roku szkolenia pracowników?

1. tak
2. nie ⇒ **do pyt. 48**
(nie czytać) 3. trudno powiedzieć ⇒ **do pyt.48**

47. Jakich umiejętności dotyczyły/ będą dotyczyć te szkolenia?

1.
2.
3.
(nie czytać) 99. trudno powiedzieć

48. Jak Pan(i) sądzi, czy liczba pracowników w Pana(i) firmie/ instytucji w ciągu najbliższych sześciu miesięcy:

1. zwiększy się
2. zmniejszy się
3. pozostanie bez zmian
(nie czytać) 4. trudno powiedzieć

49. Jak Pan(i) sądzi, czy w ciągu najbliższych sześciu miesięcy z firmy/ instytucji odejdą lub zostaną zwolnieni jacyś pracownicy?

1. tak
2. nie ⇒ **do pyt. 51**
(nie czytać) 3. trudno powiedzieć ⇒ **do pyt. 51**

50. Jak Pan(i) sądzi, ile będzie takich osób?

..... pracowników
999. trudno powiedzieć.

51. Czy w ciągu najbliższych sześciu miesięcy planowane jest przyjęcie do firmy/ instytucji nowych pracowników?

1. tak
2. nie ⇒ **do pyt M1**
(nie czytać) 3. trudno powiedzieć ⇒ **do pyt. M1**

UWAGA DLA ANKIETERA: zadajemy kolejne pytania dotyczące każdego z wymienionych przez respondenta stanowisk.

52. Na jakie stanowiska będą zatrudniani pracownicy?	53. Proszę powiedzieć, ilu pracowników będzie zatrudnionych na to stanowisko?	54. Czy firma/instytucja już rozpoczęła poszukiwanie pracowników na to stanowisko?		55. Jakich kwalifikacji i umiejętności oczekuje się od kandydatów na to stanowisko?	56. Jakie ewentualnie inne wymagania - nie związane bezpośrednio z kwalifikacjami - są stawiane kandydatom na to stanowisko?
1.	1..... <i>999. trudno powiedzieć</i>	1. tak	2. nie	A. B. <i>999. trudno powiedzieć</i>	A. B. <i>999. trudno powiedzieć</i>
2.	2..... <i>999. trudno powiedzieć</i>	1. tak	2. nie	A. B. <i>999. trudno powiedzieć</i>	A. B. <i>999. trudno powiedzieć</i>
3.....	3..... <i>999. trudno powiedzieć</i>	1. tak	2. nie	A. B. <i>999. trudno powiedzieć</i>	A. B. <i>999. trudno powiedzieć</i>
4.	4..... <i>999. trudno powiedzieć</i>	1. tak	2. nie	A. B. <i>999. trudno powiedzieć</i>	A. B. <i>999. trudno powiedzieć</i>

OGÓLNE INFORMACJE O FIRMIE/ INSTYTUCJI

UWAGA DLA ANKIETERA: w przypadku instytucji publicznych przechodzimy do pytania M5.

M1. Jaka jest forma prawna firmy?	1. przedsiębiorstwo państwowe (także jednoosobowa spółka Skarbu Państwa) 2. spółka akcyjna 3. spółka z ograniczoną odpowiedzialnością 4. spółka komandytowa 5. spółka jawna 6. spółka cywilna 7. zakład osoby fizycznej, prowadzącej działalność gospodarczą 8. spółdzielnia 9. inna (jaka?).....

M2. Czy w Państwa firmie posiadają udziały osoby zagraniczne (osoby fizyczne zamieszkałe zagranicą lub firmy zarejestrowane zagranicą)?	1. tak 2. nie ⇒ <i>do pyt. M4.</i>

M3. Jaki procent akcji/ udziałów firmy posiadają osoby zagraniczne?	1. 1% - 49% 2. 50% - 99% 3. 100%

M4. Jaki był przychód brutto firmy w roku 2002?	1. do 30 000 zł 2. 30 001 - 100 000 zł 3. 100 001 - 200 000 zł 4. 200 001 - 1 000 000 zł 5. 1 000 001 - 5 000 000 zł 6. powyżej 5 000 000 zł <i>(nie czytać) 7. odmowa odpowiedzi</i>

M5. Wielkość miasta/ gminy, w której znajduje się główna siedziba firmy/ instytucji:	1. do 10 000 mieszkańców 2. od 10 001 do 20 000 mieszkańców 3. od 20 001 do 50 000 mieszkańców 4. od 50 001 do 100 000 mieszkańców 5. od 100 001 do 200 000 mieszkańców 6. od 200 001 do 300 000 mieszkańców 7. powyżej 300 000 mieszkańców

M6. W jakim województwie znajduje się siedziba firmy/ instytucji?	1. kujawsko – pomorskie 2. lubelskie 3. małopolskie 4. podkarpackie 5. świętokrzyskie 6. warmińsko - mazurskie 7. zachodniopomorskie

DANE O RESPONDENCIE (SZEFIGIE FIRMY/ INSTYTUCJI)

M7. Jakie jest Pana(i) stanowisko w firmie/ instytucji?	1. szef firmy/ instytucji (właściciel, prezes, dyrektor) 2. zastępcza szefa (współwłaściciel, wiceprezes, zastępcza dyrektora)
M8. Płeć respondenta UWAGA DLA ANKIETERA: odpowiedź zapisać samemu.	1. mężczyzna 2. kobieta

To już wszystkie pytania, które chcieliśmy Panu(i) zadać. Dziękujemy za poświęcenie nam czasu.

ANEKS DLA ANKIETERA	
A1. Miejsce przeprowadzenia wywiadu:	1. miejsce pracy respondenta 2. inne (jakie?)
A2. Kto odpowiadał na pytania dotyczące zatrudnienia w firmie/ instytucji?	1. szef firmy/ instytucji lub jego zastępca 2. ktoś inny (kto?)
A3. Data przeprowadzenia wywiadu:	dzień miesiąc (w postaci liczby)
A4. Dokładny czas trwania wywiadu:	rozmowa trwała minut
A5. W jakim powiecie został przeprowadzony wywiad:	Powiat _____
A6. Kod powiatu, według klucza kodowego:	____ ____
Własnoręcznym podpisem potwierdzam fakt osobistego przeprowadzenia wywiadu:	podpis ankietera
Stwierdzam prawidłowość przeprowadzenia wywiadu:	podpis koordynatora

